

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

2

AB UYUM KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

05 Ocak 2012 Perşembe

AB UYUM KOMİSYONU
GÖRÜŞME TUTANAKLARI

05 Ocak 2012 Perşembe

----0----

K O N U

	<u>Sayfa</u>
Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı	1:22, 46:51
Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Tasarısı	22:26

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
BİRİNCİ OTURUM	1:26
Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı	1:22
Yüksel HİZ (Adalet Bak. Kanunlar Gn. Md.)	2:3, 4
İsmail YÜCEL (Güm. ve Tic. Bak. İç Tic. Gn. Md.)	3:4
Deren Doğan YAVUZ (AB Bak. Sos. Bölgesel ve Yenilikçi Politikalar Bşk.)	4
Yıldırım M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş)	4
Mahmut TANAL (İstanbul)	4:5
Afif DEMİRKIRAN (Siirt)	6
Aykan ERDEMİR (Bursa)	6
Oğuz OYAN (İzmir)	6:7
Madde 1	7
Mahmut TANAL (İstanbul)	7, 8
Aykan ERDEMİR (Bursa)	7
Yüksel HİZ (Adalet Bak. Kanunlar Gn. Md.)	7
Deren Doğan YAVUZ (AB Bak. Sos. Bölgesel ve Yenilikçi Politikalar Bşk.)	8
Madde 2	8:9
Haluk ÖZDALGA (Ankara)	9, 10
Mahmut TANAL (İstanbul)	9
Yüksel HİZ (Adalet Bak. Kanunlar Gn. Md.)	9, 10:11, 11
Yüksel ÖZDEN (Muğla)	9
Yıldırım M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş)	10
Ali ŞAHİN (Gaziantep)	11
Önerge	11
Gerekçe	11

İsmail YÜCEL (Güm. ve Tic. Bak. İç Tic. Gn. Md.)	11:12
Yıldırım M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş)	12, 13
Haluk ÖZDALGA (Ankara)	12
Nazmi GÜR (Van)	13
Yüksel HIZ (Adalet Bak. Kanunlar Gn. Md.)	13, 13
Aykan ERDEMİR (Bursa)	13:14
Madde 3	14
Komisyon Uzmanı	14
Yıldırım M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş)	14
Yüksel HIZ (Adalet Bak. Kanunlar Gn. Md.)	15
Deren Doğan YAVUZ (AB Bak. Sos. Bölgesel ve Yenilikçi Politikalar Bşk.)	15
Aykan ERDEMİR (Bursa)	15
Önerge	15
Gerekçe	15
Aykan ERDEMİR (Bursa)	15, 17
İsmail YÜCEL (Güm. ve Tic. Bak. İç Tic. Gn. Md.)	16, 17:18
Cahit BAĞCI (Çorum)	16
Mahmut TANAL (İstanbul)	16:17
Yıldırım M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş)	17
Ebu Bekir GİZLİGİDER (Nevşehir)	18
Dr Cihan KANLIGÖZ (Ulaştırma Bakanı Danışmanı)	18:19
Önerge	19
Madde 7	19
Deren DOĞAN YAVUZ (AB Bak. Sos. Bölgesel ve Yenilikçi Politikalar Bşk.)	19
Önerge	19:20
Yüksel HIZ (Adalet Bak. Kanunlar Genel Müdürü)	20
Ebu Bekir GİZLİGİDER (Nevşehir)	20
Doç. Dr. Sanem BAYKAL (AB Bak. AB Hukuku Başkanı)	20
Yıldırım M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş)	20
İsmail YÜCEL (Güm. ve Tic. Bak. İç Tic. Gn. Md.)	20
Dr. Cihan KANLIGÖZ (Ulaştırma Bakanı Danışmanı)	21
Cahit BAĞCI (Çorum)	21
Mahmut TANAL (İstanbul)	21
Madde 9	21
Yıldırım M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş)	21
Mahmut TANAL (İstanbul)	21:22
Doç. Dr. Sanem BAYKAL (AB Bak. AB Hukuku Başkanı)	22
Önerge	22
Gerekçe	22
Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Tasarısı	22:26
Genel Gerekçe	23:24
Yüksel HIZ (Adalet Bak. Kanunlar Gn. Md.)	25:26
İKİNCİ OTURUM	27:31

Doç. Dr. Sanem BAYKAL (AB Bak. AB Hukuku Başkanı)		27
Oğuz OYAN	(İzmir)	27:28
Ebu Bekir GİZLİGİDER	(Nevşehir)	28:29
Yıldırım M. RAMAZANOĞLU	(Kahramanmaraş)	29:30
Aykan ERDEMİR	(Bursa)	30:31

ÜÇÜNCÜ OTURUM 32:46

Ali ŞAHİN	(Gaziantep)	32
Oğuz OYAN	(İzmir)	32:33, 38:40, 45
Umut ORAN	(İstanbul)	33, 37, 44
Doç. Dr. Sanem BAYKAL (AB Bak. AB Hukuku Başkanı)		33, 34, 36:37, 42:43, 44, 45
Yıldırım M. RAMAZANOĞLU	(Kahramanmaraş)	33, 37:38
Ebu Bekir GİZLİGİDER	(Nevşehir)	33:34, 43
Yüksel HİZ (Adalet Bak. Kanunlar Genel Müdürü)		34:36, 40:42, 44, 45

Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı 46:51

Aykan ERDEMİR	(Bursa)	38, 43, 46
---------------	---------	------------

DÖRDÜNCÜ OTURUM 47:51

Madde 6		47
Aykan ERDEMİR	(Bursa)	47
Oğuz OYAN	(İzmir)	47:48
Yüksel HİZ (Adalet Bak. Kanunlar Genel Müdürü)		48
Önerge		48
Gerekçe		48
Madde 7		48
Oğuz OYAN	(İzmir)	48
Ahmet Kenan TANRIKULU	(İzmir)	48
Yüksel HİZ (Adalet Bak. Kanunlar Genel Müdürü)		49
Aykan ERDEMİR	(Bursa)	49, 49:50
Ercan CANDAN	(Zonguldak)	49
Yıldırım M. RAMAZANOĞLU	(Kahramanmaraş)	50
Önerge		50
Gerekçe		50
Yüksel HİZ (Adalet Bak. Kanunlar Genel Müdürü)		50, 51

Açılma Saati: 10.39

Kapanma Saati: 16.28

05 Ocak 2012 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.39

BAŞKAN: Mehmet S. TEKELİOĞLU (İzmir)

BAŞKAN VEKİLİ: Cahit BAĞCI (Çorum),

BAŞKAN VEKİLİ: Umut ORAN (İstanbul)

SÖZCÜ: Ercan CANDAN (Zonguldak)

KÂTİP: Ahmet Kenan TANRIKULU (İzmir)

-----0-----

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Komisyonumuzun değerli üyeleri, kamu kuruluşlarımızın değerli mensupları, değerli basın mensupları; toplantı yeter sayımız var, görüşmelere başlıyoruz.

Bu, Avrupa Birliği Uyum Komisyonumuzun 24'üncü Yasama Dönemi, İkinci Yasama Yılı Üçüncü Toplantısını açıyorum. Daha önceki iki toplantımız biliyorsunuz daha çok bizim seçim işlerimizle ilgiliydi. Şimdi ilk defa yasamayla ilgili bir iş için başlıyoruz. O bakımdan hem 24'üncü Yasama Döneminde yapacağımız çalışmaların hem bugünkü çalışmalarımızın ülkemize, milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, bugün bir de bir misafir milletvekili arkadaşımız var, Mahmut Bey'e de hoş geldiniz diyorum.

Hepinizin bildiği gibi bugünkü gündemde üç kanun tasarısı yer alıyor, bunları sırayla görüşeceğiz, önce Elektronik Ticareti, sonra Arbuluculuk Kanunu'nu, daha sonra da Devlet Sırlar Kanunu'nu görüşeceğiz. Yalnız birkaç noktayı hatırlatmam gerekiyor.

4847 sayılı Komisyonumuzun Kuruluş Kanunu var, bu Kanun'un 3'üncü maddesinin (a) bendiyle Komisyonumuza yasama faaliyeti alanında verilen görev şöyle tanımlanıyor: "Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan kanun tasarısı ve teklifleri ile kanun hükmünde kararnamelerin Avrupa Birliği mevzuatına uygunluğunu inceleyerek ihtisas komisyonlarına görüş sunmak" olarak açıklanıyor. Dolayısıyla biz, buradaki bütün konuşmalarımızda olabildiği kadar Avrupa Birliği müktesebatı açısından değerlendirmeler yapmak durumundayız yani temeli bu, tabii ki bu çerçevenin dışına çıkılmaz diye bir şey söylemiyorum ama Komisyonumuzun asli işi bu.

Biliyorsunuz, biz bir tali komisyon olarak çalışıyoruz ve tali komisyonlar bütün maddeleri detaylı olarak incelemiyorlar, sadece kendi alanlarını ilgilendiren konuları ele alıyorlar, maddeleri ele alıyorlar.

Bugün şöyle küçük bir sıkıntımız var: Türkiye Büyük Millet Meclisi dün alınan bir kararla bugün saat 13.00'te toplanmaya karar verdi, oysa biz bütün bu hazırlıklarımızı yaparken Meclis saat ikide başlayacaktı. Dolayısıyla vakitle ilgili bir sıkıntımız var.

Bir konuyu da şöyle açıklamam gerekiyor. Niçin bugün üç kanunu birden görüşmek durumunda kalıyoruz? Diğer komisyonlar, asli komisyonlar kanunları görüşebilmek için bizim Komisyonumuzun görüşünü bekliyorlar. Dolayısıyla yılbaşı, bütçe vesaire dolayısıyla da bir sıkışıklık olduğu için bugün mümkünse üç kanunu görüşelim ve görüşlerimizi diğer komisyonlara bildirelim, böylece Meclisin çalışmasına da hız kazandıralım arzusundayız. Vaktimiz de kıstıtlı. Bu bakımdan yaklaşık olarak üç kanun için ellişer dakika -ortalama tabii ki yani bu- düşünüyoruz. Bunu mümkün merteye eğer tutarsak zannediyorum o zaman saat 13.00'e kadar bitirebilecek duruma geleceğiz. Bu, hiçbir zaman hiçbir arkadaşımızın konuşmasına bir sınırlama getirme anlamında değil ama durumu da dikkatlerinize sunuyorum. Eğer bitmezse öğleden sonra devam zorunda kalacağız. Onu da bilgilerinize sunuyorum.

Şimdi, gündemimizin ilk sırasında bulunan Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı'nın görüşmelerine başlıyoruz. Önce tasarının tümünü görüşlerinize açmak istiyorum.

Tasarının genel gerekçesinin okunması durumu var. Bunu şu şekilde sizlerin görüşüne de sunmak istiyorum: Biliyorsunuz, tasarının hem genel gerekçesini okuyabiliriz ama arkasından da Bakanlık Temsilcimiz bize gerekçe üzerinde bilgi verebilir. Eğer vakitten kazanmak istiyorsak diyorum, genel gerekçe hepimizin önünde yazılı olarak bulunduğu için Bakanlık Temsilcimizin görüşünü dinleyerek bu kısmı geçelim diye arzu ediyorum. Bu bakımdan gerekçenin okunmasını oylarınıza -Kabul edenler... Etmeyenler diye soracağım ama asıl düşüncemi de söylemiş oldum- sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir. Dolayısıyla genel gerekçe kâğıt üzerinde bilgilerinize tevdi ediliyor.

Şimdi, Hükümet Temsilcimiz, Adalet Bakanlığımızdan Genel Müdürümüz Yüksel Bey bize gerekçe üzere bir bilgi verecek. Yalnız bütün bürokrat arkadaşlarımdan eğer konuşma yapacak olurlarsa zabıtlara geçmesi bakımından isimlerini ve kurumlarını belirtirlerse memnun olacağım.

Yüksel Bey, buyurun efendim.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben de Komisyonu ilk toplantısı nedeniyle özellikle saygıyla selamlayarak başarılar diliyorum.

Sizin de öngördüğünüz şekilde ben de konuşmamı düşündüğümünden daha kısa tutayım. Zaten daha önce de Komisyonunuzu malumunuz bilgilendirmiştik, bir bilgilendirme toplantısı yapılmıştı. O nedenle ben mümkün olduğu kadar kısa bir konuşma yapıp gelebilecek sorulara daha sonra cevap vermeye çalışayım.

Bu arada, Profesör Doktor Tekin Memiş Hocamız da -geçen sefer sunum yapan arkadaşımız- İstanbul'dan gelecekti ancak Ankara'ya uçak inmiyormuş şu saatlerde, o yüzden İstanbul'dan kalkamamış, iptal etti seyahatini. Onu da bilgilendirmek istedim.

BAŞKAN – Kabahat İstanbul'da mı, Ankara'da mı? "İstanbul'da sis var." diyorlardı da.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Ankara'da, sis yüzünden.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – İstanbul'da, İstanbul'da.

BAŞKAN – İstanbul değil mi? Bana göre İstanbul, evet.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Ankara da olabilir çünkü kalkan uçaklar Kayseri'ye falan gidiyormuş, Ankara'ya inememişler.

Sayın Bakanımız da şu anda Anayasa Komisyonunda olması nedeniyle katılamadı, kendisinin selamları var, onu da iletmek istiyorum. Sayın Başkanım, belki kayıtlara geçmesi için bazı şeyler söyleyeceğim yoksa daha önce arz ettiğim şeyler, belki tekrar olacak.

Malumunuz, hızlı gelişen bilgi ve iletişim teknolojilerindeki baş döndürücü gelişmeler haberleşme, bankacılık, sağlık ve ticaret gibi günlük hayatın hemen her alanında yaygın olarak kullanılmaktadır. Bilgisayarlar üzerinden İnternet'e bağlanabilen cep telefonları, faks makineleri, telefonlar, bankamatikler, İnternet bankacılığı gibi çok değişik alanlarda hayatımıza giren bu ürünler, bilgi toplumu hizmetleri, modern hayata insanlığın getirdiği yaşamı kolaylaştıran imkânlar olarak gözükmemektedir fakat bunlar beraberinde birtakım da sorunlar getirmektedir. Kanunun düzenleniş amaçlarından biri tabii ki budur.

"Elektronik ticareti" tanımına göz attığımızda, mal ve hizmetlerin üretim, tanıtım, satış, sigorta, dağıtım ve ödeme işlemlerinin bilgisayar ağları üzerinden yapılması şeklinde tanımlanmaktadır. Özellikle günümüzde telefon, faks ve İnternet bankacılığı, İnternet üzerinden alışveriş gittikçe artmaktadır.

Elektronik ticaretin hacmi son yıllarda çok ciddi şekilde gelişme göstermektedir. Önümüzdeki yıllarda bu oranların daha da artacağı düşünülmektedir. Aslında ekonomik kriz İnternet üzerinden satışları da artırmaktadır çünkü maliyeti azaltmaktadır. Satış yapacak kimseler açısından ve alıcı açısından maliyetler düştüğü için tercih edilmektedir. Yıl sonu itibarıyla 20 milyar liraya yaklaşması 2011 yılı için düşünülmüştü.

Bilgi teknolojilerinin sağladıkları büyük faydaların yanında beklenmedik sonuçlar, sorunlar ortaya çıkarmaktadır, vatandaşların mağduriyetlerine neden olmaktadır, yepyeni kavramlar ortaya çıkmaktadır ancak bu kavramlar ve sorunlar mevcut mevzuatla ya da klasik hukuk kurallarıyla çözülememektedir. Dolayısıyla da sistemimizin bir revizeye muhtaç olduğu ortaya çıkmaktadır. Özellikle teknolojinin sınır tanınaması ve küresel bir hâl alması ülkelerin birlikte çözüm bulma ve standartlar oluşturma mecburiyetini de beraber getirmektedir. Bu bağlamda Avrupa Birliği müktesebatı içinde yer alan yeknesak bir uygulamayı da sağlamak amacıyla 2000/31 sayılı Elektrik Ticaret Yönergesi, 2002/58 sayılı Telekomünikasyon Sektöründe Kişisel Verilerin Korunması Yönergesi yürürlüğe konmuştur. Tasarının amaçlarından biri de bu müktesebatla uyum sağlamaktır.

Buna rağmen mevzuatımızda hiç hüküm yok mu? Tabii ki var, özellikle 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda buna ilişkin hükümler yer almaktadır. Görüldüğü üzere mevzuatımızda birtakım hükümler vardır, tasarıyla ancak eksik kalan hususlar giderilmeye çalışılmıştır. Temel kanunlarda yer alan birtakım kavramlar yeniden tanımlanma yoluna gidilmemiş, o müesseselere atıf yapılması ya da oralarda uygulanması düşünülmüştür, Borçlar Kanunu'ndaki sözleşme hükümleri gibi.

Devam eden sorunlar içerisinde özellikle uygulamada kimi zaman vatandaşlar İnternet üzerinden alışveriş yaparken sipariş onaylaması aşamasında yanlış ücret bilgileriyle aldatılmakta, çeşitli bahanelerle alıcıya gösterilen ücretten daha yüksek bir fatura edilerek mağdur edilmektedir. Bu konuda yeterince bilgilendirme yapılmamaktadır. Ayrıca dünyada "spam" olarak adlandırılan

istenmeyen elektronik iletilerle hem vatandaşlarımızın hem servis sağlayıcıların zaman ile emek kaybına yol açmaktadır. Tasarı hazırlık sürecine geldiğimizde Sayın Başkanım, bir Bilim Komisyonu oluşturulmuştur, ilgili tüm taraflar çağırılmıştır. 2010 yılı 26 Temmuzunda Başbakanlığa, 27 Aralık tarihinde Türkiye Büyük Millet Medisine sevk edilmiştir. Ancak 12 Haziran 2011 tarihinde gerçekleştirilen genel seçimler nedeniyle yasalaşmadığı için kadük kalan tasarı İç Tüzük'ün 77'nci maddesi gereğince yenilenmiş ve yüksek Komisyonunuzun önüne gelmiştir.

Tasarıyla yapılan düzenlemelere geldiğimizde genel itibarıyla iki alanda düzenleme yapılmıştır. Öncelikle elektronik ortamda hizmet sunanlara sözleşme yapılırken bilgi verme ve sözleşme metnine erişim ile hataların düzeltilmesine imkân sağlamak yükümlülüğü getirilmektedir. Böylece elektronik hizmetin alıcısının satın alacağı mal ya da hizmeti tanıyabilmesi, bu sayede yanıltılmasının engellenmesi amaçlanmıştır. Buna göre örneğin İnternet sitesinde kitap satışında satıcı alıcının kitabı sipariş edebilmesi ve ödeme bilgileri girebilmesi için hangi yolu takip etmesi, yanlış bilgi girildiğinde nasıl düzeltmesi gerektiğini İnternet sitesinde açıkça tarif etmek zorundadır. Böylece vatandaşlar daha sözleşme yapılmadan önce sözleşmenin cereyan edeceği süreci ve sonuçlarını önceden bilecektir.

Tasarıyla yapılan düzenlemelere şöyle devam edebiliriz: İnternette mal satan veya hizmet sunanların siparişin onaylanması aşamasında ve vatandaşlar ödemeye ilişkin kredi kartı veya banka hesap numarası gibi ödeme aracı bilgilerini vermeden önce alıcının ödeyeceği toplam bedel de dâhil olmak üzere sözleşmenin tüm şartlarını İnternet sitesinde göstermekte zorunlu tutulmaktadır. Ayrıca satıcı sipariş aldığını alıcıya göndereceği bir elektronik ileti vasıtasıyla bildirmek durumundadır.

Tasarının günlük hayata getireceği en büyük etki ticari iletişime ve istenmeyen elektronik iletilere ilişkindir. Günümüzde çeşitli cep telefonu operatörleri, bankalar, şirketler, mağazalar bir şekilde elde ettikleri telefon numaralarına -ki bunları bazen bizden bazen birbirlerine aktararak bizim numaralarımızı, bilgilerimizi vermediğimiz kimseler de edinebiliyorlar- elektronik posta adreslerine reklam amacıyla mesajlar göndermekte, bu ise vatandaşların çeşitli yönlerde mağduriyetlerine ve rahatsızlığına neden olmaktadır.

Tasarıyla kişilere önceden rızası alınmadan ticari nitelikte elektronik posta, faks mesajı veya kısa mesaj gibi iletiler gönderilmesi engellenmektedir. Bununla beraber ticari hayatın gerekliliği dikkate alınarak esnaf ve tacirlere önceden onay almaksızın elektronik ileti gönderilmesine izin verilmektedir ancak hem bu kimseler hem tüm vatandaşlar istedikleri zaman elektronik posta alma imkânını reddetme imkânına sahip olacaklardır.

27 Aralık 2010 tarihinde Türkiye Büyük Millet Medisine sevk edildiği için tasarı o tarih itibarıyla tasarıda Bakanlık adı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı olarak yazılmış. Anılan Bakanlığın elektronik ticarete ilişkin görevlerinin 640 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle Gümrük ve Ticaret Bakanlığına verildiği dikkate alındığında bu hususun ve benzer diğer birtakım değişikliklerin Komisyon çalışmaları sırasında değerlendirilebileceği düşünülmektedir. Söz konusu Kanun Hükmünde Kararname'yle Gümrük ve Ticaret Bakanlığına elektronik ticaretine yönelik düzenlemeler yapmak ve uygulanmasını sağlamak görevleri verilmiş olup bu doğrultuda anılan Bakanlığa tasarıda öngörülen yükümlülükler aykırı hareket edenlere, ihlal edilen yükümlülüğün niteliğine göre çeşitli miktarlarda idari para cezası uygulaması yetkisi verilmesi öngörülmektedir.

Sayın Başkanım, kısaca bilgi vermeye çalıştığım tasarımı takdirlerinize arz ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Efendim, teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Şimdi, Avrupa Birliği Bakanlığından...

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Gümrük Ticaret Bakanlığımızdan Sayın İç Ticaret Genel Müdürümüz de vardır eğer bilgi vermek isterlerse...

BAŞKAN – Şöyle, o zaman ben şu açıklamayı bir daha yapayım, siz söylediniz ama, daha önce bu Sanayi Bakanlığı bünyesindeydi, şimdi o Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına dönüştüğü için bu kanunun muhatabı olarak Gümrük Ticaret Bakanlığı ortaya geldi herhâlde.

Dolayısıyla siz bir şey söylemek istiyorsunuz.

Buyurun.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜRÜ İSMAİL YÜCEL – Öncelikle Komisyonunuzu Bakanlığım adına saygıyla selamlıyorum.

Bakanlığın yeni yapısıyla ilgili belki Komisyonun bilgilendirilmesinde yarar var diye düşündüm, siz de ifade ettiniz. 8 Haziran tarihli Resmî Gazete'de yayınlanan 640 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'de Bakanlığımızın teşkilat yapısı oluşturulmuştur.

Buna göre mülga olan Sanayi ve Ticaret Bakanlığından dört iç ticaret birimi, gümrük birimleriyle birleşerek, Gümrük Müsteşarlığının da mülga olmasıyla Gümrük ve Ticaret Bakanlığını oluşturmuştur. İç Ticaret Genel Müdürlüğü de bu genel müdürlüklerden birisidir. Bu tasarının 14'üncü maddesinde elektronik ticaretin düzenlenmesine ilişkin bir görev Sanayi ve Ticaret Bakanlığına verilmektedir. 640 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 9'uncu maddesinin (f) bendiyle bu görev Bakanlığımıza, Bakanlığımızda da İç Ticaret Genel Müdürlüğüne verilmiştir. Dolayısıyla bu madde tasarı metninden çıkartılacaktı Komisyonun takdirleriyle, asli komisyonda.

BAŞKAN – Evet, bu, asli komisyonun görevi.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜRÜ İSMAİL YÜCEL – Biz Bakanlık olarak tasarının geneli itibarıyla Türkiye'de elektronik ticaretin düzenlenmesiyle ilgili mevzuat boşluğunu dolduracağını, bu alanda çok ciddi bir boşluk olduğunu, bunu dolduracağını, süreç içerisinde ortaya çıkan değerlendirmelerin, ihtiyaçların da asli komisyonda komisyonun takdirleriyle değiştirilebileceğini değerlendiriyoruz.

Genel olarak Bakanlığımız tasarıdaki düzenlemeleri olumlu bulmaktadır.

Saygıyla arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz efendim, sağ olun.

Şimdi, Avrupa Birliği Bakanlığı bizim Komisyonumuzun doğrudan ilişki içerisinde olduğu Bakanlık.

Buyurun.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI SOSYAL, BÖLGESEL VE YENİLİKÇİ POLİTİKALAR BAŞKANI DEREN DOĞAN YAVUZ – Sayın Başkan, Komisyon üyelerinizi Avrupa Birliği Bakanlığı adına saygıyla selamlıyorum. Yeni dönemde de çalışmalarında başarılar diliyorum.

Temel olarak Elektronik Ticareti Kanunu Bakanlık olarak olumlu karşıladığımız bir kanun. Bu kapsamda da zaten sayın genel müdürlerimizin de ifade ettiği üzere, bu, AB'ye uyum kapsamında yerine getirmemiz gereken bir yükümlülük olarak da karşımıza çıkmakta. Ancak genel olarak tasarıya baktığımızda da şu aşamada hani Avrupa Birliğiyle ilgili mevzuata yani 2000/31 sayılı Direktif'e de yüzde 100 uyumlu olduğumuzu söyleyemeyiz. Zaten Komisyona ve Bakanlığımıza bildirdiğimiz görüşte de ifade etmiştik. Kısmi olarak uyum sağladığımızı ifade edebiliriz ve üyelik perspektifiyle de ya mevcut kanunda ya da diğer kanunlarda yapılacak değişikliklerle de bir uyum söz konusu, önümüzdeki dönemde tekrar uyum sağlanması söz konusu olacaktır.

Şu aşamada ifade etmek istediklerim bunlardır Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Efendim, Bakanlık temsilcilerimize teşekkür ediyoruz.

Şimdi genel görüşmeyi açıyorum. Üyelerimizden söz almak isteyen arkadaşlarımız varsa onlara teker teker söz vereceğiz.

Yıldırım Bey, buyurun.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Değerli Başkanım, ben şunu uzman arkadaşlardan ve Bakanlık yetkililerinden öğrenmek istiyorum: Bu elektronik imzayla ilgili bir yasa çıkmıştı, bunun uygulama yönetmeliği hangi aşamada? Dolayısıyla bununla ilişkilendirme yönünde herhangi bir faaliyetimiz olacak mı mevcut bu yasa tasarısıyla ilgili olarak? Çünkü o da önemli bir konsept olması gerekiyor. Ben bununla ilgili rica edecektim.

BAŞKAN – Şu aşamada bu soruya cevap verebilecek olan var mı bakanlıklarımızdan?

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Sayın Başkanım, yönetmelik hakkında bilgimiz yok. Kanun çıktı, şu ana kadar da çoktan çıkmış olması gereken bir yönetmelik olduğunu düşünüyorum ben, çıkmadığına dair bir bilginin de yok. Bilim ve Teknoloji Bakanlığı zannediyorum bu işi yapacak Başkanım.

BAŞKAN – Mahmut Bey, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Başkan.

Madde 2, (b) fıkrası "Bilgi toplumu hizmetleri: Fizikî olarak karşı karşıya gelmeksizin, bedelli ya da bedelsiz olarak elektronik ortamda yerine getirilen çevrim içi hizmetleri" şeklinde.

Değerli arkadaşlar, bu bir tuzak madde. Ne açıdan tuzak madde? Yabancılar, evet, Türkiye'ye geldiği zaman bizim gerek yasalarımız açısından gerek sözleşmelerin çevrimi açısından Türk vatandaşı olan çevirmenlerimiz var. Çevirmenlerimiz bu hizmeti yerine getirirken bedelli olarak yerine getiriyor. Bu bir nevi kapitülasyonlar döneminden kalan devlet yabancıya bu hizmeti ücretsiz olarak verir mantığı bunun içerisinde yatmakta, bir nevi yabancılar bizim bu emeğimizi sömürerek bedelsiz olarak bundan yararlanmanın yol ve yöntemi aralanmakta ve bu arada Anayasa'mızın emredici hükümleri uyarınca bizim kendi vatandaşımızı kollama, koruma

görevimiz var iken burada vatandaşımız kollama, koruma gibi görevimizi ikinci plana atmış oluyoruz gibime geliyor. Bunun Anayasa'ya aykırılık nedeniyle çıkarılmasını öneriyorum, bu bir.

İkincisi, bu aynı zamanda devlet bu işi yaptığı zaman bu haksız rekabet hükümlerini de ihlal eder yani biz sürekli, asıl olan zayıfı korumak ise biz burada zayıf kimdir? Zayıf burada emeğini, geçimini çeviri işiyle yapan kesimi koruma anlamında göz önünde bulundurmanız gerekirken burada haksız rekabet hükümleri ağır bir şekilde ihlal edilmiş olacak değerli arkadaşlar.

Gelelim 6'ncı maddenin ikinci fıkrasında esnaf ve tacirlere önceden onay alınmaksızın ticari elektronik iletileri gönderilebilir. Gerçi Bakanlık temsilcisi bunu açıkladılar, 5651 sayılı Yasa'da bununla ilgili, istemezse bu hüküm gönderilmeyebilir, doğru, bu hüküm var ama burada eğer bunu yerine getirmezse cezai hükümlere geçtiğimiz zaman cezai maddesi var bu anlamda. Peki, bu böyle olduğu zaman bu bir nevi iletişim özgürlüğünün de ihlali anlamına gelir, bu da sakıncalı bir durum yani böyle bir emrivaki bir hükmün getirilmesi ben bu komisyona hazırlıksız geldim, burada ancak metni alarak okuduğumda ilk göze çarpan sorunlar.

Geliyoruz, cezai maddelerin 12'nci maddesine geliyoruz. 12'nci maddenin (a) bendinde bin Türk lirası, 5 bin Türk lirası... Ya, değerli arkadaşlar, bu idari para cezalarını yaparken kriterimiz ne olmalı? Yani buradaki kriter nedir? Caydırıcılığı göz önüne alacak mıyız, almayacak mıyız? Şimdi, elde edilen menfaat ile verilen cezayı karşılaştırdığımız zaman ölçülülük ilkesi burada bence nazara alınmamış yani tacir burada bir nevi bu ticareti yapan kişiler korunmuş durumda ama buna muhatap olacak olan diğer kişiler korunmamış durumda. Yani burada ticaretten elde edilecek olan kâr hesaba katılmadığı gibi, bir nispetlilik, bir orantısızlık olduğu gibi caydırıcılık ilkesi de göz önüne alınmamış. Bunun bence biraz daha üzerinde bir çalışmak lazım. Sayın Başkan da gerçi "Zaman kısıtlı." dedi ama ben çalışmakta yarar var diye düşünüyorum.

Geliyoruz, yine 12'nci maddenin (b) fıkrasında yine ceza var, bin Türk lirasından 10 bin TL'ye kadar. Şimdi, arkadaşlar, bin liradan 10 bin liraya, ilk fıkrada bin liradan 5 bin liraya kadar yani birinde makas az –makastaki kasıt aralık yani ceza aralığı az- diğerinde ceza aralığı çok yüksek yani bu makas aralıklarını neye göre takdir edeceğiz biz? Ceza hukukunda temel ilke şudur: Evet, ceza muhakemesinde delillerle karşı karşıya gelecek yani burada tüm koşullar göz önünde bulundurulacak, yargıcın takdir yetkisi anlamında bu idari para cezasını da biz Bakanlığa bıraktığımız zaman –yani hiç kimse kusura bakmasın- bu her dönem için bakanlıkların tamamı zaten adı üzerinde siyasi, bu siyasi anlamdaki takdir yetkisi atıyorum işte A kişisini siyasi parti destekliyorsa aralık belki az olacak, B kişisi olursa aralık dar olacak yani böyle bir keyfiliğe mahal verecek bu aralıkların, makas aralıklarının bu kadar açılmaması lazım ama ceza hükümlerine baktığımız zaman bu adı üzerinde "ticaret" diyoruz, ticari anlamda asıl olan ekonomik ceza, ekonomik suç, doğru fakat bu cezalar caydırıcı değil.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Mahmut Bey, verdiğiniz bilgiler için gerçekten teşekkür ediyoruz. Yalnız bir noktayı tekrar hatırlatıyorum. Bu sizin söylediklerinizin önemli bir kısmı asli komisyonu ilgilendiren konular. Bana göre bu fikirlerinizi orada da söylemeniz ve o arkadaşlarımızı da aydınlatmanız iyi olur diye düşünüyorum. Biz Avrupa Birliği müktesebatı açısından daha çok değerlendirdiğimiz için bu açıklamayı yapma ihtiyacı hissettim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi, dün Adalet Komisyonunda Arabuluculuk Yasa Tasarısı vardı, denildi ki: "Efendim, bunu biz alt komisyona gönderelim, alt komisyonu bunu güzelce bir tartışın, bize pişkin, hazır bir vaziyette getirsin, biz de bunun üzerinde çalışacaklarımızı son bir aşamaya getirelim."

BAŞKAN – Onlar bizim raporumuzu bekliyorlar zaten.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi, tabii bu konu değil, arabuluculuk yani bunu şundan söylemeye çalışıyorum: Asıl komisyon topu tali komisyona atıyor, tali komisyon da oraya atarsa bir arada top gibi gidip geliriz. İster nazara alırsınız ister almazsınız Değerli Başkanım, bir hukukçu kimliğiyle, siyasi kimlikle ben üzerime düşen vazifemi yapmış olayım, nazara alırsınız, almazsınız... Çünkü asıl komisyon da "Bunu tali komisyon alsın." dedi, arabuluculukla ilgili, daha ona geleceğiz ama siz şimdiden topu attınız buraya. İnşallah birileri bizim bu düşüncelerimizi nazara alır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Efendim, kanunla bize verilmiş olan görev çerçevesinde söylüyorum yani başka türlü burada subjektif bir şey söylemiyorum.

Afif Bey, buyurun.

AFİF DEMİRKIRAN (Siirt) – Değerli Başkan, değerli arkadaşlar; gerçekten ben de bakanlıklarımızın vermiş olduğu bilgilere teşekkür ediyorum öncelikle.

Önemli bir kanun var önümüzde. Evet, bunu biz tali komisyon olarak ele almış bulunuyoruz. Mahmut Bey biraz önce esas komisyonla da alt komisyonu kastetti herhâlde, “Enine boyuna tartışınlar.” dedi, “alt komisyon” dedi herhâlde, “tali” demedi “alt komisyon” dedi.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Değerli Vekilim, muhatap Başkan cevap verdi, siz de bana cevap vermeyin.

AFİF DEMİRKIRAN (Siirt) – Hayır, benim size cevap vermek gibi bir şeyim yok. Mademki buradasınız, Avrupa Birliği Uyum Komisyonu olarak size “Hoş geldiniz.” diyelim öncelikle. Biz burada uyum içerisinde bu çalışmaları yapıp götüreceğiz.

Şimdi, esasen bu kanunla ilgili tabii ki her birimizin söyleyeceği çok şey vardır teknik olarak ama bunların hiçbir tanesini biz burada bizim için çizilmiş olan çerçevenin dışına çıkarak ifade etme gibi bir niyetimizin -en azından benim için- olmaması gerekir, diğer arkadaşlarımızın da bakış açısının o olması gerektiğine inanıyorum Avrupa Birliği Uyum Komisyonu olarak. Yoksa tabii ki burada şeffaflık sağlanacak, tabii ki birçok daha değişik teknik konular var fakat buraya gelen kanunlar, tasarılar Avrupa Birliği mevzuatıyla mukayese edildiğinde çelişkiler mi var, yoksa bağdaşlıyor mu, neler yapılabilir bu Komisyonla esas komisyona yardımcı olmak açısından? Biz bu açıdan -biraz önce Başkan da söyledi- kanunları eğer inceler isek çok daha fazla randımanlı iş yaparız ve çok daha fazla kendimizi esas komisyonlarda ifade edebilme ve dinletebilme imkânına sahip oluruz.

Dolayısıyla, Değerli Başkanım, eğer izleyebiliyorsanız ben usul hakkında şöyle bir öneride bulunmak istiyorum, tabii ki takdir Komisyonundur. Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından ve Komisyonumuzun değerli uzmanları tarafından tespit edilmiş Avrupa Birliğiyle uyum noktasındaki bazı aksaklıkları içeren maddeler... Eğer bütün maddeleri biz baştan sona geçmek istersek yetiştiremeyebiliriz. Dolayısıyla o maddeleri sadece ele alıp, o noktadaki görüşlerimizi...

BAŞKAN – Efendim, bu hazırlığı yaptık.

AFİF DEMİRKIRAN (Siirt) – Evet, o noktadaki görüşlerimizi netleştirirsek hem daha verimli çalışma yaparız hem daha rahat ilerleriz diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Aykan Bey, buyurun.

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Biz Sayın Haluk Özdağ’la takıldığımız bir noktayı birlikte sormuş olalım. Avrupa Birliği Bakanlığımızın Sayın Temsilcisinden bir konuda bir aydınlatma rica edeceğiz.

Şimdi, tanımlarla ilgili 2’nci maddede Bakanlığınızın bir önerisi var. “Fizikî olarak karşı karşıya gelmeksizin” ifadesi yerine “aynı anda karşı karşıya gelmeksizin” ifadesini öneriyorsunuz. Şimdi, biz direktife baktığımızda yani en son 98/48’de değiştirilen direktife baktığımızda orada şöyle bir tanım görüyoruz: “At a distance” diyor tırnak içinde, tanımında da “without the parties being simultaneously present” diyor yani aslında her iki buradaki ifadeyi de bir anlamda kullanıyor. Buradaki mantığı bize bir anlatabilir misiniz yani sizin önerinizin mantığını hani burada bir çeviri sorunu yaşanmaması açısından direktifin yeni düzenlenmiş hâlinde her iki ifade de yer aldığı için bizim açımızdan neden sizin önerdiğiniz ifade daha doğru olur? Bir bunu öğrenmek istiyoruz.

BAŞKAN – Aykan Bey, eğer izin vererseniz, söylediğiniz noktalar doğru, oralarda tereddütler var fakat ben maddelere geçilmesini oylayacağım, bizim görüşülmesini arzu ettiğimiz maddeler arasında sizin dokunduğunuz şeyler var, onları orada görüşsek olur mu?

AYKAN ERDEMİR (Devamlı) – Tabii ki.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Başkanım, ben bir şey sorabilir miyim? Her bir madde ayrı ayrı mı görüşülecek yoksa sadece belli maddeleri mi görüşeceğiz?

BAŞKAN – Şöyle arkadaşlar: Bizim Avrupa Birliği müktesebatı açısından sorunlu gördüğümüz bazı maddeler var. O maddeleri burada görüşmeye açacağız ama onun dışında “Sizin söylediğinizin dışında şu maddede de böyle bir sorun var.” diyen arkadaşımız olursa onları da görüşürüz. Ama şimdi Aykan Bey’in söylediği konular bizim de burada görüşülmesini düşündüğümüz maddelerden.

Oğuz Bey, buyurun.

OĞUZ OYAN (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben sadece bir temennimi dile getirmek istiyorum. Bu genel gerekçenin ikinci paragrafında Avrupa Birliği'nin sadece elektronik ticaretin Ortak Pazardaki bazı yönleri hakkında direktifi değil, aynı zamanda elektronik iletişimde kişisel verilerin izlenmesi ve gizliliğin korunması direktifi de var. Dolayısıyla her ne kadar bununla çok doğrudan ilişkili değilse şunu belirtmek isterim: Türkiye'de sadece elektronik ticarete verilerin izlenmesi, gizliliğin korunması değil, aynı zamanda bütün elektronik iletişimde benzer kaygıların taşınması gerektiğini, bugün Türkiye'de milletvekillerinin elektronik iletişimlerinin de izlenerek dava dosyalarına konu olduğunu burada belirtmek istedim. Buna ilişkin temennim de umarım böyle bir düzenlemeyi de ayrıca burada konuşma imkânı buluruz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Efendim, kişisel verilerin korunması ile ilgili bir kanun çalışması zannediyorum var. Hangi safhadadır, hangi komisyondadır bilmiyorum ama orada bunlar göz önüne alınıyor diye biliyorum ben.

Başka söz almak isteyen arkadaşımız yoksa biz Başkanlık olarak bir çalışma yaptık ve tasarının 1, 2, 3, 7 ve 9'uncu maddelerinin görüşülmesini burada uygun bulduk. Bunu şimdi oylarınıza sunacağım ama bunun dışında da “Şu maddeyi de görüşelim.” dersanız onu da tabii ki görüşebiliriz.

Şimdi, önce tasarının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

O hâlde tasarının 1, 2, 3, 7 ve 9'uncu maddelerinin görüşülmesini ve bu maddelerle ilgili görüşümüzün esas komisyona rapor hâlinde sunulmasını da oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi 1'inci maddeyi okutuyorum:

ELEKTRONİK TİCARETİN DÜZENLENMESİ HAKKINDA KANUN TASARISI

Amaç ve Kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, elektronik ticarete ve bu Kanunda yer alan bilgi toplumu hizmetlerine ilişkin esas ve usûlleri düzenlemektir.

(2) Bu Kanun, ticari iletişimi, elektronik iletişim araçlarıyla yapılan sözleşmeler ile elektronik ticarete ilişkin bilgi verme yükümlülüklerini ve uygulanacak yaptırımları kapsar.

BAŞKAN – Efendim, Başkanlık olarak bizim şöyle bir kaygımız oldu, burada Avrupa Birliği Bakanlığımız ve Adalet Bakanlığımız da varken bunu iletelim. Şimdi, “Bu kanunda yer alan bilgi toplumu hizmetlerine” diyerek acaba sadece bu kanuna atıfta bulunmuş olmak yetiyor mu yoksa eğer “Bütün bilgi toplumu hizmetleri” diyecek olursak burada bir sıkıntı ortaya çıkabilir. O bakımdan acaba “Bu kanunda yer alan elektronik ticaretle ilgili bilgi toplumu hizmetlerine” diye bir açıklama, bir tashihi getirmek gerekir mi diye bir kaygımız oldu. Bunu belirtmek istedim. 2031 numaralı direktifte böyle bir şeyimiz oldu. Acaba bu konuda görüş belirtmek isteyen arkadaşımız var mı?

Buyurun Mahmut Bey.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi, Değerli Başkan, burada yine ikinci fıkrada son cümle “Bilgi verme yükümlülüklerini ve uygulanacak yaptırımları kapsar.” diyor. Peki, burada sorumlulukları da eklemek gerekmez mi? Bu bir eksiklik değil mi? Yani “Bilgi verme yükümlülüklerini, sorumluluklarını ve uygulanacak yaptırımları kapsar.” şeklinde. Burada sorumluluğu hiç bu kanunda göremiyoruz. Sorumsuzluk mu var burada?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun.

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Sayın Başkan, bu Avrupa Birliği Bakanlığının görüşünde de yer alan istisnaların -ki 2031 direktifinde ayrıntılı olarak nitelenmiş- bunların yer almamasının yaratacağı sakıncalara ilişkin ve Türkiye'de hangi istisnaların yer almasının bizim toplumsal, siyasi, hukuki bağlarımız açısından doğru olacağına ilişkin bir görüş de alabilirsek biz memnun oluruz.

BAŞKAN – Bu konuda bir şeyler söyler misiniz?

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Sayın Başkan, teşekkür ederim.

1'inci madde birinci fıkradaki “Bu kanunda yer alan” ibaresinden sonra “elektronik ticarete ilişkin” hükmünü koyabilir miyiz? Koyulmasında sakınca yok ancak “bu kanunda” ibaresinin yeterli olduğunu düşünüyoruz kanun tekniği açısından. Birincisi bu.

İkincisi, zaten ikinci fıkranın sondan bir önceki kelimesi “uygulanacak yaptırımları kapsar” diyerek esasında yaptırımlara da atıfta bulunmaktadır. Bir problem olduğunu düşünmüyoruz.

Teşekkür ederiz.

BAŞKAN – Buyurun Mahmut Bey.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Değerli Başkanım, Bakanlık Temsilcisi arkadaşımız “Yaptırımı kapsar.” dedi ama değerli arkadaşlar, “yaptırım” idari para cezası anlamında gündeme gelir yani işin iki boyutu var, bir cezai boyutu; ikincisi bilgiyi eksik, yanlış verme, bu yükümlülük nedeniyle sorumluluk vesilesi. Yani yaptırım kavramı sorumluluğu içinde barındırmıyor daha dar kapsamlı bir kavramdır, bunun nazara alınması lazım. Bu anlamda açıklık getirme ihtiyacı hissettim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Efendim, teşekkür ederim.

Başlangıçta da vurguladığım gibi, biz bir değişiklik yapacaksak mutlaka Avrupa Birliği direktifleriyle bir ilgi kurmamız gerekiyor. Aksi takdirde asli komisyonlar bizi işimiz olmayan şeylerle uğraşmakla itham ederler. Biz bu itham altında kalmak istemeyiz. Bu bakımdan bunu tekrar söylüyorum. Eğer siz herhangi bir direktifle ilgi kurarak bir şey söylüyorsanız bunu tabii ki göz önüne alınız ama onun dışında asli komisyonun işlerini biz burada yapmayacağız.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Değerli Başkanım, benim asıl direktif alacak olan sorunun benim halkım. Benim halkıma yanlış bilgi verildiyse, halkım burada zarara uğradıysa benim muhatabım Avrupa Birliği direktifleri değil. Evet, onun sınırlarında kalacağız ama emrivaki olarak ona da sadık kalmamız gerekir. Yani burada halk bundan zarar gördü, burada halka karşı veya bu ticaretle bu bilgiye karşı sorumlu olan kişinin yükümlülüğü nedir, sorunu nedir? İdari para cezası 5 bin lirayla bu iş bitmiyor. Ben o zaman veririm 5 bin lirayı, istediğimi yaparım. Olur mu değerli arkadaşlar, yapmayın yani.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Efendim, ben sizin söyledikleriniz yanlış demedim ama her işin yapılabileceği bir yer var dedim, bizim yapmamız gerekenleri de söyledim. Siz bu görüşlerinizi asli komisyonda dile getirirseniz orada bunlar düzeltilebilir diye düşünüyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ama siz “Bu maddeleri görüşeceğiz.” dediniz, diğerlerini kapsam dışında tuttunuz.

BAŞKAN – Ama Avrupa Birliği mükteşebatıyla ilgili bir şey varsa görüşelim dedik. Bakın, biz konuşurken bunu böyle söyledik. O bakımdan eğer mükteşebatla ilgili bir kısmı var diyorsanız ve bu bir önerge hâline gelirse tabii ki bu Komisyon onu da yapar ama onun dışında söylediğim gibi...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bu Komisyon Türkiye Büyük Millet Meclisinin Komisyonu ya! Bu halkın çıkarlarını düşünecek arkadaşlar, yapmayın bunu lütfen.

BAŞKAN – Biz de onu düşünüyoruz ama bize kanunla verilmiş olan bazı görevler var, tamamen o kanun çerçevesinde kalmaya gayret ediyoruz.

Buyurun Deren Hanım.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI SOSYAL, BÖLGESEL VE YENİLİKÇİ POLİTİKALAR BAŞKANI DEREN DOĞAN YAVUZ – Burada direktifte, bildiğimiz gibi, bilgi toplumu hizmetleri tanımı yapılırken aynı zamanda da direktifin 5’inci maddesine bir atıf yapılıyor ve burada da bazı istisnalar tanımlanmış vaziyette ve bu istisnaların aslında bu direktifin kapsamına girmediği ifade edilmiş vaziyette. Biz görüşümüzü verirken de özellikle 1’inci maddede daha açık olarak hani hangi bilgi toplumu hizmetlerini bu kanunumuz kapsıyor diye ya da bu istisnalara da atıfta bulunmak gerekir mi diye bir görüş bildirmiştik. Görüşümüz bundan ibaret.

BAŞKAN – Evet, bunlar yeterli diyorsunuz. Kenan Bey de “Bu kanunda” ifadesinin yeterli olduğunu düşünüyor.

Değerli arkadaşlarım, 1’inci madde üzerinde başka bir şey söylemek isteyen arkadaşımız var mı? Yok. O hâlde 1’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2’nci madde üzerinde görüşmelere başlayacağız. Maddeyi okutuyorum:

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Bakanlık: Sanayi ve Ticaret Bakanlığını,
- b) Bilgi toplumu hizmetleri: Fizikî olarak karşı karşıya gelmeksizin, bedelli ya da bedelsiz olarak elektronik ortamda yerine getirilen çevrim içi hizmetleri,
- c) Elektronik ileti: Telefon, faks, otomatik arama makineleri, elektronik posta, kısa mesaj hizmeti gibi vasıtalar kullanılarak elektronik ortamda gerçekleştirilen ve doğrudan azarlama, reklam, tanıtım, promosyon, yardım ve bağış toplama, araştırma, inceleme, propaganda veya cinsel içerik iletimi gibi amaçlarla gönderilen veri, ses ve görüntü içerikli iletileri,
- ç) Elektronik ticaret: Fizikî olarak karşı karşıya gelmeksizin, elektronik ortamda gerçekleştirilen ticarî faaliyetleri,
- d) Hizmet sağlayıcı: Bilgi toplumu hizmeti sağlayan gerçek ya da tüzel kişileri,

e) Ticarî iletişim: Alan adları ve elektronik posta adresi dışında meslekî veya ticarî faaliyet kapsamında kazanç sağlamaya yönelik olarak elektronik ticarete ilişkin her türlü iletişimi, ifade eder.

BAŞKAN – Haluk Bey, buyurun.

HALUK ÖZDALGA (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan. Şimdi, ben 2'nci maddenin 1/b fıkrasıyla ilgili bir şey söylemek istiyorum. Tabii, burada tanımlar var. Bir kere, hepimizin bildiği gibi, kanun tekniği açısından herhangi bir kanun metninin giriş kısmında yapılan tanımlar sadece o kanunla ilgili uygulama çerçevesinde yapılan tanımlardır. Şimdi, burada bilgi toplumu hizmetleri tanımını yapmış yani bu kanunda, yani elektronik ticaretin düzenlenmesindeki bilgi toplumu hizmetlerinin tanımı yapılıyor. Burada şöyle bir ifade var: “Fizikî olarak karşı karşıya gelmeksizin, bedelli ya da bedelsiz olarak...” Şimdi, birincisi bedelsiz olarak burada ciddi -eğer ben yanlış yorumlamıyorsam- çok ciddi riskler var gibi görünüyor bana çünkü birinci olarak bedelsiz olarak yapılan, alınan veya verilen hizmetler ticarete girmez yani bu böyle, bu şekilde kaldığı takdirde herhangi bir vatandaşımızın İnternete girerek hava raporuna bakması veya İnternette herhangi bir şekilde İngilizce olarak “surfing” dediği bilgi araştırması yapması da bu kanunun içine alınabilir ki o herhâlde sakıncalıdır, bir. İkinci olarak da Sayın Erdemir hemen tablet bilgisayardan açtı ilgili Avrupa Birliği metnini, 1998/48 AT sayılı direktifin 1'inci maddesinin ikinci paragrafında yapılıyor ilgili tanım. Oraya baktık, orada da aksine özellikle “At a remuneration” yani bedelli olarak yapılan diye özellikle zikretmiş. Biz tam tersini yapmışız, bedelli ve bedelsizi de katmışız. O bakımdan zannediyorum bedelsiz kalırsa burada bazı problemler çıkabilir, onun çıkarılmasında fayda var diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun Mahmut Bey.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben bir önceki konuşmacıya teşekkür ederim yani başta belirttim, arkadaşlar biraz sert çıktılar, kabul etmediler ama bedelsizde anlaştık anladığım kadarıyla. AKP'li Milletvekili Arkadaşımızın desteklemesi güzel bir olay ama biraz daha ileri gitmek istiyorum ben.

Değerli arkadaşlar, ülkemizde özelleştirme yapıldı, gerekçesi “Devlet ticaretten elini çeksin, para işine dokunmasın, biz bunu vatandaşa bırakalım.” denildi. Peki, o zaman buradaki bedelliği devlet, bakanlık niye yapsın arkadaşlar? Yani bir çeviri işi eğer olacaksa bunu bırakalım, vatandaşımız zaten yapıyor, çevirmenler yapıyor.

BAŞKAN – Bu çevirme işi değil yalnız. “On-line” manasına gelen “çevrim içi”.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani bu anlamda... Bilemiyorum, özellikle bunun üzerinde duruyorum.

BAŞKAN – Çevrim içi, yani on-line.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, teşekkür ederim.

BAŞKAN – Bir açıklama yapacak Yüksel Bey.

Buyurun.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Çevrimiçi konusu anlaşıldı herhâlde, o yüzden biraz evvel ben cevap verecektim, siz 1'inci maddeyi geçtiğiniz için “Cevap vermeyin.” dediğiniz için kalmıştı. Çevrimiçi konusu anlaşıldı zannediyorum.

“Bilgi toplumu hizmetleri:bedelli, bedelsiz.....” Biz, burada bedelsiz birtakım bilgi toplumu hizmetlerini de düzenlediğimiz için bunu yazdık, yoksa tercümanların hizmetinin bedelsiz olması değil. Örneğin elektronik iletiler gönderiliyor, bunlar bedelsiz de olabiliyor. Kapsam biraz o direktiften, o şeyden daha fazla o yüzden yazıldı. Bedelsiz bilgi toplumu hizmeti verilebiliyor, reklam gönderiliyor, bu konuda herhangi bir bilgi verilebiliyor, spamları düzenliyoruz. O nedenle, orada yazıldı.

BAŞKAN – Bu konu yeterince anlaşıldı mı?

Yüksel Bey, buyurun.

YÜKSEL ÖZDEN (Muğla) – Sayın Başkanım, saygılar sunuyorum.

Deminki yanlış anlamayla ilgili “çevrim içi” kelimesini bitişik yazarsak başkalarının da çevrim işi gibi algılamasının önüne geçeriz diye düşünüyorum. Yani “on-line” karşılığı “çevrim içi” kelimesi ayrı yazılmış, bitişik olduğunda sorunlar çözülür diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Onun için Türk Dil Kurumunun sözlüğüne bir bakalım, eğer öyle yazılıyorsa öyle yazalım, yani benim ona itirazım yok. Yeter ki yanlış anlamaları düzeltilim, anlaşılacak şeyleri düzeltilim. Ama biz bir metin ortaya çıkartırken de Türk Dil Kurumunun ortaya koyduğu şeylere uyalım.

Aykan Bey, sizde bilgisayar hazırda galiba, bir bakar mısınız nasıl yazılıyor?

Buyurun Yıldırım Bey.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Arkadaşlar, bu madde 2'yle ilgili öncelikle “Bakanlık” diyor, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı diye belirtiliyor fakat şimdi öğrendik ki Gümrük ve Ticaret Bakanlığı olduğu ortaya çıktı. O zaman bunun düzeltilmesi gerekmiyor mu? Bu, bir.

İkincisi: Yine bu maddeyle ilgili arz edeceğim. Arkadaşlar, bu “çevrim içi” kelimesinin tamamen kaldırılması lazım burada esasında teknik yönden bakarsak. Çünkü burada elektronik hizmetlerin ilgilisi olarak elektronik hizmetlere atıfla burada çevrim içi geliyor. Şimdi çevrim dışı hizmetler de olabilir. O bakımdan, bir CD'de bir mal tanıtımı yapılıyordur, CD verilmiştir size, bu çevrim dışı bir hizmettir ama elektronik bir hizmettir, elektronik bir tanıtımdır veya flash disk üzerinde, yani taşınır bellek üzerinde birtakım bilgiler verilebilir. Onun için, bunu çevrim içi – çevrim dışı diye ayırmanın lüzumu yok. Çünkü iletişim zaten çevrim dışı da olabiliyor. O bakımdan bunu komple kaldırmamız lazım. O zaman cümlelerin devamı şöyle olacak: “...bedelli ya da bedelsiz olarak elektronik ortamda yerine getirilen hizmetleri,” Şimdi, bir başka konuya daha değinmek istiyorum, yine teknik açıdan bakarsak, “bedelli” ve “bedelsiz” kelimelerine değinmek istiyorum. Arkadaşlar, şimdi burada bir malı elektronik ortamda satın almamız nasıl bir elektronik ticaretse, o malla ilgili herhangi bir ayıplı durum varsa veya o malla ilgili ilave bir danışmanlık hizmeti gerekiyorsa veya o mal hakkında onun servisine birtakım sorular yöneltememiz gerekiyorsa bunlar da bedelsiz olarak verilen hizmetlerdir. Dolayısıyla, bir malın sadece satışını düşünmeyelim, satış sonrası servisiyle ilgili bedelsiz hizmetlerden de yararlanmamız zorunlu. Onun için bu “bedelli” ve “bedelsiz” kelimeleri tam yerinde kullanılmış.

Bir başka şeye daha dikkat çekmek istiyorum. Şimdi, bir konuyla ilgili ne kadar çok şey sayarsanız o kadar eksik bırakmak riski olur. Bakınız, elektronik ileti de sayılmış, telefon, faks, otomatik vesaire... Şimdi burada “kısa mesaj” diyor. Arkadaşlar, “kısa mesaj” dediğimiz zaman bundan SMS mesajı anlaşılıyor, bunu da biraz tasrih etmek lazım, daha net ifade etmek lazım. Mesela MM S dediğimiz multi medya, yani çok medyaları ilgilendiren mesaj tipleri de var, onlar kısa mesaja girmez, ama onlar da...

BAŞKAN – Girer, niye girmesin?

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Girmez, kısa mesaj deyince ona girmiyor Başkanım. Dolayısıyla, en azından “elektronik mesaj” diyelim, “kısa mesaj” demeyelim; o “kısa” lafı çok spesifik bir laf. Bir de burada “cinsel içerik” diye bir tabir geçiyor. Şimdi ben burada bize verilen direktifte şöyle bir baktım ama inşallah atlamamışımdır, cinsel içerik diye İngilizce karşılığında bir eş değerini bulamadım. Yani bunun özellikle burada zikredilmesinin özel bir anlamı var mı veya bir ihtiyaca binaen mi zikrediliyor? Son olarak da, madde 2'nin (d) şıkında “Hizmet Sağlayıcı: Bilgi toplumu hizmeti sağlayan gerçek ya da tüzel kişileri,” deniliyor. Arkadaşlar, bilgi toplumu çok büyük bir başlık, onun yerine bilgi toplumu... Yani her firma bilgi toplumu hizmeti sağlamıyor olabilir ama bir iletişim hizmeti sağlıyor olabilir. Onun için, iletişim hizmeti, bilgi toplumu hizmetlerinin bir alt başlığıdır. O bakımdan, biz burada “bilgi toplumu” dediğimiz zaman firmalara birtakım ek performanslar da zorunlu hâle getiriyor olabiliriz farkında olmadan. Onun için “hizmet sağlayıcı” yerine “iletişim hizmeti sağlayan gerçek ya da tüzel kişileri” dememiz yeterli. Madde 2'yle ilgili benim arz edeceğim şeyler bunlar Başkanım.

BAŞKAN – Arkadaşlar, başka? Haluk Bey, buyurun.

HALUK ÖZDALGA (Ankara) – Burada Yıldırım Bey'in dediği doğru, “çevrim içi” olmaması lazım; çevrim içi veya dışı, hepsi var, hepsini kapsar. “Çevrim içi”nin çıkması lazım; bir. İkincisi: Burada bedelli veya bedelsiz olarak, arkadaşımızın açıklamasından eğer yanlış anlamadıysam, o elektronik hizmeti kast etti galiba, değil mi? O değil benim söylediğim. Bu şekilde durursa tanım ve daha önce konuştuğumuz 1'inci maddedeki hususu da dikkate alırsak o zaman bu kanunun ticarete girmeyen bütün faaliyetleri kapsar hâle gelme riski var. Ya “bedelsiz”in çıkarılması gerekiyor ya da o açıklığın getirilmesi gerekiyor. Sıkıntı başka burada.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – O zaman satılan ürünle ilgili bedelsiz hizmetler verilebilir belki.

HALUK ÖZDALGA (Ankara) – Hayır, şunun girmemesi lazım buraya. Bir vatandaş İnternet'e girdi, ticaret yapmıyor, bir iş yapıyor, bir araştırma yapıyor, hava raporuna baktı; onun girmemesi lazım bu kanun kapsamına, ticaret dışı; onu söylüyorum.

AFİF DEMİRKIRAN (Siirt) – Bedelsizdir onlar. Mesela bir mal satıyor, onun reklamını yapıyor, bu bedelsizdir.

HALUK ÖZDALGA (Ankara) – Ama bu hepsini kapsıyor burada.

BAŞKAN – Şimdi, arkadaşlar, Bakanlık temsilcimiz en son bir şey söylemek ister mi acaba?

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Efendim, cinsel içerik konusunda bunun ihtiyaç olduğunu düşündük, belki direktifte olmayabilir ama bizim ihtiyacımız olduğunu düşündük.

“Bilgi toplumu hizmetleri” kavramı esasında çok tartışıldı bilim komisyonunda, bunun bir tanımının yapılması gerektiğini ve daha önce bir yerde de yapılmadığını, ancak bizim tanımımızın sadece kanunumuzu bağlayacağı, bizim kanunumuz anlamında yapabileceğimizi, esas itibarıyla da bu kanun kapsamına giren alanda bu işin verildiğini düşündük.

Onun dışında, “bedelsiz” konusu: Biz elektronik iletilerin de bedelsiz olarak iletebileceğini, reklam amaçla vesaire... Örneğin 6’ncı maddenin 2’nci fıkrası “Esnaf ve tacirler önceden onay alınmaksızın ticari elektronik iletiler gönderebilir.” diyor. Ayrıca “spam” dediğimiz istenmeyen elektronik iletiler konusunda da biz burada bir düzenleme yapıyoruz. Dolayısıyla, sadece ticaret anlamında değil, bir alışveriş dışında da ileti gönderilebilir. Bunlar da bedelsiz olarak gönderilebilir diye düşünerek bu düzenlemeyi yaptık.

Takdir Komisyonun.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) – Başkanım, on-line konusunda bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) – Buradaki “on-line” tanımını, yani “çevrim içi” tanımını ben haklı bir tanım olarak görüyorum açıkçası. “On-line” İnternet’te şu demek: Eğer bir servere bağlı bir web sitesi hizmet veriyorsa bu ticari amaçlı olabilir veya bilgi amaçlı olabilir. Siz eğer on-line durumunda iseniz, yani çevrim içi durumdaysanız bilgiye erişebiliyorsunuz demektir. Bunun aksi off-line demektir, ki bu İnternet’e kapalı bir erişim demektir. Yani on-line olmama durumunda, çevrim içi olmama durumunda herhangi bir bilgiye veya ticari bir siteye erişiminiz mümkün olamamaktadır. Biz eğer on-line ticareti konuşuyorsak burada, on-line, yani çevrim içi olma durumu bir zorunluluktur.

HALUK ÖZDALGA (Ankara) – İngilizce yok; bedelsiz de yok, on-line yok; ikisi de yok.

BAŞKAN – Yüksel Bey, buyurun.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Efendim, Sayın Vekilimiz doğru söyledi, çevrim dışı olduğunda -şimdi Bilgi İşlem Dairemize de sordurdum, acaba yanlış bir şey mi, çünkü alanımız değil- zaten karşılıklı iletişim, ulaşım yok. Çevrim içi olduğunda, on-line olduğunda bu mümkün. Dolayısıyla, doğru bir tabir olduğunu düşünüyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz. Arkadaşlar, madde üzerindeki görüşmeler tamamlandı. Madde üzerinde bir değişiklik önergesi var, okutuyorum:

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/488) esas numaralı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı’nın 2’nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendindeki “fiziki olarak” ibaresinin “aynı anda olarak”; 2’nci maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinin de aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Cahit Bağcı

Çorum

“ç) Elektronik ticaret: Tarafların aynı anda karşı karşıya gelmeksizin ve müzakere imkânı bulunmaksızın elektronik ortamda gerçekleştirdikleri ticari faaliyetleri,”

Gerekçe:

Avrupa Birliği’nin 2000/31/AT sayılı direktifine uyum sağlanması amacıyla ilgili değişiklik önerilmiştir.

BAŞKAN – Önerge üzerinde söz isteyen?

Buyurun.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜRÜ İSMAİL YÜCEL – Sayın Başkanım, bu konuda bir öneri Komisyonun takdirine: Tüketici hakları direktifinde, ki bu direktif en güncel direktiflerden birisidir, şöyle bir ifade var: “Eş zamanlı fiziksel varlığı olmaksızın.” Sanıyorum bu ifade (b) bendindeki “Fiziki olarak karşı karşıya gelmeksizin” ifadesinin yerine kullanılırsa kaygılar ortadan kalkar. Bu direktif de en güncel direktiflerden birisidir. Bakanlığımızın görevlerinden birisi de biliyorsunuz tüketicinin korunması...

BAŞKAN – İfadeyi tekrarlar mısınız lütfen?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜRÜ İSMAİL YÜCEL – “Eş zamanlı fiziksel varlığı olmaksızın” Bu ifade tüketici hakları direktifindeki bir ifadedir, tercümesidir. Bakanlığımızın temel görevlerinden birisi de tüketicinin korunmasına ilişkindir. Şu anda yürürlükte olan Tüketicinin Korunması Kanunu çerçevesindeki Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği de

esasen elektronik ticaretle bir şekilde ilişki kurularak yürütülen bir yönetmeliktir. Bakanlığın bu anlamda ciddi de bir uygulama birikimi vardır. Sanıyorum bu ifade kullanılırsa kaygılar ortadan kalkar diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Önerge sahibine sormak durumundayım.

Bu değişikliği kabul ediyor musunuz?

CAHİT BAĞCI (Çorum) – Kabul ediyorum.

BAŞKAN – Önergeyi değiştirilmiş hâliyle yeniden okutuyorum:

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/488) esas numaralı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı'nın 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendindeki "fiziki olarak" ibaresinin "eş zamanlı fiziksel varlığı olmaksızın" olarak, 2'nci maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinin de aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Cahit Bağcı

Çorum

"ç) Elektronik ticaret: Tarafların eş zamanlı fiziki varlığı olmaksızın ve müzakere imkânı bulunmaksızın elektronik ortamda gerçekleştirdikleri ticari faaliyetleri,"

BAŞKAN – Önerge üzerinde tekrar söz isteyen var mı? Yok.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Başkanım çevrim içi ne oldu?

BAŞKAN – Onu bir önergeye bağlamadığımız için geçmek durumunda kaldım.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Başkanım, orada bir teknik hata yapıyoruz, yani bu çevrim içinin... Ben Değerli Vekilimizi saygıyla karşıyorum, kendisinin ifade ettiği doğru ama bir CD üzerinde bir şey iletildiği zaman, bir flash disk üzerinde bir şey iletildiği zaman bunlar da bilgi alışverişidir. Yani sonuçta illa elektronik olarak bir hat üzerinden gelmeyip CD üzerinden de gelebilir.

BAŞKAN – Ama CD üzerinden alışveriş yapamazsınız.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Zaten o zaman arkadaşlar alışveriş dediğimiz... (Gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, kayıtlara geçmesi bakımından lütfen söz alarak konuşalım.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Başkanım burada şöyle bir kısıtlama koyuyoruz kendi kendimize. Başkanım, çok özür diliyorum, değerli vekil arkadaşlarımdan da özür diliyorum; ben bir şeyi gündeme getirmek istiyorum. Arkadaşlar, burada dikkat ediniz kendi kendimize bir kısıtlama koyuyoruz. Yani böyle bir kısıtlama koymak zorunda değiliz. Yani netice itibarıyla burada zaten orijinal İngilizce metinde "çevrim içi" diye bir kavram yok, sadece iletişim hizmetlerinden bahsediyor. Şimdi, burada biz çevrim içi diye koyduğumuz zaman şu anda aklımıza gelmeyecek her çevrim içi faaliyetin bir de çevrim dışı uzantısı mutlaka olabilir. O bakımdan, burada kendi kendimize niye böyle bir kısıt koyalım? Yani, sadece İnternet üzerinden yapılan alışverişler şeklinde daralttığımız zaman ileride bu başımıza iş açabilir. Nitekim, öyle bir daraltma şeyi de yok.

BAŞKAN – Madde zaten onu düzenliyor.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Ama orijinalinde yok Başkanım.

BAŞKAN – Bakın, kanunun gerisini de okuyarak bütünüyle birlikte düşündüğümüz zaman böyle olması gerekir yani.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Anladım, ama direktifin orijinalinde olmadığı için ben dikkat çektim.

BAŞKAN – Söz isteyen arkadaşlara söz vereceğim.

Buyurun Haluk Bey.

HALUK ÖZDALGA (Ankara) – Ben çok kısa bir şey söyleyeceğim. Şimdi burada on-line, off-line, çevrim içi, çevrim dışı; o teknik tartışmalara girmek istemiyorum, girsek herkes çok şeyler söyleyebilir tahmin ediyorum ama direktife uyumlu hâle getirelim. Direktifin kendisinde yok. 98/48/AT sayılı direktifin, Avrupa Birliği direktifinin kendisinde on-line talebi yok. Direktifle uyumlu hâle getirelim.

BAŞKAN – Yani siz "çevrim içi" kelimesinin çıkarılmasını mı öneriyorsunuz?

HALUK ÖZDALGA (Ankara) – Tabii, tabii. Çıkması lazım onun. Sakıncalar getirecek o da.

BAŞKAN – Bir dakika...

Nazmi Bey'i dinleyelim.

NAZMÎ GÜR (Van) – Sayın Başkan, şimdi “çevrim içi”ni tartışıyoruz. Bu kavram olmaksızın “eş zamanlı fiziksel varlığı olmaksızın” a da aynı zamanda refere ediyoruz, bu olmaksızın ticaret olmaz, elektronik ticaretin olması mümkün değil. Çünkü, elektronik ticaret, İnternet üzerinden yapılan ticaret birbirine iki tarafta bağlı ise, yani on-line ise, yani çevrim içi ise mümkün olabilir, aksi takdirde mümkün olmaz. Dolayısıyla, “çevrim içi” kavramının yasada yer alması gerekiyor. Tabii Avrupa direktifinin İngilizce nasıl yazıldığını okumadım doğrusu, belki bunu da ifade eden daha geniş bir kavram kullanmışlardır İngilizcede. Ama Türkçede kullanacaksa, ki Türkçe yazılıyor kanunlarımız, “çevrim içi”nin mutlaka yer alması gerekiyor.

BAŞKAN – Efendim, ben Haluk Bey'in söylediğinin şöyle doğru bir tarafı var: “Avrupa Birliği direktifinde bu yok.” diyor. Arkadaşlarımız söz istiyorlar, bakalım onlar ne diyecek.

Buyurun.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Şimdi arkadaşların bana verdiği bilgiye göre, malum, değişik direktifler ve Avrupa Birliği adına iş yapan değişik kurumlar var. OECD'nin son kararlarında, uygulamalarında hem “bedelli-bedelsiz” hem “çevrim içi” tabirleri var. Bir de direktifi birebir tercüme ettiğimizde bazen bizim mevzuatımızda yanlışlıklar yapabiliyoruz. Çünkü müesseseler farklı olabiliyor ya da anlam farklı olabiliyor. Dolayısıyla, şu anda bunun doğru olduğunu düşünüyoruz.

Takdir Komisyonun.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Son bir şey söyleyebilir miyim Başkanım?

BAŞKAN – Yıldırım Bey, söyleyeceklerinizi derli toplu bir kerede söylerseniz iyi olacak.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Başkanım, şimdi sadece İnternet üzerinden yapılan alışverişleri kast etti de arkadaşlar, İnternet ortamında olmayan network iletişimleri de var arkadaşlar, yani İnternet'e bağlanmadan iki bilgisayar arasında da iletişim olabilir, bunlara network iletişimi diyoruz.

BAŞKAN – O çevrim içidir zaten.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Yok o zaman İnternet'e girmiyor Başkanım, o konuya da ben dikkatinizi çekmek istedim.

BAŞKAN – O çevrim içidir, yani çevrim içinden mutlaka İnternet'e bağlanarak çevrim içi olur diye bir şey yok. Çevrim içi iki bilgisayarın kendi arasındaki iletişimidir yani. Dolayısıyla, o kısmı şey değil.

Şimdi Haluk Bey'in söylediği önemli bir şey var. Ben o konunun açıklığa kavuşmasını isterim. Bu konuda Haluk Bey “Direktifte böyle bir şey yok.” diyor, arkadaşlarımız ise “Direktiflerin farklı yorumlarıyla böyle bir şey olduğu çıkıyor.” diyor. Biz de hep başından beri “Biz direktiflerle hareket edelim.” diyoruz. O hâlde bunu görmezlikten gelmeyelim lütfen yani.

Bu konuda bir şey der misiniz Avrupa Birliği Bakanlığımız veya Adalet Bakanlığımız?

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Sayın Başkanım, biz bunu bir değerlendirelim ancak gözden kaçırma ya da öyle bir amaç yok. Sadece bu bir bilim komisyonu, ilgili tüm tarafların katılımıyla, Avrupa Birliğinden de tabii katılımcılar var...

BAŞKAN – O zaman arkadaşlar, ben şöyle bir şey öneriyorum: Şimdi bu hâliyle bırakalım, tetkik edelim, Haluk Bey ve bizler bir araya gelelim, eğer böyle bir şeye ihtiyaç varsa bunu biz Komisyon olarak Genel Kuruldaki görüşmeler sırasında önerelim.

Haluk Bey olur mu?

HALUK ÖZDALGA (Ankara) – Tabii.

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Tamam.

Peki, maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

BAŞKAN – Aykan Bey, görmedim, kusura bakmayın; buyurun.

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Geri adım attırmak istemiyorum ama geç de kaldım, onu da biliyorum; sadece bir konuyu en azından gündeme getirmek isterim. Şimdi, bedelsiz olarak verilen hizmetler burada yer aldığı için ve elektronik iletide de yardım ve bağış toplama yer aldığı için bir sorum var, en azından içimin rahat etmesi açısından: Bu tasarı, İnternet üzerinden çevrim içi olarak yardım ve bağış toplayan dernek ve vakıfların yardım ve bağış toplama amaçlı iletilerini de düzenleyecek midir? Eğer düzenleyecekse

biz belki farkında olmadan kâr amacı gütmeyen kuruluşlar üzerine çok önemli yaptırımlar getiriyoruz. Yani şunu düşünersek: Çok enformel yollarla çevrim içi yöntemlerle bağış talepleri geliyor. Eğer bu da sıkı bir şekilde düzenlenecekse gerçekten amacımız bu mu, yani bunu arzu ediyor muyuz? Ediyorsak...

BAŞKAN – Aykan Bey, izin verirseniz bu da yeni bir durum ortaya çıkardı, bunu da tekrar tartışalım. Eğer bu konuyla ilgili bir sıkıntı varsa onu da yine Genel Kurul aşamasında gündeme getirelim.

Şimdi, 3' üncü maddeyi okutuyorum:

Bilgi Verme Yükümlülüğü

MADDE 3- (1) Hizmet sağlayıcı, elektronik iletişim araçlarıyla bir sözleşmenin yapılmasından önce;

- a) Ticarî ve meslekî faaliyetlerine ilişkin bir sicil numarası, böyle bir sicil numarası yoksa kendisinin tanınmasını sağlayacak diğer bilgileri,
 - b) Sözleşmenin kurulabilmesi için izlenecek teknik adımlara ilişkin bilgileri,
 - c) Sözleşme metninin sözleşmenin kurulmasından sonra, hizmet sağlayıcı tarafından saklanıp saklanmayacağı ile bu sözleşmeye alıcının erişiminin mümkün olup olmayacağı ve bu erişimin ne kadar süreyle sağlanacağına ilişkin bilgileri,
 - ç) Veri girişindeki hataların açık ve anlaşılır bir şekilde belirlenmesine ve düzeltilmesine ilişkin teknik araçlara ilişkin bilgileri,
 - d) Uygulanan gizlilik kuralları ve varsa alternatif uyumsuzluk çözüm mekanizmalarına ilişkin bilgileri,
- sunar.

(2) Hizmet sağlayıcı, varsa mensubu olduğu meslek odası ile meslekle ilgili davranış kurallarını ve bunlara elektronik olarak ne şekilde ulaşılabileceğini belirtir.

(3) Tarafların tüketici olmadığı hâllerde birinci ve ikinci fıkralardaki düzenlemelerin aksi kararlaştırılabilir.

(4) Hizmet sağlayıcı, sözleşme hükümlerinin ve genel işlem şartlarının, alıcı tarafından saklanmasına imkân sağlar.

(5) Birinci ve ikinci fıkralar, münhasıran elektronik posta yoluyla veya benzeri bireysel iletişim araçlarıyla yapılan sözleşmelere uygulanmaz.

BAŞKAN – Madde üzerinde görüşme açıyorum.

Söz almak isteyen arkadaşlarımız? Yok.

Bu konuyla ilgili direktifte bir problem vardı. Ben bize kısaca açıklaması için uzman arkadaşımıza söz vereceğim.

Buyurun.

KOMİSYON UZMANI – Başkanım, burada maddede yazan diğer bilgiler birinci fıkranın (a) bendinde “Ticari ve mesleki faaliyetlerine ilişkin bir sicil numarası, böyle bir sicil numarası yoksa kendisinin tanınmasını sağlayacak diğer bilgileri,” diye bir ibare var. Burada direktifle uyumlu olması açısından, AB Bakanlığımızın da önerisi, bu “diğer bilgiler”in daha ayrıntılı olarak tasarıda yer alması yönündeki görüşü de vardı. Eğer uygun görülürse buna yönelik bir önergeyle burayı düzeltebiliriz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, dinlediğimiz gibi, yani orada Avrupa Birliği Bakanlığımızın bir tereddüdü var. Eğer izin verirseniz bunu bir önergeyle tekrar gündeme getireyim ben. Bu maddeyi o önerge üzerinden görüşmeye devam edelim. Aksi takdirde, havada kalacak.

Arkadaşlar, bir önerge hazırlamıştık, onu getirir misiniz?

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Başkanım, o zamana kadar, muğlak bir şey takıldı aklıma, onu sorabilir miyim uzman arkadaşlara?

BAŞKAN – Yalnız Yıldırım Bey sizden rica ediyorum, derli toplu, bir seferde konuşmalarımızı bitirelim, çünkü vakitle ilgili problemi söyledim. Ben öğleden sonra devam edebilirim ama buradaki bütün arkadaşlarımızın bir programı oluyor, Genel Kurul oluyor; dolayısıyla, biraz hızlı hareket edelim.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Başkanım, burada “Bilgi verme yükümlülüğü” Madde 3' ün 3 numaralı bendinde “Tarafların tüketici olmadığı hâllerde birinci ve ikinci fıkralardaki düzenlemelerin aksi kararlaştırılabilir.” deniliyor. Tarafların tüketici olmadığı hâller neler? Bu benim kafama takıldı. Yani tüketici olmadan ne tür bir on-line ticaret yapılıyor?

Bir de aksi nasıl kararlaştırılıyor? Neyi aksi kararlaştırılıyor burada?

BAŞKAN – Buyurun.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Efendim, tüketiciler sadece tüketmek amacıyla alanlar, bir de bunu alıp satanlar, tacirler var; o anlaşılıyor. Ayrıca bunlar için 1’inci fıkrada istisnalar sayıldığı için sözleşmeye dayalı bir serbest olduğu kendileri bunları fazlalaştırabilirler, azaltabilirler kendi hür iradeleriyle.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, Avrupa Birliği Bakanlığımızdan bize bir görüş bildirmişlerdi bu konuyla ilgili. Bir açıklama yaparlarsa sevinirim.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI SOSYAL, BÖLGESEL VE YENİLİKÇİ POLİTİKALAR BAŞKANI DEREN DOĞAN YAVUZ – Sayın Başkan, şimdi 3’üncü maddede bilgi verme yükümlülüğü bölümünde sizin ifade ettiğiniz gibi (a) bendinde “...sicil numarası, böyle bir sicil numarası yoksa kendisinin tanınmasını sağlayacak diğer bilgileri” şeklinde genel bir ifadeyle geçilmiş maddede. Ancak Avrupa Birliğinin ilgili direktifinin 5’inci maddesinde bu diğer bilgiler daha detaylı olarak tanımlanmış vaziyette. Eğer Komisyonumuz uygun görürse bunların daha detaylı olarak ifade edilebileceğini söylemiştik görüş olarak biz Bakanlık. Böylelikle hizmet alan kişinin haklarının korunabileceği de sağlanabilir.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Peki, efendim.

Arkadaşlar önergeyi bastıralım, o doğrultuda bir şey ortaya çıkıyor anladığım kadarıyla.

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Sayın Başkan, ben lehinde bir cümle...

BAŞKAN – Tabii, tabii; buyurun Aykan Bey.

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Ben konunun lehinde bir yorumda bulunmak istiyorum. Çevrim içi ortamlarda sıklıkla karşılaştığımız bir durum, Türkiye’de tüketicilerin hizmet sağlayıcının kim olduğuna ilişkin sorular yönelmesi şeklinde oluyor ve bunu çevrim içi ortamlarda birbirilerine soruyorlar. Yani bir coğrafi adresin bulunmadığı, bir fiziki mekânın tespit edilemediği durumlarda hep şu diyaloglara tanık oluyoruz: “Bu şirket nerede aslında, bu hizmet sağlayıcı nerede bulunuyor, güvenilir mi?” şeklinde. Bunların açık bir şekilde ifade edilmesi ve sunulmasının zorunlu olması bu kaygıları da giderecektir.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz, sağ olun.

Arkadaşlar, bizim buradaki gecikmemiz şu: Komisyona herhangi bir emrivaki yapmış olmamak için Komisyonda eğer bu doğrultuda bir görüş ortaya çıkarsa onu önergeye bağlayalım dediğimiz için, yani o bakımdan şu gecikme o. Yani Komisyonda aksine bir görüş yoksa böyle bir şeyi gündeme getirmeyelim diye yani şu gecikmenin sebebi tamamen Komisyona saygımızdan kaynaklanan gecikmeler çünkü aksi takdirde Komisyona sanki bir şeyi empoze ediyormuş gibi olmasın kaygısıyla.

Şimdi madde üzerinde bir önerge var, dolayısıyla klasik söylemimize geçelim.

Önergeyi okutuyorum:

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/488) esas numaralı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı’nın 3’üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendindeki “diğer bilgileri” ibaresi “şu bilgileri” olarak değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki tanımlar eklenmiştir.

“Diğer bilgiler şunlardır: Hizmet sağlayıcısının adı, yerleşik bulunduğu coğrafya adresi, ilgili aktivite eğer bir yetkilendirme düzenine tabiyse ilgili denetleyici otoritenin adı ve iletişim bilgilerini, elektronik posta adresini de içeren ve ona çabuk, doğrudan ve etkili biçimde ulaşılmasını sağlayacak ayrıntılı bilgileri, varsa mesleki unvanı ve bağlı olduğu meslek odası ile meslekle ilgili davranış kurallarını ve bunlara nasıl erişileceğini.”

Cahit Bağcı

Çorum

Gerekçe:

2000/31/AT sayılı AB Direktifi’ne uyum sağlanması amacıyla yapılması gerekli görülmüştür.

BAŞKAN – Evet, önerge üzerinde görüşme açıyorum.

Söz almak isteyen?

Buyurun Aykan Bey.

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Çok hızlı bir sorum var. Burada telefon bilgilerini zorunlu tutmuyoruz, tutmakta bir fayda var mı diye sadece bir sormak istiyorum.

BAŞKAN – Evet, Gümrük ve Ticaret Bakanlığımıza biz de soruyu tevcih edelim.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜRÜ İSMAİL YÜCEL – Sayın Başkanım, buradaki amaç, hizmet sağlayıcının faaliyet alanına ve gerçek kişi işletme veya tüzel kişi işletmeye o işletmeye dair bilgileri ilgili kişilere duyurmaktır, güven tesis etmektir. Dolayısıyla direktifte çok detaylı yazılmış, önergede de çok detaylı bir ifade yer aldı. Bizim şöyle bir önerimiz var: Amaç, bu işletmeyle ilgili hem ticari hem de mesleki faaliyetlerine ilişkin bilgilerin burada aleniyet kazandırılması. Şöyle bir önerimiz var: “Ticari faaliyetlerine ilişkin iletişim ve diğer bilgileri” diye bütün bu kastedilen hususları da kapsar diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Nereye koyacaksınız onu?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜRÜ İSMAİL YÜCEL – Tartıştığımız hususu yani “diğer bilgileri” ifadesi yerine daha bunun açık bir şekilde yazılması öneriliyor.

BAŞKAN – Bir daha tam okur musunuz? (A) bendi değil mi?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜRÜ İSMAİL YÜCEL – Evet.

“Böyle bir sicil numarası yoksa kendisinin tanınmasını sağlayacak faaliyetine ilişkin iletişim ve diğer bilgileri.”

Oraya şu da konulabilir: “Bunların tamamı şahıs işletmesi ya da esnaf işletmesi ya da tüzel kişiyse Türkiye’deki ilgili mevzuat gereği bir kamu nitelikli meslek kuruluşuna üye olmak zorunda. İlgili meslek kuruluşuna üyelik bilgisi de bunu karşılar.

BAŞKAN – Şimdi “diğer bilgiler” deyince burada bir subjektivite bırakmış oluyoruz. Bir memur “Diğer bilgilere bu da girer, bu da girer, bu da girer.” der mi acaba? Böyle bir sıkıntı olmaz mı?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜRÜ İSMAİL YÜCEL - Sayın Başkanım, biz bu kanunla elektronik ticareti düzenliyoruz, elektronik ticarete duyulan güveni artırmaya çalışıyoruz ve buradaki birinci amacımız da bu ticaretle uğraşan işletmelere birtakım sorumluluklar vermek yani bir değerli milletvekilimizin sorumluluklarla ilgili bir kaygısı oldu, bu kanunun asli unsurlarından birisi bu ticaretle uğraşacak kişilere birtakım sorumluluklar yüklemektir. Elektronik ticaretin gelişmesinin önündeki en büyük engel -şu andaki Türkiye hak ettiği yerin çok gerisindedir- Türkiye’de bu alanı düzenleyecek bir mevzuatın olmamasıdır.

BAŞKAN – Doğru, bunu onun için yapıyoruz.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜRÜ İSMAİL YÜCEL – Elektronik ticarete duyulan güvenin henüz tesis edilmemiş olmasıdır. Bu maddede de kastedilen şey ticari ve mesleki faaliyetine ilişkin bilgilerdir yani bu ifade “diğer bilgileri” ifadesindeki kaygıyı ortadan kaldırır. Mesleki faaliyet, aynı zamanda onun Türkiye’deki diğer mevzuat gereği ilgili kamu nitelikli meslek kuruluşuna üye olmasıyla ilgili bilgileri de kapsar. Bu bir zorunluluktur. 5174 sayılı Kanun gereği bir tacir ticaret ve sanayi odasına veya sanayi odasına kaydolmak zorundadır.

BAŞKAN – Ben buna itiraz etmiyorum, ben sadece “diğer bilgiler” deyince orada bir subjektivite var mı, gelişigüzel şeyler istenebilir mi diye.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜRÜ İSMAİL YÜCEL – Ama işte “Ticari ve mesleki faaliyetiyle ilgili diğer bilgileri” dersiniz kanunun kapsamı çerçevesinde sınırlamış olursunuz.

BAŞKAN – Peki, görüşme açıyorum.

Cahit Bey, buyurun.

CAHİT BAĞCI (Çorum) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Değerli arkadaşlar, bilgilendirmenin yapıldığı gün de bu konuyu aslında sorularımızla anlamaya çalışmıştık, şimdi burada yasama faaliyeti yaparken bir taraftan e-ticareti özendirelim derken, diğer taraftan da tüketiciyi aldatmaya yönelik ticari faaliyetlerin önüne geçmemiz lazım yani böyle bir sorumluluğu, böyle bir yükümlülüğü taşımak durumundayız. Ben bilgilendirmede bir örnek vermiştim, 9,99’ dan binlerce aylıklı mal satanın akıbetinin ne olduğunu bilmiyoruz yani 9,99 TL’den binlerce ürün satıp hiç kimsenin peşine düşmediği aylıklı mallarla dolu e-ticaret alanında, dolayısıyla biraz da burada tüketiciyi korumaya yönelik, e-ticaret yaparken tüketicinin haklarını da koruyama yönelik bilgileri, tacire yönelik bilgileri direktife uygun olarak buraya yerleştirmek durumundayız diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Siz dolayısıyla destekliyorsunuz.

Mahmut Bey, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi, Değerli Başkanım, Cahit Bey tabii teklif sunarken tahdidi olarak yasa anlamında bir sayma yöntemini yanılmıyorsam dile getirmişti, sayma yöntemi doğru bir yöntem, ucu açık “Diğer bilgiler” doğru bir yöntem değil,

tahdidi olarak sayılmasında yarar var ama “Diğer bilgiler” anlamında ucu açık olur, Başkanın “subjektif” deyimi yerinde, bence tahdidi olarak yazmakta yarar var.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Aykan Bey, buyurun.

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Ben de burada listelenme yöntemine destek olmak amacıyla konuşmak istiyorum. Şimdi, burada sosyolojik bir yönü var yasanın. Sayın Özdağ’ın Başkanlığını yaptığı, mesela, Türkiye-İsveç Dostluk Grubunu düşünürsek İsveç Dünya Değerler Araştırması’nda güven düzeyi en yüksek toplum, Türkiye de en düşük üç toplumdan biri. Şimdi, e-ticaretin gelişmesinde güven düzeyimizin çok düşük olmasının getirdiği bazı sorunlar var. Dolayısıyla bu güven artırıcı önlemlerden biri olarak hizmet sağlayıcıya da bir mali külfet getirmediği düşünülürse bu bütün bilgilerin zorunlu kılınması ve “diğer” gibi bir muğlak ifadeyle geçiştirilmemesinde fayda olduğunu düşünüyorum çünkü bu alanda, çevrim içi ortamlarda yaptığımız araştırmada şunu görüyoruz: Tüketicilerin en büyük sıkıntılarından biri hizmet sunan kişilerin ya da kurumların kim olduğunu, nerede kurulmuş olduğunu, onlara nasıl ulaşılacağını bilmemeleri yani bir coğrafi adrese, bir telefon numarasına, bir başka kayıt bilgisine ulaşmakta yaşadığı zorluklar ve bunu şu anda Türkiye’deki forumlar üzerinden gideriyorlar yani informal yöntemlerle birbirlerine sorarak gideriyorlar “Ya çevrim içinde şu siteden alışveriş yaptım, güvenilir mi; nerededir; deposu nerede biliyor musunuz; merkezi nerede biliyor musunuz?” gibi biz bu informal yapıyı daha güven artırıcı bir şekilde formale bağlayalım derim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Yıldırım Bey, buyurun.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Değerli Başkanım, şimdi bu konudaki telefon numarası tabii ki önemli seçeneklerden bir tanesi ama şimdi çok daha önemli teknik bir veriyi eğer e-ticaret yapan tacirlerden istersek o zaman bu çok daha etkili bir veridir, o da IP numarasıdır, web sitesinin IP numarasını istediğimiz zaman, bunu deklare etmesini istediğimiz zaman bunun uçarı kaçarı yoktur, o web sitesinin nereden yayınlandığına varıncaya kadar hepsini tespit etmemiz mümkündür fakat birçok firma bu IP adreslerini gizlemektedir, bunu gizleme imkânı vardır. Gizlese bile...

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) – Yoktur efendim, olur mu gizleme imkânı?

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Yok, var. Bunun bir ücreti var, o ücreti ödediğiniz zaman gizliyorsunuz IP adresini web sitesinin.

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) – Spesifik teknikleri gerektiriyor yalnız o yani.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Ama yani ben söyleyeyim de, içimde kalsın yani IP numarasını verirse telefon kadar hatta çok daha değerli bir veridir. Bilginiz olsun Başkanım.

BAŞKAN – Peki.

Söz almak isteyenlere söz vereceğim fakat ben bir şey soracağım arkadaşlar: Biz bu kanunla ilgili bir yönetmelik, bir uygulama, bir şey çıkaracak mıyız? Böyle bir şey çıkacak mı arkadaşlar? Peki, bu “diğer, vesaireler” orada açıklığa kavuşturulabilir mi?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜRÜ İSMAİL YÜCEL – Sayın Başkanım, bu amaçla bir söz istemiştik, bir de Sayın Milletvekilimizin tüketicilerin korunmasıyla ilgili hassasiyetiyle ilgili birkaç hususta açıklama yapmak isterim.

Bakanlığımız bu kanun yürürlüğe girdikten sonra ikincil düzenlemeleri yapmakla görevlidir. Bununla ilgili yetki maddesi de vardır tasarıda. Benim az önce (a) bendiyle ilgili önerdiğim husus “Ticari ve mesleki faaliyetlerine ilişkin diğer bilgileri” dersek biz bunu yönetmelikle zaten açarız. Ayrıca, burada birinci cümlede temel unsur ticari ve mesleki faaliyetlerine ilişkin bir sicil numarası, eğer bu yokta bunu tamamlayacak, taciri, işletmeyi tanımlayacak, güven unsuru oluşturacak diğer bilgiler kastediliyor. Burada da ticari faaliyetiyle ilişkili ve mesleki faaliyetiyle ilişkili diğer bilgileri kastediyoruz. Bunu yönetmelikte kaygıları ortadan kaldıracak şekilde düzenleyebiliriz.

Sayın Başkanım, malumunuz Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğüyle, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde faaliyetlerini yürütür. 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Kanunu ve bu Kanun çerçevesinde çıkartılan Mesafeli Satışlar Yönetmeliği esasen elektronik ticarete ilişkin birtakım hususları, birtakım görevleri yerine getirmektedir. Bu kanunda da işletmeden tüketiciye yani “B to C” diye tabir ettiğimiz işletmeden tüketiciye olan ticari faaliyetlerde 4077 sayılı Kanun’a atıfta bulunması gerekir. Bunun Bakanlığımız tarafından asli komisyona önerileceğini özellikle Komisyonunuza ifade etmek istedim. Hem Mesafeli Satışlar

Yönetmeliği'nin hem de 4077 sayılı Kanun'un bu kanunda tüketicinin korunması açısından yer alması gerektiğini Bakanlığımız değerlendiriyor, bunu komisyona da önereceğiz.

BAŞKAN – Tamam efendim, teşekkür ediyorum.

Benim hassasiyetim sadece şey bakımından yani “diğer” deyince bazen bunlar çok indi yorumlanıyor ve “Şunu da isterim, buna da isterim”e geliyordu ama siz oraya koyduğumuz ibare “diğer” diyerek her şeyi sağlamaz diyorsunuz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tamam, o zaman, o kastımız bu diyor; açık, net yazalım o zaman yani değerli arkadaşımızın bahsettiği “Ticari faaliyet ve amaçları” arkasına yine “diğerleri” kavramıyla getiriyor, “diğerleri” kavramından vazgeçin, o “diğerleri” kavramını çıkaralım.

BAŞKAN – İşte onları da, diğerlerini yönetmelikte açıklama durumundan söz ediyor.

Ebubekir Bey, buyurun.

EBU BEKİR GİZLİGİDER (Nevşehir) – Sayın Başkanım, bir hukukçu olarak -burada diğer hukukçu arkadaşlarımız da var- ben bunların kanunda tek tek düzenlenmesini doğru bulmadığımı söylemek istiyorum ancak yönetmelikte bunların “numerus clausus” dediğimiz yani tek tek sayılması, tahdidi olarak sayılması, herhangi bir yoruma gerek bırakılmadan sayılması yolu bence kanun yapma tekniği ve tartışmaları noktalandırması açısından doğru olacaktır yani kanunlar elbette ki genel olmak durumundadır. Bunların yorumlanması yönetmelikte olmalı diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Buyurun efendim.

ULAŞTIRMA BAKANI DANIŞMANI DR. CİHAN KANLIGÖZ – Sayın Başkan, Bakanlığım adına saygılarımı sunuyorum.

Yönetmelikleri tasarının 13'üncü maddesi düzenliyor Sayın Başkanım. “Bu kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikler Adalet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı ve Dış Ticaret Müsteşarlığı ile Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu ve ilgili diğer kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak Bakanlık tarafından hazırlanır ve yürürlüğe konur.” hükmü var. Şimdi, ben tabii şekli olarak bizim 655 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Bakanlığımızın ismi değişti, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı oldu, gerçi görüşülecek maddeler arasında bu yok ama, 13'üncü madde yok, bunun da düzeltilmesini ben burada ifade etmek istiyorum, Bakanlığımızın ismini.

BAŞKAN – Bu efendim asli komisyonun işi, bunu orada eğer dile getirirseniz...

ULAŞTIRMA BAKANI DANIŞMANI DR. CİHAN KANLIGÖZ – Şimdi, efendim, onun dışında da ben tasarının geneli hakkında ifade etmek istediğim hususlar var. Burada efendim...

BAŞKAN – Şimdi, yalnız genelini geçtik yani bu maddeyle ilgili bir şey söylerseniz...

ULAŞTIRMA BAKANI DANIŞMANI DR. CİHAN KANLIGÖZ – Bu madde bağlamında söyleyeceğim Sayın Başkanım.

Şimdi, bilgi verme yükümlülüğü ve tasarının geneline bakıldığında Sayın Başkanım, daha çok hizmet sağlayıcı kavramı odaklı bir düzenleme olduğu göze çarpıyor yani burada temel yükümlülükler hizmet sağlayıcılara getiriliyor ve bunlar için birtakım idari para cezaları var, uymaları gereken birtakım düzenlemeler, hükümler getiriliyor. Tabii “hizmet sağlayıcı” tanımı çok önemli, dolayısıyla bu kanun aslında hizmet sağlayıcı eksenli olarak elektronik ticaretin düzenlenmesini öngören bir tasarı.

Şimdi “hizmet sağlayıcı” kavramına bakıyoruz, “Hizmet sağlayıcı, bilgi toplumu hizmeti sağlayan gerçek ve tüzel kişileri ifade eder.” deniliyor. “Bilgi toplumu hizmetleri” tanımına bakıyoruz, tasarıda var, bilgi toplumu hizmetleri fiziki olarak karşı karşıya gelmeksizin...

BAŞKAN – Oralari geçtik yalnız Cihan Bey.

ULAŞTIRMA BAKANI DANIŞMANI DOKTOR CİHAN KANLIGÖZ – Düzelttik efendim ama şöyle, burada “hizmet sağlayıcı” kavramının biraz daha belirginleşmesi gerekiyor yani mevzuatınızda...

BAŞKAN – Bakın bu olabilir, asli komisyonda dile getirilebilir bunlar, bu bizim Komisyonumuzu ilgilendiren taraflarını biz görüştük, siz diyorsanız ki eğer Avrupa Birliği direktifi açısından bunun şöyle olması gerekir, onu dinleyelim, aksi takdirde yani vakit bakımından sıkıntılı olduğumuz için eğer asli komisyonda dile getirirseniz...

ULAŞTIRMA BAKANI DANIŞMANI DOKTOR CİHAN KANLIGÖZ – Anladım Sayın Başkan.

Peki, bu noktayı sadece dile getirmek istedim, biraz daha belirginleştirilmesi gerekiyor hizmet sağlayıcılarının en azından Bakanlık tarafından şartlarının, hangi şartları taşıyanların hizmet sağlayıcı olacaklarının belirlenmesi gerekiyor, belki kanun metninde de bunu açıkça ifade etmekte uygulama açısından fayda var diye düşünüyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Tamam, teşekkür ediyorum, sağ olasınız.

Arkadaşlar, şimdi önerge üzerinde birtakım değişiklikler teklif ediliyor, şimdi ben ilk önergeyi oylarınıza sunuyorum, bunu reddedersek eğer bu yeni önerge olarak bunun takdim edilmesini düşünüyorum, dolayısıyla herhangi bir teknik güçlüğü de aşmış oluruz.

İlk önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Şimdi yeni bir önerge var, o önergeyi okutuyorum öncelikler de içinde olmak üzere:

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/488) esas numaralı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı'nın 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendindeki "sağlayacak" ibaresinden sonra gelmek üzere "mesleki ve ticari faaliyetlerine ilişkin" ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederim.

Cahit Bağcı

Çorum

BAŞKAN – Evet, bu önerge üzerinde görüşme açıyorum.

Söz isteyen? Yok.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddeyi değiştirilmiş hâliyle oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi geliyoruz 7'nci maddeye.

7'nci maddeyi okutuyorum arkadaşlar:

Ticari Elektronik İletinin İçeriği

MADDE 7- (1) Ticarî elektronik iletinin içeriği alıcıdan alınan onaya uygun olmalıdır.

(2) İletide, göndericinin tanınmasını sağlayan bilgiler ile haberleşmenin türüne bağlı olarak telefon numarası, faks numarası, kısa mesaj numarası ve elektronik posta adresi gibi erişilebilir durumdaki iletişim bilgileri yer alır.

(3) İletide, haberleşmenin türüne bağlı olarak, iletinin konusu, amacı ve başkası adına yapılması hâlinde kimin adına yapıldığına ilişkin bilgilere de yer verilir.

BAŞKAN – Evet, madde üzerinde görüşmelere başlıyoruz.

Söz almak isteyen?

Avrupa Birliği Bakanlığımızın bu konuda bir görüşü oldu, "Benzer ürünlerle ilgili olarak bir düzenleme yapılması ihtiyacı var." diyordu. Bu konuda bir açıklama yapmak ister misiniz?

Deren Hanım, buyurun.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI SOSYAL, BÖLGESEL VE YENİLİKÇİ POLİTİKALAR BAŞKANI DEREN DOĞAN YAVUZ – Sayın Başkan, 2002/58/AT sayılı Direktif'e uyum sağlamak amacıyla 13'üncü maddesinin ikinci paragrafında bir ürünün satılması ya da bir hizmetin sağlanması sırasında edinilen tüketiciye ait iletişim bilgilerinin benzer ürünleri doğrudan pazarlama amacıyla kullanılabileceği belirtilmektedir. Burada bu bilgilerin de yani benzer ürünlerde kullanılıp kullanılmayacağı konusunda açıklık getirilmesinin uygun olacağını düşünüyoruz.

BAŞKAN – Evet Avrupa Birliği direktifinde böyle bir maddeye ilgi kurularak oldu. Ben bu konuyu arkadaşlar, daha önce çalışırken nedir konu yani bir örnekle hiç değilse anlayalım dedim, şu an, şöyle bir örnek verildi, bunu sizlere aktarmak isterim. Diyelim ki kol saati varsa eğer duvar saatiyle ilgili de bir bilgi gönderilmesinin izne bağlı olmaması yani bunun serbest olması gerektiği şeklinde yahut da işte bağcıklı ayakkabı, bağciksız ayakkabı gibi, işte çizme ve düz ayakkabı gibi böyle örnekler gündeme getirildi. Konu Avrupa Birliği direktifinde de böyle olduğu için maddenin düzenlemek istediği husus bu. Dolayısıyla bu konuda gene bir önerge verdi gene Cahit Bey. Ben bu önergeyi okutuyorum eğer başka görüş belirtmek isteyen yoksa.

Evet, önergeyi okutuyorum:

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/488) esas numaralı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı'nın 7'nci maddesine aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederim.

“(4) Bir ürünün satılması ya da bir hizmetin sağlanması sırasında edinilen tüketiciye ait iletişim bilgileri benzer ürünlerin doğrudan pazarlanması amacıyla kullanılabilir.”

BAŞKAN – Evet, önerge üzerinde görüşme açıyorum.

Bir şey söylemek isteyen?

Buyurun Yüksel Bey.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Ben genel mantalitesini kabul ediyorum ancak “benzer” kelimesinin çok yanlış ve geniş uygulanabileceğinden de endişe ediyorum. Yerine ya daha uygun bir şey bulmak ya da yazılmamasının daha uygun olacağını düşünüyorum çünkü “benzer” deyip mağazasındaki her şeyi... Züccaciye mağazası dediğinizde işte bardak almıştır, tencere, tava, dolap, her şeyi koyabilir. Bilmiyorum, takdir sizin efendim.

BAŞKAN – Yani burada bizim kaygımız Avrupa Birliği direktifinde böyle bir şey olduğu için burada bir eksikliğimiz olmasın. Eğer “benzer” yerine daha uygun bir kelime türetebiliyorsak bu olabilir.

Ebubekir Bey, buyurun.

EBU BEKİR GİZLİGİDER (Nevşehir) – Sayın Başkanım, “benzer” yerine “aynı işlevi gören benzer” yani “fonksiyonel” anlamında bir kelime daha uygun olabilir diye düşünüyorum.

Sanem Hanım, buyurun.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU BAŞKANI DOÇ. DR. SANEM BAYKAL – Efendim, bizdeki endişe “benzer ürün” ifadesinin yerine başka bir ifadenin konması değil, aksi hâlde her türlü ürünün aynı şekilde iletişim bilgileri kullanılarak iletebileceğidir. “Benzer” yerine bir başka ifade konarak bu endişenin yerine de geçilebilir elbette. Direktif “similar products” diyor ama Türkçede daha amaca uygun bir ifade mutlaka bulunabilir, aksi hâlde çok ilgisiz ürünlerin de aynı şekilde pazarlanması...

BAŞKAN – Yıldırım Bey, buyurun.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Başkanım, bununla ilgili hassasiyete ben teşekkür ediyorum. “Benzer” kelimesi gerçekten yoruma çok açık, Sayın Vekilimizin söylediği gibi aynı tür ürünlerin tüketicinin onayı dâhilinde... Bir de tüketicinin onayına bağlamak lazım bunu. “Benzer” de diyorsak, “aynı tür” de diyorsak sonuçta bu insana yeni reklamların yapılmasına cevap vermiş oluyoruz ama bu yeni reklamlara tüketicinin bir şekilde onayının da olduğunu burada tahsil edersek iyi olur tüketicinin onayıyla.

BAŞKAN – Efendim, buradaki problem şu: Şimdi, eğer diyelim ki benzer ürün, böyle bir şey yok ama tüketici yahut da üretici bunu gönderdi, bu dava konusu oldu, tüm bunlar dava konusu olunca andığım kadarıyla Bakanlığımız da bu yükün artmasından da endişe ediyor bir taraftan, bir taraftan da bunun çok istismar edilebileceğini düşünüyor. Eğer “benzer” yerine, ben Ebubekir Bey’in söylediği “işlevsel olarak benzer.”

Böyle mi demiştiniz?

EBU BEKİR GİZLİGİDER (Nevşehir) – Evet.

BAŞKAN – “İşlevsel olarak benzer” kelimesi ile...

EBU BEKİR GİZLİGİDER (Nevşehir) – Aynı amacı gerçekleştirebilecek ölçüde.

BAŞKAN – Buyurun.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜRÜ İSMAİL YÜCEL – Aynı ihtiyacı karşılamak üzere. İhtiyaç burada esas değil mi? Yani sizin verdiğiniz örnekte olduğu gibi, saat ihtiyacı var tüketicinin, ayrıca burada tüketicinin onayı kanunun temelinde esastır, Sayın Milletvekilimin hassasiyetine istinaden ifade ediyorum, tüketici açısından onayı esastır. Burada temel olan ihtiyaçtır. Saat ihtiyacını karşılayacak, bunu kol saatiyle veya duvar saatiyle yani tüketiciye bu ihtiyacı farklı şekilde karşılayacak alternatifleri karşılayacak bir ifade daha doğru olur diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Ebubekir Bey, söyleyin, “İşlevsel olarak aynı ihtiyacı gören.” Bu şekilde değiştirebilir miyiz?

O zaman arkadaşlar, biz bunu Avrupa Birliğinin görüşleri istikametinde direktife uymak amacıyla bu önergeyi hazırladı arkadaşımız, eğer burada bir risk görüyorsak bu önergeyi belki de geri çekmeyi düşünebilir arkadaşımız, onu bilmiyorum.

Buyurun.

ULAŞTIRMA BAKANI DANIŞMANI DR. CİHAN KANLIGÖZ – Efendim, şimdi tasarımızın 14’üncü maddesinin beşinci fıkrası var, bu fıkra ile 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu’nun 50’nci maddesinin beşinci fıkrasını yeniden düzenliyoruz. Orada da istenmeyen elektronik postaların gönderilmesi izinsiz yapılamayacağı hükmü bağlanıyor. Eğer böyle bir öneri kabul edilirse kanunun, tasarının kendi içinde bir sanki çelişki ortaya çıkabilir yani o hükmü bertaraf ediyormuş gibi bir sonuç da çıkabilir. Çok genişletmiş olabiliriz diye düşünüyoruz efendim Ulaştırma Bakanlığı olarak.

BAŞKAN – Evet.

Cahit Bey, siz bir şey söyleyeceksiniz anladığım kadarıyla, buyurun.

CAHİT BAĞCI (Çorum) – Sayın Başkanım, ben arkadaşların değerlendirmelerini de dinledikten sonra bu alanda Türkiye’de bir altyapının da oluşmadığını ve ikinci mevzuat düzenlenmesinin de henüz yapılmadığını da düşünerek istismar edileceği düşüncesiyle önerimi geri çekiyorum.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyoruz.

Mahmut Bey, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Orada “işlevsel” çok geniş kapsam, “aynı cins, eş değer” dense daha doğru olur.

BAŞKAN – Yalnız önergeyi geri çekti arkadaşımız, onu da söyleyelim.

Evet, efendim, önerge geri çekildi, bu durumda madde üzerinde herhangi bir değişiklik yok. Oylarınıza sunuyorum mevcut hâliyle: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9’a geldik son olarak.

MAHMUT TANAL (İstanbul) - Ne olur 13’ü de alın, sizin alanınıza giriyor. Ben üyeniz değilim ama burası bir Avrupa Birliği Komisyonu, Avrupa Birliği Bakanlığı burada yok, bunu bari hiç olmazsa belirtin yani. Bu madde yönetmelikle ilgili.

BAŞKAN – Şimdi, 9’u bir görüşelim.

Okutuyorum arkadaşlar 9’uncu maddeyi:

Ön Belleğe Almadan Dolayı Sorumluluk

MADDE 9- (1) Bilgi toplumu hizmetlerinden yararlananlar tarafından sağlanan bilgilerin bir iletişim ağında aktarımına aracılık eden hizmet sağlayıcıları, aşağıdaki bentlerde i ayılan hususlara uymaları kaydıyla, sadece daha etkin bir aktarım amacıyla bu bilgilerin ön bellekte otomatik olarak ve geçici bir süreyle saklanması dolayı sorumlu tutulamaz.

- a) Bu bilgilerde herhangi bir değişiklik yapmamış olması.
- b) *Bilgiye* erişim ve bilgilerin güncellenmesi ile ilgili kurallara uyması.
- c) Ön belleğe alma işlemi için teknolojik bir zorunluluk olarak verinin geçici süreyle side edilmesi işlemi dışında iletişime hukuka aykırı olarak müdahale etmemesi.
- ç) Bu bilgilerin asıl kaynağından kaldırıldığını veya idarî ya da adlî bir yolla erişiminin engellenmesi karan verildiğini öğrendiğinde, bu bilgileri gecikmeksizin ön bellekten kaldırması veya erişimi engellemesi.

BAŞKAN – Evet, maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz almak isteyen?

Buyurun Yıldırım Bey.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Sayın Başkanım, şimdi bu maddede bir kelime bu maddenin tamamını hükümsüz hâle getiriyor yani teknik olarak burada bir “geçici” kelimesi kullanılıyor. Bakınız, madde 9’un birinci bendinin son cümlesinde diyor ki: “Bu bilgilerin ön bellekte otomatik olarak ve geçici bir süreyle saklanması dolayı sorumlu tutulamaz.” Şimdi bu “geçici” tabirini netleştirmedikimiz müddetçe bu geçici denilen süre çok uzun süreler de olabilir. Bu bir.

İkincisi: Yani bir maddeden kasıt ya bir şeyi yasaklıyordur veya bir şeye izin veriyordur veya bir şeyi kontrol ediyordur. Bu maddeyle üçünü de yapmamız mümkün değil. Çünkü neden? Geçiciden vazgeçtik, ben başka bir sakıncasına daha değineceğim, bu madde başka türlü belki yazılabilirdi, adam ön bellekten kaldırdı hard diske aldı, o zaman bunun bir mesuliyeti olmayacak, burada bununla ilgili bir beyan yok. Dolayısıyla bu bilgiyi saklayıp saklamaması esas tutulmak isteniyor burada ama bu tam olarak ifade edilememiş, onun için ben bu konunun açılmasını rica ediyorum uzmanlarımızdan.

BAŞKAN – Mahmut Bey, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkan.

Şimdi değerli arkadaşlar, başlık “Ön belleğe almadan dolayı sorumluluk.” Başlık ile içerik örtüşmüyor çünkü başlık sanki tazminat sorumluluğunu, o sorumluluğu dile getiren, çağrışım yaptıran bir başlık ama içeriğin başlıkla uyumunu ben bulamadım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU BAŞKANI DOÇ. DR. SANEM BAYKAL – Efendim, bizim görüşümüzde konuyla ilgili 2000/31 sayılı Direktif’teki bir hususun madde metninde yer almaması durumu vardı bu 9’uncu maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde. “Bilgiye erişim ve bilgilerin güncellenmesiyle ilgili kurallara uyması” deniyordu fakat ilgili direktifte endüstride yaygın olarak bilinen ve kullanılan biçimde ifadesi de var. Bunun biraz daha genişletici bir yoruma da imkân verebileceği düşüncesindeyiz. O bakımdan, bunu belirtmiştik. Diğer hususlarla ilgili direktif bağlamında bir görüşümüz şu anda bulunmamaktadır.

BAŞKAN – Evet.

Yıldırım Bey’in görüşüne ne diyorsunuz? Yani bu istismar edilebilir, hard diske alır, saklar, bunun sonu yok diyorsunuz herhâlde.

Yıldırım Bey, şimdi bu konuyu da çalışalım yani eğer herhangi bir şey yapmak gerekiyorsa, bir risk görüyorsanız bunları detaylandırılmalı ve Genel Kurul aşamasında bunları ele alalım.

Şimdi, bir önerge var, o önergeyi okutuyorum:

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/488) esas numaralı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı’nın 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde geçen “ilgili” ibaresinden sonra gelmek üzere “endüstride yaygın olarak bilinen ve kullanılan” ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederim.

Cahit Bağcı

Çorum

Gerekçe:

Avrupa Birliği’nin 2000/31/AT sayılı Direktifi’ne uyum sağlanması amacıyla değişiklik gerekli görülmüştür.

BAŞKAN – Önerge üzerinde görüş belirtmek isteyen? Yok.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Önerge doğrultusunda maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Arkadaşlar, Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı’nın maddeleri üzerindeki görüşmeleri tamamlamış bulunuyoruz.

Komisyon görüşümüzü esas komisyona bildirmek üzere görüşülen maddelerin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarı, Komisyonumuzda kabul edilmiştir, hayırlı olmasını diliyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, arzu ederseniz diğer tasarıya geçebiliriz ama görüyorum ki bu süre bize yetmeyecek, dolayısıyla 13.30’ta tekrar toplanmak üzere biz Meclis Başkanlık Divanından yetki isteyeceğiz. Ne diyorsunuz? Ben bu konuda bir görüşme açayım, görüşlerinizi alayım. Tabii, 13.00’te de bir Genel Kurul sorununuz olduğu için ve bir ara vermek de ihtiyacı olduğuna göre çünkü görüşmelerin ben uzun süreceğini görüyorum.

O zaman önerimi ben şu şekilde değiştireyim: Şimdi başlayayım 13.00’e kadar devam edelim, 13.00’te ara verelim, 14.00’te tekrar toplanalım. Uygun mu efendim? Bu şeye itiraz eden var mı? 13.00’e kadar devam ediyoruz, başlıyoruz Arabuluculuk Kanununa, ondan sonra ara veriyoruz bir saat ve 14.00’te tekrar toplanıyoruz.

Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Başkanlık Divanından bu konuda yetki isteyeceğiz. Bunu kabul eden arkadaşlarımız... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teşekkür ediyorum.

Elektronik Ticaret için gelmiş arkadaşlarımızın hepsine ayrı ayrı teşekkür ediyorum, sağ olun.

Değerli arkadaşlarım, şimdi gündemimizin 2’nci sırasında bulunan Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Tasarısı’nın görüşmelerine başlıyoruz.

Tasarının tümünü görüşeceğiz, görüşmeye açıyorum.

Önce, tasarının genel gerekçesinin okunup okunmamasını oya sunacağım: Tasarının genel gerekçesinin okunmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel gerekçeyi okutuyorum:

Genel Gerekçe:

Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleriyle uyuşmazlıkların çözümü son yıllarda pek çok ülkenin kanun koyucularını meşgul etmektedir. Uyuşmazlıkların dava yolu ile çözümü yerine, tarafların kendi iradeleri ile uzlaşarak uyuşmazlığa son vermeleri, toplumsal barışın korunması açısından tercih sebebi sayılmaktadır. Bu yolların geniş kapsamlı ve etkin bir biçimde işlerlik kazanması mahkemelerin iş yükünün azalmasına katkı sağlayacaktır.

Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, aslında yargı sistemi ile rekabet içinde olmadığı gibi, amaç yargısal yollara başvuru imkânını ortadan kaldırmak da değildir. Devlete ait olan yargı yetkisinin mutlak egemenliğine zarar vermeden uyuşmazlıkların daha basit ve kolay çözümü amaçlanmaktadır.

Hazırlanan Tasarı, sadece tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri, yabancı unsurlu olanlar da dahil, Özel hukuk ilişkilerinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda uygulanacaktır.

Uyuşmazlıkların anlaşmaya varmak suretiyle çözümü hakkında pek çok yöntem bulunmaktadır. Bu yöntemlerden birisi de arabuluculuktur. 2002 yılında Birleşmiş Milletler Ticaret Komisyonu (UNCITRAL) tarafından Milletlerarası Ticari Arabuluculuğa İlişkin Model Kanun hazırlanmıştır. Bu düzenleme ile, Birleşmiş Milletler üyesi ülkeler tarafından arabuluculuk hakkında hazırlanacak kanunların mümkün olduğu kadar yeknesak olması amaçlanmıştır. 1998 yılından itibaren Avrupa Birliği içinde de uyuşmazlıkların anlaşmak suretiyle çözümü konusunda çalışmalar başlamıştır. 15-16 Ekim 1999 tarihinde Tampere’de düzenlenen Avrupa Birliği zirvesinde, üye devletler Avrupa’da adalete daha iyi erişime ilişkin olarak mahkeme dışı alternatif yöntemler oluşturmaya davet edilmiştir. Bu çalışmalar sonunda 2002 yılında hazırlanan Yeşil Kitap ile alternatif uyuşmazlık çözüm yollarından birisi olan arabuluculuk hakkındaki ilkeler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu sayede adalete daha iyi erişim sağlayacak alternatif uyuşmazlık çözümünün fark edilmesi, yasama faaliyetlerinin bu yönde gerçekleştirilmesi ve alternatif uyuşmazlık çözümlerine politik öncelik verilmesi amaçlanmıştır.

Adalete erişim, Anayasamızın 36 ncı ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6 ncı maddesinde güvence altına alınan temel bir haktır. Alternatif uyuşmazlık çözümleri ile taraflar uzlaştırma sürecine dahil olmakta ve kendi iradeleriyle anlaşarak sonuca ulaşmaktadırlar. Alternatif uyuşmazlık çözümü bu yönüyle, Devletin, yargı yetkisi dışında uyuşmazlıkların çözümü konusunda kişilere sunduğu bir imkândır. Tarafların kendi aralarındaki uyuşmazlıkları her zaman anlaşarak ve üçüncü kişilerin aracılığından faydalananarak çözümleyebilecekleri düşünülebilirse de; bu alanda da Devletin düzenleme yapması bir gerekliliktir.

2004 yılında Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin, Hukuk ve Ticarî Uyuşmazlıklarda Arabuluculuğun Belirli Yönlerine İlişkin Direktif Tasarısı, medenî hukuk alanında ve ticarî konularda arabuluculuğa ilişkin hükümler içermektedir. Bu Direktif Tasarısında, Avrupa Birliği içinde hakkın korunması ve temini bakımından, üye ülkelerin zor ve karmaşık hukuk ve idare sistemi yerine, daha kolay ve daha basit biçimde uyuşmazlıkların anlaşma ile çözümü amaçlanmıştır. Bu süreç içinde, Avrupa Birliğine üye ülkelere de alternatif uyuşmazlık çözümüne ilişkin kanunlar kabul edilmiş ve uygulamaya konulmuştur.

Alternatif uyuşmazlık çözümleri ceza yargısı ile idarî yargı alanında da kabul edilmektedir. Ancak, özel hukuka ilişkin uyuşmazlıkların niteliği ve arabuluculuk yöntemlerinin de farklı olması nedeniyle, ceza ve idarî uyuşmazlıklardan ayrı olarak düzenlenmesinin isabetli olacağı düşünülmüştür. Öte yandan, bu yöndeki düzenlemenin Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu içinde yer alması düşünülebilir ise de genel bir kanunda bu hükümlere yer verilmesi yerine, ayrı bir kanunla düzenlenmesinin daha doğru bir yaklaşım olacağı sonucuna varılmıştır. Nitekim, Avusturya, Almanya, Bulgaristan, Macaristan ve Slovakya gibi ülkelere de arabuluculuk özel kanunlarla düzenlenmiştir.

Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları sınırlı değildir. İler ülkeye ve sosyolojik gerçeklerine uygun alternatif uyuşmazlık çözümleri mevcuttur. Ancak, arabuluculuk, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri içinde en yaygın ve başarılı olanıdır. Bu nedenle, hazırlanan Kanun Tasarısı, arabuluculuğa ilişkindir. Arabulucu, tarafların anlaşarak seçtikleri üçüncü bir kişidir. Arabuluculuk süreci sonunda arabulucu bir karar vermez, bilimsel yöntemlerle, taraflar arasındaki iletişimi sağlayarak, uyuşmazlığın çözümünü mümkün kılmayı amaçlar.

Hâkim, tarafları arabulucuya yönlendirebileceği gibi, taraflar da dava açılmasından önce bu yola kendiliğinden başvurabilirler. Arabulucuya başvuru konusunda çeşitli ülkelere farklı yöntemler kabul edilmiştir. Bazı ülkelere arabulucuya başvuru

tamamen tarafların iradesine bırakılmıştır. Nitekim Fransa, Belçika, Avusturya, Bulgaristan ve Macaristan'daki düzenlemeler bu yöndedir. Diğer bir sistem ise arabuluculuğa başvurunun teşvik edilmesidir. İspanya, İtalya ve İngiltere'de durum böyledir. Üçüncü bir sistem de, dava açılmadan önce tarafların arabulucuya başvurmalarının zorunlu kılınmış olmasıdır. Bazı uyuşmazlıklar için, Almanya ve Yunanistan'da bu yöntem benimsenmiştir. Arabuluculuğun ihtiyarî olması nedeniyle, Kanun Tasarısında, tarafların hiçbir zorlama olmaksızın kendi iradeleriyle bu yola başvurmaları kabul edilmiştir.

Tasarının hazırlanmasında, ÜNCITRAL Model Kanun ve Avrupa Birliği Direktif Tasarısı dışında, Özel Hukukta Uyuşmazlık Çözümüne İlişkin Alternatif Usuller Hakkında Yeşil Kitap ile Avusturya Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuğa İlişkin Federal Kanun, Almanya'nın 1999 yılında yürürlüğe giren Baden Württemberg Uzlaşma Kanunu ile Bavyera'nın 2000 yılında kabul edilen Özel Hukukta Zorunlu Alternatif Uyuşmazlık Çözümü Kanunu, Macaristan Arabuluculuk Kanunu ile son yıllarda kabul edilmeleri nedeniyle Bulgaristan ve Slovakya Arabuluculuk Kanunları dikkate alınmıştır. Bu yazılı kaynaklar yanında, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, İtalya, İspanya ve Kanada gibi ülkelerin uzmanlarıyla çeşitli zamanlarda toplantılar yapılmış, Almanya, Hollanda ve Avusturya gibi ülkelerin uzmanları ve uygulamacılarıyla bir araya gelinerek, mukayeseli hukuktaki gelişmeler izlenmiştir.

Arabuluculuk sürecinin desteklenmesi için, maddî hukuktaki sürelerle ilişkin bir düzenleme yapılması gereklidir. Bu amaçla, arabuluculuk sürecinin zaman aşımı ve hak düşürücü sürelerin hesaplanmasında dikkate alınmayacağı kabul edilmiştir.

Arabuluculuk faaliyetinin başarı ile sonuçlanabilmesi ve bu çözüm yoluna güven duyulabilmesi için, arabulucunun öncelikle bağımsız ve tarafsız olması gerekir.

Arabulucuların iyi yetişebilmesi, iyi bir eğitim almalarını gerektirir. Bu konuda eğitim verecek kurumların, gerekli koşullara sahip olmak şartı ile Adalet Bakanlığından izin almaları hâlinde arabulucuları eğitebilecekleri kabul edilmiştir.

Arabuluculuk faaliyeti sırasında tarafların ve arabulucunun edindiği bilgiler gizli tutulmalıdır. Arabuluculuk faaliyeti sırasında taraflarca ileri sürülen belge ve bilgilere, diğer yargı mercileri önünde, örneğin mahkemelerde ya da tahkimde dayanılmaz. Bunun nedeni, arabuluculuk faaliyetine güven sağlanması ve verilen ödünlerin aleyhe kullanılmasının önlenmesidir. Bu belge ve bilgiler, mahkemeler tarafından da istenemeyecektir.

Tasarda, arabulucunun uyuşmazlığın çözümünde üstlendiği rolün Önemi ve arabuluculuk yönteminin güvenilir olmasını sağlamak amacıyla, sadece eğitim almış ve sicile kayıtlı arabulucuların, arabuluculuk yapabilecekleri kabul edilmiştir.

Süreç içerisinde üstlenmiş olduğu görevin özel önemi ve ağırlığı gözetilerek arabulucunun seçimi, nitelikleri, hak ve yükümlülükleri ile ilgili olarak özel hükümler sevk edilmiştir. Aynı amaçla, arabulucuların bir sicile kaydedilmesi, denetlenmesi ve gerektiğinde sicilden silinmesine yer verilmiştir.

Arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşma sağlanması hâlinde, taraflar bir anlaşma belgesi düzenleyebilirler. Taraflar isterse icra mahkemesine başvurarak bu belgeye icra edilebilirlik şerhi verdirebilirler. İcra mahkemesinin böyle bir şerh verebilmesi için, anlaşma suretiyle çözüme kavuşturulan uyuşmazlığın, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği bir işten kaynaklandığını ve içerik itibarıyla cebri icraya elverişli olduğunu tespit etmesi gerekir. Bu şekilde icra edilebilirlik şerhi verilmiş olan anlaşma belgesi, ilâm niteliğinde belge sayılacaktır.

Uyuşmazlıkların arabuluculuk yoluyla çözümü, ancak zaman içinde genci kabul gören bir alternatif uyuşmazlık çözümü hâline gelebilecektir. Bu sebeple, öncelikle uyuşmazlıkların arabuluculuk yöntemiyle çözüm yolunun topluma tanıtılması ve olumlu yönlerinin anlatılması gerekecektir. Bunun, Adalet Bakanlığı içinde kurulacak Daire Başkanlığı tarafından yerine getirilmesi doğru bulunmuştur. Başkanlığın, uluslararası alanda toplantılar yapması, uygulamayı izlemesi, gerekli yasal değişiklikleri önermesi, anket ve istatistik çalışması yapması bu açıdan son derece önemlidir.

Arabuluculuğun özendirilmesi için tarafların imzaladıkları anlaşma belgesinin, maktu damga vergisi ve harca tâbi olması kabul edilmiştir.

Arabuluculuk faaliyetinin düzenli yürütülebilmesi için ayrı bir teşkilâtlanmaya gidilmiş, bu teşkilâtlanma da Adalet Bakanlığı bünyesinde gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, arabuluculukla ilgili asıl görevler, Bakanlık Hukuk İşleri Genel Müdürlüğüne bırakılarak, arabuluculuk faaliyetleri için ayrı bir Daire Başkanlığı kurulması öngörülmüştür. Bunun yanında, yürütülecek faaliyete katılım ve objektifliğin sağlanabilmesi amacıyla, farklı kurum ve kuruluşlardan temsilcilerin katılacakları ayrı bir Arabuluculuk Kurulu oluşturulmuştur.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Adalet Bakanlığımız, acaba bu genel gerekçeyi okuduktan sonra da gerekçe üzerinde yahut da başka hususlar üzerinde bir şey söylemek ister mi?

Buyurun Yüksel Bey.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Sayın Başkanım teşekkür ediyorum.

Yeni bir tasarıya geçiyoruz. Arabuluculuk Kanunu Tasarısı, geçen dönem itibarıyla da esasında Medis gündemindeydi ancak yasalaşmadığı için yeniden İç Tüzük 77'nci maddesi gereğince yenilendi ve şu anda önünüzde.

Esasında, tabii ki hazırlamış olduğumuz konuşma metninin içeriğindeki birçok husus genel gerekçede söylendi. O nedenle, belki de hızlı bir şekilde bazı şeyleri söylemek istiyorum ben.

Tabii ki uyuşmazlıkların klasik çözüm yöntemi mahkemeler aracılığıyla ancak iş yükünün artması, insanların mahkemeye gitmeden de kendi istekleriyle bazı uyuşmazlıkların çözümünü sağlayabilmesine imkân vermek için son yıllarda dünyada "Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları." dediğimiz kurum ortaya çıkmış. Esasında tahkim gibi belki iki asra yakındır uygulanan bir müessese zaten var. Türkiye'de de yüz elli yıldan beri var olan bir kurum alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden biri olarak ancak arabuluculuk gibi yeni yöntemlerle ortaya çıkmış. Bunun dışında da değişik versiyonları diyebileceğimiz belki onlarca yöntem var hem hukukta hem cezada. Amaç, 26 Ocak 2007 tarihinde bu amaçla bir bilim komisyonu kuruldu. Davaların hızlı, basit, en az giderli ve etkin bir biçimde görülmesine imkân tanımak, bir kısım uyuşmazlıkların çekişmeli yargı şeklinde mahkemelere intikali yerine, nizasız, kazasız, sulh, uzlaşma gibi yöntemlerle çözümünü sağlamak ve karşılaştırmalı hukuktaki gelişmeleri aktarmak amacıyla Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Tasarısı hazırlandı. Kanun Tasarısı yüz on dokuz kuruluşa görüşe gönderildi. Bu görüşler değerlendirildi ve önünüze gelen tasarıya içerik olarak derç edildi.

Önemli düzenlemeleri bahsederseniz, tartışma konusu olan noktalar üzerinde özellikle durmak isteyeceğim. Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri özel hukuk alanındaki uyuşmazlıklar kanunun kapsamındadır. Bu husus çok önemlidir çünkü birçok tartışma buradan çıkıyor. Sadece tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri ve özel hukuk alanındaki uyuşmazlıklardır, kamu düzenini ilgilendiren hususlar bunun dışındadır. Alacak veya tazminat davası gibi en belirgin olanlar bunlardır özel hukuk alanında. Örneğin, boşanma davasının arabuluculuk yoluyla çözülmesi mümkün değildir. Örneğin, boşanma davasında çocuğun velayetinin kime bırakılacağına dair arabuluculukla çözmek mümkün değildir, çocuğun üstün yararı gözetilecektir ancak örneğin, nafaka gibi, ortak mallar gibi hususları taraflar arabulucu önünde çözüp mahkemeye takdim edebileceklerdir. Tazminat ve her türlü alacak, iş hukuku alanındaki uyuşmazlıklar bunlara örnek gösterilebilir.

Örnek olarak, yine tartışma noktalarındaki örnekleme yoluna gitmek istiyorum. Kapsamına hangi uyuşmazlıkların gireceği, bu çok tartışmalı bir konu. Bu konuda şunu söylemek isterim tartışmalara başlamadan, Adalet Alt Komisyonunda dün görüşüldü ve bir alt komisyona sevk edildi. Tasarırı hazırladıktan sonra, dünyadaki uygulamaları yerinde görerek ya da inceleyerek edindiğimiz tecrübeler, tasarının kapsamının genişletilmesi yönünde. Örneğin, bizim tasarımızda zorunlu arabuluculuk yok fakat uygulamada arabuluculuğun öğrenilmesi, yerleşmesi, tanınması adına çok basit bir iki alanda, en az problemlili alanda zorunlu arabuluculuğun düzenlenmesinin iyi olacağı yönünde bir kanaat oluştu. Belki bu konu ele alınabilecek, belki kapsam biraz daha genişletilebilecek.

Bazı ülkelere baktığımızda, örneğin, Brezilya'da tüketici telefon faturaları, elektrik faturaları, mali konulara ilişkin hususlar, tahliye, kat mülkiyeti, trafik kazaları, aile hukuku, iş hukuku davaları; Kanada'da özel hukuk, aile hukuku, 10 bin doların altında kalan alacak, 5 bin dolardan az talep içeren yaralama olayları, bazı eyaletlerde asliye hukuk davaları bu kapsamda. İngiltere, Yunanistan, Hollanda'da iş hukuku, aile hukuku ve ticaret hukuku davaları bu kapsamda. Avustralya ve Fransa'da özel hukuk, aile hukuku davalarında arabuluculuk uygulanmaktadır. Almanya'da bazı eyaletlerde belirli bir miktarın altındaki alacak için arabulucuya başvurma zorunluluğu vardır, bin euro kadar bir miktardır bu ve aile hukuku alanındaki arabuluculuğa gidilmektedir. Amerika'da esasında oradan başlayıp yayıldığı bir anlamda son yıllarda söylenebilir. Daha eski uygulamalar başka bazı ülkelerde olmakla birlikte eyaletlere göre değişmektedir ancak 1998 yılında Kongrede çıkan bir kanunla arabuluculuğun alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin teşvik edilmesi, uygulanması kararı çıkmıştır.

Ben, bazı hususları geçmek istiyorum ancak önemli gördüğümüz bir husus, arabulucu, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri alanda kendi özgür iradeleriyle insanlar arabulucuya gidecektir. Arabulucuya gittikten sonra, onu muhakkak anlaşmak gibi bir sonuçlandırmak yükümlülüğünde değiller, istedikleri an masadan kalkıp genel hukuk yollarına gidebileceklerdir. Bu nedenle de tarafların üzerinde anlaşıldığı ve arabulucu huzurunda düzenlenecek bir belge mahkemenin onayına sunulacak ve mahkemenin kararından sonra ilam niteliğini kazanacaktır. Bu önemli bir husustur.

Anlaşmanın ilam niteliğinde belge vasfını kazanabilmesi için metnin icra mahkemesi hâkimi tarafından, ilgili mahkemenin tarafından onaylanması gerekecektir. Hâkim, duruşma yapmaya gerek olmaksızın belgeyi onaylayabilecektir. Onaylama işleminde maktu harç alınacaktır.

Yine bir tartışma konusu, belki bu konu Adalet Komisyonunda da değişebilecek, bizim de belki kabul edebileceğimiz bir noktaya gelecek husus. Ara bulucu olabilmek için Türk vatandaşı olmak, dört yıllık lisans eğitimi almış olmak, ehliyetli olmak, sabıkası bulunmamak, eğitimi tamamlamak gibi hususlar var. Bu eğitim, bizde yüz elli saat ve artı yüz saat hukukçu olmayanlar için ancak dünyada çok daha az sayıda, az saatte eğitim veriliyor. Hatta Amerika'da bir kişinin söylediği şuydu: "İnsanlar ara bulucu olmaz, ara bulucu doğar çünkü ara buluculuk bir yetenektir. Öyle asık suratla, kavgacı bir yapıyla ara bulucu olamazsınız, insanlar da size gelmez."

"Kimler ara bulucu olabilir?" dersek, en çok tartışmalı, özellikle Barolar Birliğinin karşı çıktığı husus budur. Bu konuda hukukçuların olması yönünde bir noktaya belki varılabilecektir, öyle gözüküyor ancak Brezilya'da hâkimler, avukatlar, savcılar, kamu çalışanları ve gönüllüler ara bulucu olabiliyor. Kanada'da hâkimler, mahkeme çalışanları, avukatlar, psikologlar ve diğer kişiler ara bulucu olabiliyor. Amerika'da mahkeme içi ara buluculukta avukatlar ve ruh sağlığı uzmanları, mahkeme dışı ara buluculukta herkes olabiliyor. Sadece Yunanistan'da sertifika sahibi bir avukat ara bulucu olarak görev alabiliyor. Yabancılık unsuru içeren ihtilaflarda ise Yunanistan'da dahi avukat olmaya gerek yok. İtalya'da, Japonya'da, Portekiz'de, Avustralya'da ara bulucu olmak için bir meslek sınırlaması yok.

Değerli Komisyon üyeleri, Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünde kurulacak daire başkanlığıyla ilgili de genel olarak şunu söylemek istiyorum; bu da yine en çok eleştirilen ikinci diğer bir husus. Bu konuda bir düşünce var, Adalet Komisyonunda bu konu ele alınacak zannediyorum. Henüz Başbakanlıktan sevk edilmemekle birlikte, İstanbul Tahkim Merkezi Kanun Tasarımız var bizim. Bu tasarı bugünlerde Medise sevk edilecek, İstanbul Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi şeklinde oluşturulacak. Bakanlığa verilen, Hukuk İşleri Genel Müdürlüğüne verilen, bu bir daire başkanlığı şeklinde oluşturulması düşünülen ara buluculuk kayıtlarının tutulması ve sertifikalarının değerlendirilmesine ilişkin birim, muhtemelen İstanbul Tahkim ve Arabuluculuk Merkezinde derç edilecek ve o kanuna derç edilecek. Zaten şu anki kanunda da bir kurul oluşturuluyor, bu kurul oldukça çoğunlukçu bir yapıya sahip ancak orada daha da çoğunlukçu bir yapı öngörülmekte.

Örgütlenmeye ilişkin olarak da yine tartışmalı konu olduğu için örnek vermek istiyorum, bu biraz önce bahsettiğim Avusturya'da Adalet Bakanlığına bağlı bir kurum bulunmakta, bu kurum ara bulucuların listesini oluşturmakta. Danimarka'da Adalet Bakanlığına bağlı bir kurum bulunmakta. Brezilya'da merkezî bir teşkilat bulunmamakta, bir enstitü bulunmakta. Çin'de Uluslararası Ticaret ve Tanıtım Konseyi, 1987 yılından bu yana ülke genelinde kırktan fazla ara buluculuk merkezi kurmuş durumdadır, ticari uyuşmazlıklara yönelik ilk ara buluculuk kurumu Pekin Uzlaştırma Merkezi'dir. Kanada'da ara buluculuğa sertifika veren ülke genelinde örgütlenmiş bir kuruluş yoktur. Hollanda'da her mahkemenin ara buluculuk birimi bulunmaktadır, kişileri ara buluculuğa yönlendiren mahkeme görevlileri mevcuttur, ülkede ulusal ara buluculuk enstitüsü oluşturulmuştur, kriterleri ve çalışmaların esasını burası yapmaktadır. Yunanistan'da karma bir sistem olup 5 kişiden bir komite oluşturulmuştur, bu kurulun 2 üyesi Adalet Bakanlığı tarafından, 3 üyesi başka kurumlardan atanmaktadır. Japonya'da mahkeme dışı ara bulucuların sicili Adalet Bakanlığı tarafından tutulmaktadır, ara bulucular bağımsız olarak çalışmaktadır.

En çok tartışılan birkaç konuya ilişkin mukayeseli hukuk örnekleri de verdim. Takdir Komisyonundur.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

Efendim, saat 14.00'te toplanmak üzere toplantıyı şimdilik kapatıyorum.

Kapanma Saati:13.00

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.14

BAŞKAN : Mehmet TEKELİOĞLU (İzmir)

BAŞKAN VEKİLİ : Cahit BAĞCI (Çorum),

BAŞKAN VEKİLİ: Umut ORAN (İstanbul)

SÖZCÜ : Ercan CANDAN (Zonguldak)

KÂTİP ÜYE : Ahmet Kenan TANRIKULU (İzmir)

----0----

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, toplantının İkinci Oturumunu açıyorum.

Daha önceki oturumda Hükûmet temsilcimiz bilgi vermişti, genel gerekçeyi okumuştuk. Şimdi, eğer Avrupa Birliği Bakanlığımızdan arkadaşlarımız bir ilavede bulunmak isterlerse onu dinleyelim.

Buyurun.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU BAŞKANI DOÇ. DR. SANEM BAYKAL – Teşekkür ediyoruz Sayın Başkanım.

Bizim görüşümüz komisyonunuza zaten iletilmişti Arabuluculuk Kanunu Tasarısı'yla ilgili olarak ve burada hem müktesebata uyum programı hem 2008 Ulusal Program'ımız hem yargı reformu stratejisi hem de genel itibarla siyasi kriterler ama asıl olarak 23'üncü fasıl "Yargı-Temel Haklar Faslı" bağlamında Türkiye'nin AB uyum yükümlülüklerinin yerine getirilmesi açısından önemli bir düzenleme, olumlu bir düzenleme olduğu yönünde görüşümüz vardı.

Burada, Avrupa Birliği'nin de konuyla ilgili düzenlemelerinin gelişimini görüşümüzde incelemeye çalışmıştık.

Kanun tasarısının, en son 2008 yılında yürürlüğe giren bir AB direktifine de genel itibarıyla uyumlu olduğunu belirtmiştik.

Yine, Avrupa Konseyi'nin ilgili belgeleri çerçevesinde de yaptığımız inceleme, özellikle uyumun çok büyük ölçüde olduğunu gösterdi. Burada tabii yargının verimliliği, etkililiği, iyi işleyişine yönelik arabuluculuk müessesesinin hukukumuzda kazandırılmasının yargının biriken iş yükünün eritilmesinde olduğu kadar bir uzlaşma kültürünün toplumda yerleşmesine yardımcı olması bakımından da faydalı mülâhaza edilebileceğini düşünüyoruz.

Şimdilik, takdirlerinize arz edeceğim hususlar bundan ibarettir.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Arkadaşlar, tasarının bütünü üzerinde görüşme açıyorum. Söz almak isteyen arkadaşlarımıza sırayla söz vereceğim.

Buyurun Sayın Oyan.

OĞUZ OYAN (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Efendim, bu Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Tasarısı Türkiye gibi bir ülkede uygulanması bakımından belirli sıkıntılar getirecek olan bir uygulama olacaktır diye düşünüyorum. Bunun AB açısından bize getirilen bir zorunluluk olduğuna dair bir şeyi de görmüş değilim yani ilerleme raporlarında da böyle bir şey net olarak söylenmiş değil. Bunun Türkiye açısından tehlikeli mecralara gidebileceği konusunda...

Öncelikle şunu söyleyeyim: Türkiye'de Türkiye'yi yönetenler, Başbakan dâhil, çeşitli mekân ve zaman dilimlerinde Türkiye'de bir çok hukukluluğun düşünülmesi, tartışılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Dolayısıyla, eğer yöneticilerin, birinci derece siyasi sorumluların kafalarında, arka planlarında böyle bir şey olduğu bir ülkede, bu bir Yunanistan'dan, bu bir İngiltere'den, bu bir Fransa'dan, Almanya'dan farklı yansımalar taşıyacak bir şeydir. Dolayısıyla, bunu çok riskli gördüğümü ifade etmek isterim öncelikle; bir.

İkincisi, bu tasarının gerekçesinde arabuluculuk faaliyetinin alternatif çözüm yöntemlerinden biri olduğu ifade edilmektedir. Şimdi, yargı sistemiyle rekabet hâlinde olacak bir alternatif yöntemden mi bahsediyoruz? Anayasa'nın 9'uncu maddesine göre yargı yetkisi Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır. Dolayısıyla, burada bu alternatif çözüm yöntemleri ifadesi eğer aşırıya kaçmamışsa -ki, metin kaçmadığını gösteriyor- bu da birinci endişemi daha da güçlendiren bir başka endişe kaynağıdır.

Bu çoğul hukuk sistemi kapısının açılması durumunda bunun nasıl dolacağını, hangi alt metinlerin buraya gireceğini, hangi feodal yapıların, hangi şeri hukuk sistemlerinin sisteme girip giremeyeceği, nerede durup duramayacağını tam belirleyemezsiniz. Bunun Türkiye gibi hukuk devleti olma iddiasında olan bir ülke açısından çok ciddi bir kaygı olduğunu bilmenizi isterim. Yani meri hukuk

dışında böyle yan yöntemlerin paralel hukuk ya da yargı yöntemlerinin diyalim eklenmesi hâlinde özellikle aile hukuku açısından çok ciddi sorunlar olacağını düşünüyorum. Aile hukuku... Burada, biraz önce Sayın Genel Müdür de söyledi, en azından verdiği nafaka örneği bile, mal paylaşımı, burada özellikle kadın unsuru açısından çok ciddi geriye götürücü durumlar olacağını düşünüyorum yani bunun ben özellikle de Türkiye'deki zaten zayıf olan kadın hakları konusunda -ki, Türkiye'deki mülkiyet yapısına bakarsanız, kadınların toplamda ne kadar düşük bir mülkiyet hakkına sahip olduğunu da ayrıca görürsünüz- bunun nasıl fiiliyatta, fiili bir hukuk normu olarak çalışacak, bir kadın hakları aleyhine, medeni hukukta kazanılmış haklar aleyhine nasıl çalışabileceğini çok iyi görebilmemiz gerekiyor.

Bir başka şey, bölgeler arasında farklı uygulamalar ortaya çıkabilecektir. Özellikle devletin gücünün nominalleştiği birtakım yerlerde, orada nasıl bu arabuluculuk faaliyetleri denetlenebilecek? Burada sıkıntılar yaşanabilecektir.

Bir başka şey, bunun teknik altyapısına girmek istemiyorum ama Türkiye'de zaten yürütme yargı üzerine çok ciddi müdahalelerde bulunuyor. HSYK uygulaması bunun bir örneği. Geçen yılki anayasa referandumundan sonra oluşan HSYK yapısı ve yüksek yargı yapısı bunun bir örneği yani yürütmenin bu kadar yargıya tasallut ettiği bir ortamda, şimdi, biz bu alternatif yargı alanını doğrudan doğruya Adalet Bakanlığına bir daire başkanlığına bağlar durumdayız. Orada bir kurul falan da kuruluyor ama o da Adalet Bakanının esas itibarıyla seçtiği üyeler, hâkim olduğu üyeler üzerinden oluşuyor ama bir daire başkanlığı üzerinden bütün uygulamayı yürütüyorsunuz, denetliyorsunuz; tırnak içinde, neye göre, hangi kriterlere göre? Bu Türkiye'de kuvvetler ayrılığına da ciddi bir darbe vurabilecek bir öz taşımadır.

Tabii, eğitim meselesinde, hukuk eğitimi almayanların burada yüz elli saatlik bir hukuk eğitimiyle ne kadar hukuk öğrenecekleri... Bu arada hukuk eğitimi almış hatta hukuk profesörü olanların dahi ancak sınavla, bunun mantığına göre, arabulucu olabileceği gibi başka birtakım tuhaf durumlar da ortaya çıkabiliyor yani hiçbir hukuk nosyonu olmayan birisi yüz elli saatte...

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Yüz saat...

OĞUZ OYAN (İzmir) – Yüz saatte. Pardon, fazla söylemişim. Yüz elli saat arabuluculuk eğitimi, yüz saat hukuk eğitimi.

Bunun da çok kaygılarımı artıran bir özellik olduğunu söylemek istiyorum ve bunun aslında AB'ye uyum gerekçesi altında aslında Türkiye'de hukuku yeniden şekillendirmenin bir aracı olduğunu düşünüyorum ve biraz sonra görüşeceğimiz devlet sırrı ile birleştirdiğim zaman olayı daha da tehlikeli bir mecraya yönelik olarak görüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sağ olun efendim.

Teşekkür ediyoruz.

Ben, sadece açıklama olması bakımından söylüyorum: Siz “İlerleme raporlarında bunlar var mı acaba?” gibi bir tereddüt belirttiniz ama yoktan yana bir tereddüt belirttiniz. Ben, bu paragrafı kısaca okuyayım isterseniz bir bilgi olması bakımından, 2011 İlerleme Raporu'ndan: “Arabuluculuk etkin olarak uygulanmamakta ve hâkim, savcı ve avukatlar bu konuda eğitilmemektedirler.” diyerek bilirkişi sistemine de geçiyor. Bu kadar bir şey var. 2008'deki Ulusal Program'da böyle bir vaat var, Avrupa Konseyinin tavsiye kararları arasında bu var, bir de bizim geleneklerimizde böyle bir şey var.

Sadece bu açıklamayı yapmak istedim.

Başka söz almak isteyen arkadaşımız var mı?

Buyurun.

EBU BEKİR GİZLİGİDER (Nevşehir) – Teşekkür ediyorum.

Öğleden önceki konuşmamızda da tanıttığım üzere, tekrarlamam gereken konuya dâhil olmamız hasebiyle, avukatlık mesleğini yaklaşık on yıl kadar serbest piyasada yürüttüm.

Arabuluculuk... Tabii, burada söyleyeceklerimizin belki önemli bir kısmı esas komisyonunun görevlerine dâhil olacaktır, o yüzden onları süzerek ve vakti tasarruflu kullanmak adına tamamına değinmeden birkaç konuda açıklama yapmak isterim.

Türkiye olarak hepimizin temel bir sorunu var, o da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin, yanılmıyorsa 4'üncü maddesi olması lazım, adil yargılanma ilkesi mucibince Türk mahkemelerinin kararlarının birçoğu sebebiyle tazminatla mahkûm edilmesi. Burada da en önemli noksanlardan biri olarak yargılama süresi karşımıza çıkmakta. Her ne kadar, bununla ilgili Hükûmetimiz, Bakanlığımız birtakım çalışmalar yapıyor ise de en ufak konuyu dahi yargı sistemine taşımak buradaki temel sorunumuz.

Siz de buyurdunuz az önce Sayın Başkanım, bizim geleneğimizde bu var. Buna değişik adlar konulmuş, bazen beylik denmiş, bazen ağabeylik denmiş, bazen ihtiyar heyeti denmiş, bazen farklı sıfatlar kullanılmış ve hâlen de aslında fiilen yürüyen bir kurum olduğunu düşünüyorum, Orta Anadolu' dan gelmem hasebiyle en azından kendi şahit olduğumu ifade etmek isterim.

Bence, bu, hem Avrupa Birliği müktesebatına uyum bakımından hem de Türkiye'nin, konuşmamın başında da bahsettiğim üzere, temel olarak yargılama süresi konulu noksanını gidermek bakımından önemli olacaktır diye düşünüyorum. Arabuluculuğun açıkçası çok önemli ve çok gerekli olduğunu düşünüyorum. Ancak, burada ben...

BAŞKAN – Süre bakımından mı yargı yükü bakımından mı?

EBU BEKİR GİZLİGİDER (Devamlı) – Birbirini tamamlayan şeyler zaten.

Yanılmıyorsa 4' üncü madde adil yargılanma ilkesi. Bu adil yargılanma ilkesinin alt başlıkları olarak da Türkiye'yi en çok ilgilendiren belki süre yani orada da kabaca üç yıl gibi öngörülüyor çoğunlukla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından ama tabii olayın özelliğine göre, bizde yedi yıl, on yıl, hatta kadastro davaları, belki meslektaşlarımız vardır aramızda, yirmi yıl, otuz yıl... Ben doğmadan önce başlamış, girdiğim davalar oldu yani ben doğmadan önce başlamış ama bitirmek bize nasip olan işler oldu. Bu, gerçekten bir hak kaybı yani dava edenler ortada yok, hatta torunlarına kalan miras şekliyle devam ediyor. Hatta, belki işin magazin kısmı ama Türk filmlerine konu edilmiş ve bir gerçek. O yönüyle, Avrupa'da sık sık karşılaştığımız yargılanma süresi ve üst başlık olarak adil yargılanma ilkesinin Türkiye tarafından ihlali söz konusu. Bu anlamda, ciddi bir etki yapacağını düşünüyorum. Bunlar belki basit örnekler ama iki apartman komşusunun basit bir tartışmasının yargıya gitmesi doğru değil ya da tırnak içinde söylüyorum, ev hayvanlarının, kedi-köpek kavgasının yargıya gitmesi doğru değil. Keza, Sayın Oğuz Hocam da bahsetti, belki şerî hukuka atfetti ancak ben fikrimi söylemek isterim ki, özellikle aile hukukunda manevi değerler bakımından yani hukukun kaynağı bakımından demek istemiyorum, yanlış da algılanmak istemem, manevi değerler bakımından arabuluculuk hâlihazırda toplumumuzda bir gerçek ve etkin olduğunu düşünüyorum. Bu vesileyle, bunun faydalı olacağını düşünüyorum.

Ancak hukuk eğitimi konusunda mutlak bir zaruret olduğuna inanıyorum. Zira, hukuk fakültesi sadece birtakım bilgiler vermez, aynı zamanda işin prensibini, ilkelerini ve yürüyüş tarzını anlatan, bu formu insanın zihnine nakşeden fakültelerdir diye düşünüyorum. Bu vesileyle, mutlaka hukuk fakültesi mezunu olması gereğine burada eğer raporumuzda değinirsek, bu benim fikrimdir, doğru olacağını düşünüyorum. Tabii, bu, direktifte tam olarak böyle yer almıyor ama belli bir eğitim olarak, anladığım kadarıyla atfedilmiş, onun açıklaması olarak bunun zaruri olduğu fikrindeyim.

Yine, arabuluculuk eğitimi kesinlikle önemli ama taban olarak hukuk bazında bir eğitim almak burada bence olaya bakış açısı bakımından kıymet verecektir. Ayrıca, diyelim ki, arabulucunun faaliyeti başarılı olmadı, bundan sonra mahkeme aşaması geleceği için, arabulucu bu bakış açısıyla olayı değerlendirebilir diye düşünüyorum. O yüzden, hukuk fakültesi eğitimine tekrar vurgu yapmak istiyorum.

Bir de arabulucunun kararlarının mahkeme tarafından onayında harç alınması var. Ben buna şiddetle karşıyım çünkü burada temel amaç eğer mahkemeye gitmeden, yargının işini, yargının yükünü artırmadan olayı çözümlemekse, bu, işi zorlaştırır diye düşünüyorum. Yani Türkiye gerçeklerine göre de davranmamız ve buna göre norm koymamız gerekiyorsa, o harcı karşılayamayacaksa bir insan arabulucuya gitmesin mi?

Bu iki konuda benim şahsi olarak rezervim var, konuya dair bu tür görüşlerim var.

Teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Ben Ebu Bekir'in bir şeye katılmıyorum, onu sadece espri diye söylüyorum: Hukukçu şartı getirirseniz bilge insanları devre dışı bırakmış olursunuz.

EBU BEKİR GİZLİGİDER (Nevşehir) - Hukukçuların içinde çok bilgi vardır.

BAŞKAN – Ama sadece oraya inhisar ettirmeye...

Yıldırım Bey, buyurun.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ben de hukukçu Değerli Milletvekilimle Sayın Başkanımızın arasını bulayım arkadaşlar. Şimdi, bir bilen diye bir kavram var bizim kültürümüzde. Dolayısıyla hani bir bilene danışalım diye insanlar bir problemi çözemedikleri zaman kültürümüzün gereği gidip danışıp onun kararı doğrultusunda birçok sorunu çözen insanlarımızın olduğu gibi, artı çok daha ağır durumlarda, ağır cezalı durumlarda, kan davalarında biliyorsunuz bazen bir kaymakam arabulucu oluyor, bazen jandarma komutanı arabulucu oluyor.

Dolayısıyla onun için bu arabuluculuk sistemi zaten ülkemizin kültür köklerinde olduğu için bizim uygulamada pek fazla yabancı olmamız bir şey. Bu da bunun isimlendirmesini yapıyor, standardize ediyor, kriterlerini koyuyor, bu ilkelere göre yapın kardeşim diyor, herkes ne yaptığını bilsin, görevini müdrik olsun diyor.

Şimdi, bir başka şeye ben takıldım Sayın Başkanım burada da. Tabii bunu da Sayın Genel Müdürümüzden öğrenmek isterim ben. Şimdi, bu arabulucu kelimesi yerine, ara bulmak, arabuluculuk yapmak filan yerine acaba uzlaşmak, uzlaştırmak, uzlaştırıcı gibi bir kavram kullansak daha mı iyi olurdu?

EBU BEKİR GİZLİGİDER (Nevşehir) – CMK’da yeri var, o çatışabilir.

BAŞKAN – Bunlar farklı kavramlar.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Farklı bir kavram mı? Tamam.

Ben, o zaman tekrar sözlerimin başına döneyim. Arkadaşlar, birtakım düzenlemelerin sırf Avrupa Birliği istiyor diye yapılması tabii ki söz konusu olamaz ama eğer bizim kültür ve geleneklerimizde bunun zaten uygulamaları gayriresmî olarak varsa bu surette bunu resmîyete dökmüş oluyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sağ olasınız.

Aykan Bey söz istiyor, Aykan Bey’e söz verelim ama ben, bu arada Oğuz Hocamın bir şeyine bir şey söylemek istiyorum.

Hocam, çok hukuklulukla çoğulculuğu birbirinden ayırıyoruz değil mi?

OĞUZ OYAN (İzmir) – Yani nasıl? Siz ayırın bakalım. Yani çok farklı bir şey.

BAŞKAN – Yani demokrasilerde çoğulculuk var ama çok hukuklulukla bunun ilişkisini nasıl kurdunuz, orasını ben tam anlayamadım ama.

OĞUZ OYAN (İzmir) – Yani şeye bakın, Endonezya, Malezya’da nasıl çalışıyor çok hukuklu sistem olarak onu biliyoruz. İngiltere bile buna girmiş durumda.

BAŞKAN – Aykan Bey, buyurun.

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Burada bir yandan gerçekten Avrupa Birliğinin direktifinde bir yüreklendirme var, üye ülkeleri bu yönde harekete sevk eden bir yüreklendirme var, bir yandan da işte daha önce konuşmacıların da dile getirdiği kendine özgürlüklerimiz var. Ben bir hukukçu olarak konuşmuyorum ama bir antropolog olarak, hukuk antropolojisi dersleri veren de bir antropolog olarak konuşmak istiyorum.

BAŞKAN – İhtiyacımız var.

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Şimdi, gerçekten örfi hukuk, işte geleneksel hukuk, çok farklı toplumlarda farklı şekillerde kullanılıyor, Türkiye’de de kullanılıyor yani az önce bahsettiğimiz bilge kişiler, bu yasal mevzuata ihtiyaç duymaksızın da çalışıyorlar ve çalışacaklar çünkü bu anlamda, bilimsel anlamda geleneksel hukukun böyle bir mevzuatının olması gerekiyor.

Şimdi, buradaki konuya geldiğimizde, ben, Türkiye gibi bölünmüş, değerlerin çok çatıştığı, güvenin düşük olduğu bir toplumda arabuluculuğa hızlı giriş yapmanın arabuluculuk müessesine zararı olabileceğini düşünüyorum. Yani bir geçiş döneminde standartları yüksek tutarak küçük adımlarla ilerlemek bizim kültürümüz ve geleneğimiz açısından ve siyasetimiz açısından daha doğru olacaktır. Örneğin Sevgili Avukat Milletvekilimizin de belirttiği gibi, bir hukuk derecesi ön şartı belki Avrupa Birliğinin pek çok ülkesinde çok yüksek bir giriş standardı olabilirken Türkiye’de bu geçiş dönemi için çok önemli bir adım olabilecektir. Bu, hukukçu olmayan bilgelerin önünü tıkamaz çünkü bugün Türkiye’de çok sayıda kan davası bu mevzuatın dışında zaten bu şekilde engellenmekte, çözülmekte, tatlıya bağlanmakta ve bu devam edecek. Fakat burada gerçekten bir sıkıntı var yani yüz saatlik bir lisansta da herhangi bir ön şart getirmediklerimiz için şunu düşünün, Türkiye insani ve sosyal bilim seçmeli yükümlülükleri en düşük olan Avrupa Birliği ülkesi. Yani bizim lisans bölümlerimizden mezun olan öğrencilerimiz topluma, insana, geleneğe, kültüre ilişkin hiçbir ders görmeden lisans diploması alıyorlar çok sayıda bölümde ve bunun üzerine yüz saatlik bir hukuk eğitimi gerçekten bir hukuk lisans diplomasının karşılığını tutmadığı gibi diğer yandan da yüz elli saatlik arabuluculuk eğitimine baktığımızda örneğin bir meslek etiği, bir profesyonel etikle ilgili bu mesleği, bu profesyonelliği icra etmeye yönelik herhangi bir eğitim de yok. Dolayısıyla bu sakıncalarımızın, bu kaygılarımızın tutanağa geçirilmesini hani şu anlamda önemsiyoruz: İleride yaşanacak yol kazaları bu sürecin genişleyerek ilerlemesine engel olur, tepki doğurur. Burada tepkili kesimleri de hani ön yargılı, peşin hükümlü gibi sınıflandırmamak gerek çünkü gerçekten toplumun meşru kaygılarını dile getiriyorlar.

Bir kısa anekdotla bitireyim. Osmanlı kadı sicillerine baktığınızda, mesela Antep’te bakıyorsunuz üst üste 300 tane görülen davada hep aynı şahitler. Bir doktora tezine referansla bunu söylüyorum. Bakın, bu zaten bizim toplumumuzda formel anlamda da hukukun içine -bu örfi hukukun- nasıl girdiğini gösteriyor yani itibarlı şahitler sürekli olarak ilgili, ilgisiz davalarda Osmanlı’nın son döneminde ortaya çıkıyor. Burada belli ki belli yerel stratejiler, hukuk sisteminin dışından oraya sirayet eden stratejiler kullanılmakta. Bunun iktidar perspektifinden bir analizi gerek yani sürekli belli kişilerin şahit olduğu bir hukuk sisteminde acaba kimler kazanmakta? Yani bizim burada getirdiğimiz itiraz gerçekten iktidar ilişkileri anlamında zayıfların noktasından bir itiraz yani bu kadınlar da olabilir, bu yoksullar da olabilir, bu farklı kimlik sahibi kişiler de olabilir, bu farklı cinsel yönelim sahibi kişiler de olabilir. Yani toplumdaki bu ilişkiler ağında dezavantajlı konumda olan kişilerin bu arabuluculuk sisteminde mağdur olma ihtimali yüksek çünkü bu da bizim geleneğimizde var. Yani bu mağduriyetlerin sıklıkla yaşanması bizim yüzyıllardan süzülüp gelen geleneğimiz ve biz sosyal demokrat parti olarak, bu ezilenlerin, mağdur olma ihtimali olanların sesini de burada belirtmek zorundayız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

Bir on dakika ara verelim arkadaşlar, ondan sonra toplanalım.

Kapanma Saati: 14.38

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 14.52

BAŞKAN : Mehmet S. TEKELİOĞLU (İzmir)

BAŞKAN VEKİLİ: Cahit BAĞCI (Çorum)

BAŞKAN VEKİLİ: Umut ORAN (İstanbul)

SÖZCÜ: Ercan CANDAN (Zonguldak)

KÂTİP: Ahmet Kenan TANRIKULU (İzmir)

-----0-----

BAŞKAN – Toplantımızın Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Arbuluculuk kanununun bütünü üzerinde görüşmelerimize devam ediyoruz.

Son olarak Ali Bey söz istemişti, orada kalmıştık.

Buyurun Ali Bey.

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) – Başkanım, aslına bakarsınız, bu arbuluculuk konusu Türkiye’de bugüne kadar uygulanmasında geç bile kalınmış bir müessese açıkçası. Arbuluculuk konusu, sadece bugün Avrupa’da, gelişmiş ülkelerde kurumsallaşmış bir alan değil, dünyanın, Afrika’ya da gitseniz, Asya’ya da gitseniz, birçok ülkesinde aslında kimisinde yasal olarak kimisinde toplumsal ve örfi olarak bu kurumsallaşmalar mevcut. Afganistan bugün dünyanın en geri kalmış ülkelerinden birisi, bakıyorsunuz ki “Jirga” diye bir sistem var ve orada insanlar gidip meselelerini aktararak çözüm, arbulucular vasıtasıyla çözüm arayabiliyorlar. Bu anlamda, ben, gecikmiş bir konu olarak da görüyorum.

Bazı hukukçu arkadaşlarımızın, özellikle hukuk nosyonu veya hukuk fakültelerinden mezun olmuş arkadaşlarımızın bu konuda görevlendirilmesi ve yetkilendirilmesi konusunda düşünceleri var. Şurası unutulmamalı ki arbuluculuk müessesesi sadece hukukla bağlantılı değil, aynı zamanda güvenle de alakalı bir şey yani biz arbulucu olarak tayin edeceğimiz kişinin hukuk nosyonundan önce herhâlde öncelikle bir güven telkin etmesi noktasına bakacağız. Bu tür şeyler belki geçici olarak hukuk nosyonu bulunan arkadaşlarla başlanıp ileride olgunlaştıktan sonra diğer alanlardan da insanlar dâhil edilebilir düşüncesi var. Ancak Türkiye’de şöyle bir gelenek oluşuyor maalesef ki: Böyle bir hukuk nosyonu olan arkadaşlardan oluşan bir arbuluculuk kurumsallaşması, ilerleyen süreçte bir kartelleşmeye sebebiyet veriyor. Farklı alanlardan, sahalardan insanlar dâhil olmak istediklerinde de ciddi bir direnç oluşuyor bu noktada. Ben, mevcut hâliyle açıkçası arbuluculuk mekanizmasının daha uygun olduğu kanaatini taşıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz.

Başka söz almak isteyen arkadaşımız?

Oğuz Bey, buyurun.

OĞUZ OYAN (İzmir) – Mevcut hukukumuzda mahkemelerde hâkim tarafları sulha davet edebilme hak ve yetkisine sahip. Şimdi, bunun oldukça dağınık hükümlerde düzenlenmiş olmasının getirdiği handikaplar var bugüne kadar, biraz ondan belki çok iyi çalışmadı. Bunun yanında, hâkimlerin mevcut koşullarda tarafları sulha davet etmeleri, uzlaşmaya davet etmelerinden biraz çekinmeleri söz konusu yani bunun kendi konumları itibarıyla şüphe doğuracağından hareketle.

Yani aslında şunu düşünmek: Mevcut hâkimlerin bu sulha davet etmek yani uzlaşmaya davet etmek bakımından aslında eğitilmelerini böyle bir yasadaki düşünmek belki mevcut sistemin işlerliğini sağlamak açısından çok yol alıcı olurdu. Nitekim ilerleme raporunda da zaten o sizin biraz önce okuduğunuz cümlemin altında tam da onu söylüyor. “Arbuluculuk yönteminin hukuk yargılamasına dâhil edilmesinde ilerleme kaydedilmemiştir.” diyor ama altındaki ikinci cümlede de “Ceza yargılamasına 2005’de eklenen uzlaşma yöntemi etkili bir şekilde kullanılmamaktadır.” Yani burada hâkimlerin bu konuda, bu arbuluculuk değil ama bu sulha davet etmek, uzlaşma kültürünü yaygınlaştırmak bakımından eğitilmeleri bence evvel emirde öncelik taşıyor diye düşünürüm.

BAŞKAN – Doğru.

Efendim, burada, tabii ben hukukçu olmadığım için çok girmek istemedim ama arbulucu ile uzlaştırıcıyı birbirinden ayırmak gerekiyor. Eğer ben yanlış bilmiyorsa arbulucu, herhangi bir çözüm önermeyen, uzlaştırıcı ise bir çözümle masaya gelen olarak kullanılıyor daha çok.

Başka söz almak isteyen?

OĞUZ OYAN (İzmir) – “Uzlaştırıcı” derken yani...

BAŞKAN – Anladım, sizinkini anladım ben, sizinkini anladım ben, yok, sizinkini anladım. Siz o anlamda kullanmadınız, biliyorum.

Umut Bey, buyurun.

UMUT ORAN (İstanbul) – Şimdi, ben, tabii daha evvelki konuşmaları takip edemedim ama sadece Avrupa Birliği müktesebatı açısından böyle bir uygulama yok biliyoruz yani münferit ülkelerin yapmış olduğu uygulamalar var ama esasında bu konu direkt olarak bizim Uyum Komisyonunu da çok ilgilendirmiyor diye düşünüyorum yani genel olarak, siyaseten hepimizi ilgilendiriyor ama Avrupa Birliği müktesebatına baktığım zaman buna şamil bir uygulama bulunmadığını ben gördüm. Bazı ülkelerde benzer şeyler yapılıyor.

BAŞKAN - Efendim, benim söylemek istediğim şu: Sadece biliyorsunuz Avrupa Birliği müktesebatının değil, orada da kullanılıyor. Ayrıca Avrupa Konseyinde var şiddetli bir tavsiye kararları, Avrupa Konseyinin kararları var.

Bu konuda başka söz almak isteyen?

Buyurun Sanem Hanım.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU BAŞKANI DOÇ. DR. SANEM BAYKAL – Efendim, Avrupa Birliğinin konuyla ilgili bir direktifi var 2008/52 sayılı. Hukuki ve ticari uyuşmazlıklarda arabuluculuğun belirli yönlerine ilişkin bir direktifle ve 1999 yılındaki Tampere Zirvesi’nden itibaren de bu hususun, arabuluculuk uygulamasının tüm üye devletlerde teşvik edilmesine yönelik çok güçlü bir iradenin sonucu oluşmuş bir bağlayıcı düzenleme bu direktif. Bu itibarla özellikle ilerleme raporlarında geçen ifadeler Türkiye’nin de Ulusal Program’ında yargının etkin işleyişini sağlamak bakımından böyle bir kuruma yer vermeyi düşünmesinden kaynaklanıyor. Avrupa Birliğinde de bu konuda bir direktif yer alıyor.

BAŞKAN – Ulusal Program’ı söylediğiniz iyi oldu.

Yıldırım Bey, buyurun.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Sayın Başkanım, bir tereddütü konu da biraz önce ifade edildi. Ben, Gaziantep Milletvekili Ali Bey’i teyiden bir şey söylemek istiyorum. Şimdi, sadece hukukçuların bu konuda arabulucu olarak görevlendirilmesi şöyle bir boşluk yaratacak: Şimdi, diyelim ki inşaatla ilgili bir problemde inşaat mühendisi kökenli bir arabulucunun görevlendirilmesi veya sağlıkla ilgili bir problemde sağlık kökenli, doktor kökenli bir arabulucunun görevlendirilmesi, ilave manipülasyonlara gerek bırakmayacak, bilirkşi talebine gerek bırakmayacak. Dolayısıyla bu kadar spesifik konularda spesifik uzmanlık alanlarının hukukçuya ihtiyaç göstermeden arabuluculuk fonksiyonunu ifa edebileceğine inanıyorum. Onun için bunu doğrudan hukukçuyla sınırlamak yerine başka meslek alanlarına da burada bir çalışma, faaliyet alanı tanımakta fayda var diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sağ olun.

EBU BEKİR GİZLİĞİDER (Nevşehir) – Sayın Başkanım, bir mantık hatasını düzeltebilir miyim?

BAŞKAN – Tabii tabii.

EBU BEKİR GİZLİĞİDER (Nevşehir) – Teşekkür ederim.

Öncelikle, Oğuz Hocam, “sulha davet” dediğimiz -teknik terim olarak da öyle geçer- aile hukukumuzda var. Yani boşanmak isteyen bir çift geldiğinde hâkimin önüne, “Sizi boşamayalım, bir daha düşünün.” der ve bunu kanunen demek zorunda ama mevzuatımızın diğer kısımlarında bu yok. Zaten “uzlaştırma” dediğimiz, o apayrı ve daha ziyade ceza hukukumuzun, kabaca tarif etmek gerekirse, kamu hukukunu ilgilendirmeyen, düşük cezaları gerektiren... Yani mevzuatımızda sulha davet sadece aile hukukumuzda var şu an için, diğer hukuki terimlerimizde...

ÖZLEM DUMAN (MALİYE BAKANLIĞI TEMSİLCİSİ) – Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda “sulha davet” müessesesi getirildi artık.

EBU BEKİR GİZLİĞİDER (Nevşehir) – Evet.

Filil uygulamamızdan başlayarak devam edeceğim. Zaten bu arabuluculuk da bahsettiğimiz değişikliğin köklü altyapısı belki. Ben fikrimi söylüyorum.

Şimdi, ben o teklifimde ısrarlıyım. Sebebi şu: Sevgili Vekilimiz dedi ki: “Eğer tıbbi ilgilendiren bir konu varsa tıpçı olmalı, inşaatı ilgilendiren bir konu varsa inşaatçı olmalı.” Bu bence bir mantık hatasıdır zira o zaman hiçbir hâkimin hukuk fakültesi

okumaması lazım. Buna göre, kendi meslek örgütlerinin hukuki ihtilafları çözmeleri lazım. Bence burada bir mantık hatası oluşur, zannımca, kanımca.

Biz burada bilirkişlik müessesesini canlandırabilir ve yeniden harekete geçirebilirsek, Türkiye’de olması gereken yere, zaten o teknik sıkıntıyı halletmiş oluruz. Tekrar söylemem icap ettiği fikrindeyim, o da şu ki: Bir sonraki aşama muhtemeldir ki - arabuluculuktan sonraki aşama-yargıdır, mahkemedir. O yönüyle hukuk fakültesi nosyonu bence anlam taşır. Yoksa bunu bir mesleki taassup veya bu tür bir anlayışla söylemediğimden emin olduğunuzu sanırım.

Teşekkür ederim, saygılar sunarım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Herkesi dinliyoruz zaten burada biliyorsunuz.

Umut Bey, buyurun efendim.

UMUT ORAN (İstanbul) – Avrupa Birliği açısından baktığımız zaman, yani böyle bir direktif var ama yirmi yedi ülkenin kaç tanesinde bu uygulanmakta ve bazı ülkelere verilmiş ama onu rica edebilir miyiz.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU BAŞKANI DOÇ. DR. SANEM BAYKAL – Efendim, biz örnekleri inceledik ama tamamı üzerinde bir çalışma yapmadık. Bütün üye devletlerde olup olmadığına dair, eğer isterseniz, Komisyonunuza daha sonra bilgi arz etmemiz mümkün olabilir.

Buradaki asıl teknik husus şu: Bu konuda özellikle yargının hızlı işleyişine yönelik olarak üye devletlerin böyle bir uygulamaya yer vermeleri teşvik edilen bir unsur ve ayrıca sınır aşan her türlü uyumsuzlukta da söz konusu direktife uyum sağlanması tüm üye devletleri bağlıyor. Bir istisna konmuş, Danimarka şeklinde. O bakımdan, bu direktifi iç hukuka tüm üye devletlerin aktarmış olduğunu varsaymamız mümkündür son tarih itibarıyla. Ama eğer arzu ederseniz, elbette, Komisyonumuz talep ederse biz kendilerine bütün uygulanan ülkelerin listesine arz edelim tabii ki.

BAŞKAN – Efendim, teşekkür ediyoruz.

Arkadaşlar, başka söz almak isteyen var mı, önce onu sorayım. Olmadığını görüyorum.

Yaptığımız incelemede, tasarının tümü üzerindeki görüşmelerle yetinilmesini oylarınıza sunmak istiyorum. Şöyle: Tasarı üzerindeki görüşmenin tümü üzerindeki görüşmelerle sınırlı tutulması ve tasarının tümü üzerindeki uygunluk görüşümüzün esas komisyona bildirilmesiyle yetinilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonumuzun bu uygunluk görüşü Komisyon raporumuzda esas komisyona bildirilecektir. Tabii ki oluşturduğumuz, oluşturacağımız rapor önünüze gelecek ve imzalarınıza takdim edilecek.

Böylece, bu kanunun hayırlı olmasını temenni ederek kısaca “Devlet Sırları Kanunu” dediğimiz Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı’nın görüşmelerine geçiyoruz.

Tasarının tümü üzerinde görüşme açacağım.

Yalnız, tasarının genel gerekçesinin okunup okunmamasını oya sunacağım. Ben oya sunmakla mükellefim, dolayısıyla tasarının tümünün gerekçesinin okunmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Bunu şu sebeple: Ben, öğleden önce, biraz vakit sıkıntısından söz ederek daha çok okunmamasından yana tavır koymuştum ama şimdi o sıkıntı olmadığı için ben tavrımı orada belli etmedim. Ama kabul edilmedi. Yalnız, hepimizin önünde kanun var, eğer olmayan varsa arkadaşlarımıza şimdiden temin edebiliriz.

Önce Hükümet Temsilcisi arkadaşımızdan, Genel Müdürümüz Sayın Yüksel Bey’den gerekçeyle ilgili ya da başka hususlarla ilgili Komisyonumuza bilgi vermesini rica edelim.

Buyurun efendim.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum. Ben gene zamanı iyi kullanmaya çalışarak, bazı şeyleri atlayarak bir bilgi vermek istiyorum.

“Tasarı nereden gündeme geldi, nereden çıktı?” denirse, esas itibarıyla modern demokrasilerin en önemli unsurlarından biri “yönetimde şeffaflık”, “gün ışığında yönetim” adı verilen husustur. Yönetimde şeffaflığın en önemli hususlarından bir tanesi bilgi edinme hakkının vatandaşlara tanınmasıdır, bilgiye erişme özgürlüğünün bulunmasıdır. Gizliliğin modern demokrasilerde yerini açıklığa bıraktığı görülmektedir.

Bu bağlamda, değerli Komisyon üyeleri, demokrasinin üstünlüğünün gereklerinden olan bilgi edinme hakkı 4982 sayılı Kanun’la 2004 yılında hayata geçirilmiştir. Anayasa’da bu konuda bir hüküm bulunmamakta idi ancak 1982 Anayasası’nın 26’ncı

maddesinin ikinci fıkrasında düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyetinin hangi amaçlar için sınırlandırılabilceği belirtilirken amaçlardan biri de devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması olarak gösterilerek devlet sırrından söz etmektedir. Yine Anayasa'nın 28'inci maddesinin beşinci fıkrasında devlete ait gizli bilgilere ilişkin her türlü haber veya yazı yazarların, bastırınların ve basanların, bunları başkalarına verenlerin bu suçlara ait kanun hükümleri uyarınca sorumlu tutulacakları açıklanmıştır. Gene 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nda bilgi edinme hakkının sınırlarından biri olarak devlet sırrarı sayılmıştır.

Tüm bunlardan sonra 5982 sayılı Kanun'la Anayasa'nın bazı hükümleri değiştirilmiş geçtiğimiz yıl ve referanduma sunulmuştur. 74'üncü maddesinde bilgi edinme hakkı anayasal bir hak olarak sayılmıştır. Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, bilgi edinme hakkının sınırlarından birisini devlet sırrı olarak göstermiştir.

Anayasa ile çeşitli kanun ve düzenleyici işlemlerde -biraz önce yukarıda değindim kanunlarda- devlet sırrı ve gizliliğiyle ilgili hükümler yer almakla birlikte, devlet sırrının ne olduğu, nelerin gizli kalması gerektiği açıkça tanımlanmadığı gibi, devlet sırrının belirlenen usul ve esasları, kimin bu takdir hakkını kullanacağına ilişkin de bir düzenleme bulunmamaktadır. "Devlet sırrı" kavramının tanımlanmasının ve hangi bilgi ve belgelerin hangi usullere göre ve hangi makamlarca gizli belge veya devlet sırrı kategorisine sokulacağını belirlenmesine ilişkin ihtiyaç ve devlet sırrları ve gizliliğiyle ilgili olarak mevzuatımızda yetersiz düzenlemeler esas itibarıyla bu yasa hazırlama zorunluluğu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; bu yasa tek başına hazırlanmadı, Bilgi Edinme Kanunu, Devlet Sırları Kanunu, Ticari Sırlar Kanunu'muz, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, aslında tüm bunlar "gün ışığında yönetim" denilen yönetim sisteminin gerektirdiği kanunlar olarak karşımıza çıkıyor. Bunlardan Bilgi Edinme Kanunu kanunlaşmış durumda ancak adını saydığım diğer kanunların da bir kısmı Parlamentonun gündeminde, bir kısmı sevk edilmek üzeredir.

Bugüne kadar mevzuatımızda buna ilişkin herhangi bir düzenleme yoktur ancak 1964 tarihli bir Bakanlar Kurulu Kararı vardır, o da çok ayrıntılı ve günümüzün ihtiyaçlarına cevap verir bir pozisyonda değildir. Ancak mevzuatta düzenleme yoluna giderken elbette ki devletin meşru hakları ve demokratik kurumların korunması ilkesi göz ardı edilmemelidir ve vatandaşın bilgi edinme hakkı ile devletin meşru olarak kendini koruma hakkı arasında bir denge kurulması amaçlanmıştır ve olması gerektiği düşünülmektedir. Devletin güvenliği, millî varlığı, bütünlüğü, anayasal düzeni, iç ve dış menfaatlerin korunması toplum ve devlet açısından büyük önem taşımaktadır. Sözü edilen kavram ve menfaatler devlete ait bazı bilgi ve belgelerin gizli kalmasını gerektirmektedir.

Diğer yandan, demokratik düzende aynı zamanda korunması gereken diğer bir değer de vatandaşların devletin işlemleri, faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olabilmek, haber alabilmek hak ve hürriyetleridir. Günümüzde yaklaşım, yönetimin bilgi verme ödevi ve bireylerin bilgi alma hakkının bir kanunla düzenlenmesi ve yine devlet gizliliği kavramının tanımlanmasını zorunlu hâle getirmiştir.

Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı, gerekçesinde de belirtildiği üzere, demokratik ülkelerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılması bağlamında vazgeçilmez haklardan biri olarak kabul edilen bilgi edinme hakkının sınırlarını çizen "devlet sırrı" kavramına açıklık getirerek bu hakkın keyfi olarak kısıtlanmasını engellemek amacıyla hazırlanmıştır. Tasarının temel amacı, bilgi edinme hakkının demokratik toplumun esaslarına uygun olarak bağdaştırmak olarak belirlenmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tasarıda sır teşkil edebilecek hususların tanımları yapılarak devlet sırrına ve diğer gizliliğe hangi kurum, kurul ve kuruluşların karar vereceğine dair düzenlemeler getirilmiştir. Tasarıda "devlet sırrı niteliği taşıyan bilgi ve belgeler" ile "gizli bilgi ve belgeler" biçiminde iki ayrı temel kavram vardır. Buna göre, devlet sırrı, açıklanması veya öğrenilmesi hâlinde devletin emniyetine, dış ilişkilerine, millî savunmasına, millî güvenliğine açıkça zarar verecek, anayasal düzeni ve dış ilişkilerinde tehlike yaratabilecek her türlü bilgi ve belgeler olarak kabul edilmiştir. Gizli bilgi ve belgeler ise "Açıklanması veya öğrenilmesi hâlinde ülkenin ekonomik çıkarlarına, istihbarata, askerî hizmetlere, idarî soruşturmaya ve adlî soruşturma ve kovuşturmaya zarar verebilecek nitelikteki veya yetkili makamlar tarafından gizlilik derecesi verilmiş bilgi ve belgeler." olarak tanımlanıp tasarı kapsamına alınmıştır. Tasarıdaki düzenlemeler, devlete ait sırlar ve yine, kamu kurum ve kuruluşları gibi devlet birimlerine ait gizliliklerle ilgili olup gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine ait gizlilikler bu tasarı kapsamı dışındadır. Diğer bir deyişle, tasarı kamusal gizlilik alanını düzenlemektedir.

Değerli Komisyon üyeleri, tartışılan hususlardan ve önemli hususlardan biri de şudur: Tasarıda bilgi ve belgelere devlet sırrı niteliğini verme yetkisi kime ait olacaktır? Tasarı bunu Başbakanlık Müsteşarının başkanlığında Adalet, Milli Savunma, İçişleri ve Dışişleri Bakanlıkları müsteşarlarından oluşan "Devlet Sırrı Kurulu"na verilmiştir. Hangi makam ve kurumların kendi görev alanına ilişkin bilgi ve belgeleri devlet sırrı olarak kurula teklif edebilecekleri de ayrıca düzenlenmiştir. Buna göre, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, bakanlar, Millî Güvenlik Kurulu kendi görev alanına ilişkin bilgi ve belgelerin devlet sırrı olarak belirlenmesini Kurula

doğrudan tavsiye edebileceklerdir, teklif edebileceklerdir. Diğer kamu kurum ve kuruluşları kendi görev alanına giren bilgi ve belgelerin devlet sırrı olarak tanımlanmasına ilişkin olarak ilgili, bağlı veya ilişkili bulundukları bakanlıklar aracılığıyla bu teklifi yapabileceklerdir. Cumhurbaşkanlığına ait bilgi ve belgelerin niteliğini Cumhurbaşkanının kendisinin takdir edeceği hükme bağlanmıştır. Bunun doğal bir sonucu olarak da bilgi ve belgelerin nitelenmesine ilişkin kararlara karşı idari yargıda açılan davalarda nihai olarak görüş bildirmek üzere Başbakanın başkanlığında Adalet, Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Bakanlarından oluşan "Devlet Sırrı Üst Kurulu" oluşturulmuştur.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; tasarının önemli düzenlemelerinden birisi de devlet sırlarının tabi olacağı sürelerdir. Devlet sırrı niteliğinin süreli veya süresiz olarak verilebilmesi mümkündür. Süreli verilen gizlilik derecelerinin sürelerinin üzerinde belirtileceği ve bu sürenin yetmiş beş yılı geçmeyeceği hükme bağlanmıştır.

Tasarıda, devlet sırrı niteliğinin veya sürelerinin Devlet Sırrı Kurulunca her zaman değiştirilebileceği veya kaldırılabilirliği düzenlenmiştir ancak tasarı bununla da yetinmeyerek Devlet Sırrı Kurulunca herhangi bir işlem tesis edilmemiş olsa bile, süresi belirtilmeyen devlet sırrı niteliğinin on yılda bir, on yıldan fazla süreli olanların ise beş yılda bir gözden geçirilmesini hükme bağlamıştır.

Tasarıda şeffaflık ve gizlilik kültürünün sona erdirilmesi mülâhazasının bir tezahürü olarak süresiz devlet sırrı niteliğine sahip bilgi ve belgelerde, bu gizliliğin belirsiz bir tarihe kadar devam etmesinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle, süresiz devlet sırrı niteliğine sahip bilgi ve belgelerin Devlet Sırrı Kurulunca aksi kararlaştırılmadıkça elli yıl sonra bu özelliğinin ortadan kalkacağı hükme bağlanmıştır. Devlet sırrı niteliği taşımayan diğer gizli bilgi ve belgeler için uygulanacak süre söz konusu sürelerin yarısı kadardır.

Tasarıda devlet sırrı niteliği taşıyan bilgi ve belgeler ile devlet sırrı niteliği taşımamakla birlikte gizli bilgi ve belgelerin mahkemelere ve cumhuriyet başsavcılıklarına verilmesine ilişkin esas ve usullere yer verilmiştir. Bu önemli husus şöyle düzenlenmiştir: Buna göre, mahkemelerce talep edilen devlet sırrı niteliği taşıyan bilgi ve belgeler Devlet Sırrı Kurulunca gerekçesi belirtilmek suretiyle verilmeyebilecek ancak verilmeyen bilgi ve belgeler davada ilgili aleyhine sonuç doğurmayacaktır. Esasen bu düzenleme ile Anayasa gerekse Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'yle teminat altına alınan hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkının gerekleri yerine getirilmiş olmaktadır.

Devlet sırrı niteliği taşımamakla birlikte gizli bilgi ve belgelerin mahkemelerce talep edilmeleri hâlinde gönderilmeleri ana ilke olarak düzenlenmiştir ancak bu bilgi ve belgelerin ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca gerekçesi açıklanmak suretiyle mahkemelere gönderilmemesi hâlinde, gönderilmeme gerekçesi mahkemelerce yeterli bulunmaması durumunda bu bilgi ve belgelerin gönderilmesi zorunludur. Cumhuriyet başsavcılıklarınca talep edilen bu bilgi ve belgeler hakkında da aynı hüküm uygulanacaktır.

Tasarıya göre, hukuk mahkemeleri ile idarî mahkemelerde görülen davalarda ise bu madde kapsamındaki bilgi ve belgelerin taraflara incelettilmesinin mahkemenin takdirinde olduğu hükme bağlanmıştır. İncelettirme hâlinde sadece dava konusu uyumsuzluğu açıklığa kavuşturabilecek nitelikte olan bilgi ve belgelerin incelenmesine müsaade olunacaktır ancak incelettirme keyfiyeti mahkemece aleyhine takdir olunduğunda, başka bir anlatımla, mahkemece bilgi ve belgelerin incelettilmediğinde, bu bilgi ve belgeler davada ilgili aleyhine sonuç doğurmayacaktır.

Son olarak tasarıda 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri saklı tutulmuştur zira söz konusu kanunda bu bilgi ve belgelerin ceza yargılamasında kullanılması ve delil değeri bakımından ayrı usul hükümleri bulunmaktadır. Tasarı kapsamına giren bilgi ve belgelerin mahkemelerce cumhuriyet başsavcılıklarına gönderilmesi hâlinde bu bilgi ve belgelerin korunmasına ilişkin hükümler de yer almaktadır.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; kısaca bilgi vermeye çalıştığım tasarı komisyonların huzurundadır. Takdirlerinize arz ederiz.

Saygılarımla.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Efendim, görüşme açacağım ama Avrupa Birliği Bakanlığımız bir şey söylemek istiyor mu acaba?

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU BAŞKANI DOÇ. DR. SANEM BAYKAL – Efendim, Bakanlık görüşümüzde de belirttiğimiz gibi, bu kanun tasarısının özellikle şeffaflık ve ifade özgürlüğü, bilgiye erişim, bilgi edinme hakkı bakımından olumlu bir adım olduğunu düşünüyoruz. Çeşitli ilerleme raporlarında siyasi kriterler bağlamında dile getirilen pek çok hususun karşılanmasını için olduğu kadar Avrupa Konseyinin çeşitli belgelerinde de, tavsiye kararlarında da bu hususa ilişkin

düzenlemelerin karşılanması bakımından önemli bir adım atılmış olacağını değerlendiriyoruz. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve AB Temel Haklar Şartı bakımından da aynı hususun altını çiziyoruz.

Burada dikkat çekmek istediğimiz bir husus var. Üye devletlere yönelik Avrupa Birliği düzeyinde herhangi bir düzenlemenin olmadığı bir alan devlet sırrı ama Avrupa Birliğinin çeşitli belgelerinde, devlet sırrı konusunun bilgiye erişim, ifade özgürlüğü bağlamında bir istisna teşkil edebileceğine dair hem kurucu antlaşma hükümlerinde hem de diğer belgelerde rastlıyoruz. AİHM içtihadında da özellikle bir orantılılık ilkesi çerçevesinde bu hususa yer verildiğini görüyoruz. Bu bakımdan, özellikle hukukumuzda büyük ölçüde boşluk bulunan bir alanda tanım getirilmesinin bundan sonraki uygulama bakımından çok daha şeffaflık ilkesi yararına, bilgi edinme özgürlüğü yararına olacağını düşünüyoruz.

Genellikle ilgili görüşümüz bu. Bilmiyorum, maddelere geçilecek mi efendim?

BAŞKAN - Komisyon bakalım ne karar verecek o konuda?

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU BAŞKANI DOÇ. DR. SANEM BAYKAL – Peki efendim, tabii ki.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Şimdi üyelerimize söz verebiliriz.

Buyurun.

UMUT ORAN (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Şimdi, ben de bir iki konunun altını çizerek bu konudaki görüşümü paylaşmak istiyorum.

Özellikle, tabii, yani Avrupa Birliği Bakanlığımızın da görüşünü dinlerken tekrar kafamda soru karşılık bulamadı. Yani hem diyoruz ki demokrasi ve özgürlük, şeffaflık arasında doğru bir orantı var, yani insan hakları açısından bunu önemsiyoruz, daha fazla şeffaflık olsun, daha fazla bilgiye erişim olsun diyoruz ama öbür taraftan da bakıyoruz, iç politika ve güvenlik konularındaki bu tür gizlilik, sır alanlarının, insan hakları ihlallerinin ve yolsuzlukların da kaynağı olduğunu biliyoruz. Yani bir tarafta böyle bir çelişki olduğunu ben ifade etmek istiyorum. Dolayısıyla bu alanların genişletilmesi ve bunu genişletmeyi talep etmenin de esasında yurttaşlardan saklanmak istenen ihlallerin ve yolsuzlukların artmasının bir göstergesi olabileceğini ben ifade etmek istiyorum. Yani iki talep arasında, özellikle insan hakları ihlali çerçevesinde bir çelişki olduğunu vurgulamak istiyorum.

Maddelere baktığım zaman da tabii şöyle endişeler duymamak mümkün değil: Tam demokrasiyi biz bir gizli demokrasi hâline getiriyoruz, yani demokrasi ve özgürlükler, insan hakları konusunda gizli bir kılıf buluyoruz şekline getiriyoruz, o alanı genişletiyoruz. “Devlet sırrı” tabiri burada son derece muğlak ve geniş, yani bunun ucu açık biraz. Bunun tam anlamıyla ucu açık bırakılmış olarak ben değerlendiriyorum.

Siyasi iradeye çok fazla yetki veriyor. Yani bağımsız yargıya yönelik bir itiraz ve denetleme mekanizması kurulmamış burada. Dolayısıyla siyasi iradeye sınırsız bir yetki vermekte ve bu hâliyle de tabii böyle bir kurul antidemokratik yani içinde Başbakanlık Müsteşarı, Adalet, Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Bakanlık müsteşarlarının bulunduğu bir kurul, sonuç itibarıyla, yargı denetimine de çok kolay imkân vermeyen bir yapı. Hâliyle, antidemokratik olarak ve çoğulcu bir anlayışa imkân vermiyor, çoğulcu bir anlayışı kavramıyor, kapsamıyor. Bunu vurgulamak istiyorum. Yani demokratik bir toplumda olması gereken denetleme mekanizması bununla kurulamıyor, bununla tesis edilemiyor.

Onun dışında, yine, baktığımız zaman, özellikle mahkemelerin bazı belgelere erişimine kapalı olması ve burada yine bir tür doğal bilirkşi olarak mahkeme sürecine doğrudan müdahale edilmesi kuvvetler ayrılığı ilkesine zarar veriyor görüşündeyim. Siyasi irade bir anlamda bilirkşi konumuna da gelebiliyor; yani, siyasi irade, bir anlamda, otomatik olarak bir bilirkşi hâline gelebiliyor.

Avrupa Birliği üyelerinin hepsinde bunun uygulanmamasının ve müktesebatında böyle bir şeyin olmamasının -tavsiye kararları dışında- bizim açımızdan dikkate alınması gerektiğini ifade etmek istiyorum ve yine gördüğüm kadarıyla, özellikle bu Ceza Muhakemeleri Kanunu'yla bir çelişki içeriyor; yani “Suç olan fiiller devlet sırrı olamazlar.” ibaresi var, onunla da bir çelişki içeriyor.

Biz bunu sakıncalı görüyoruz, yani bu hâliyle bunun kabul edilmesini sakıncalı görüyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum arkadaşlar.

Başka söz almak isteyen arkadaşımız var mı?

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Sayın Genel Müdürümüze ben bir şey sorabilir miyim Başkanım?

BAŞKAN – Buyurun.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Teşekkür ederim.

Sayın Genel Müdürüm, birkaç şey benim kafama takıldı da. Şimdi, öncelikle 1'inci maddede paylaşım ile ilgili bir açıklık yok, yani gizli belgelerin, devlet sırrına taalluk eden belgelerin belirleneceğini, korunacağını, açıklanacağını söylüyor. Açıklamaktan kasıt, umuma açıklamak. Ama bir de paylaşımının da burada belirlenmesinde yarar yok mu? Çünkü bu belge, gizli belge kimlerin bilgisine emanet edilmiş olacak? Yani biz buna “paylaşım” diyoruz, bilgisine emanet edilen kişiler. Birinci sorum bu.

İkinci sorum da: Başkanım, şimdi, Osmanlı dönemindeki belge düzenlemelerinde, baktığımız zaman, bir gizli belgeden üç tane düzenleniyor. Birisi muhatabında, birisi düzenlenen mercide, birisi de devlet arşivinde, yani hazinede bulunmak üzere üç belge birbirinin aynı nüsha olarak düzenleniyor. Şimdi, bizim belge düzenimizde aynı sistemi devam ettiriyor mu? Bununla şunu kastediyorum: Şimdi, gizli belge niteliğindeki bir belge muhatabına verilmiş olabilir. O zaman bu muhatabın bu gizliliği koruyup koruyamayacağı ne şekilde kontrol ve denetim altında tutulacak? Bir başka şey de şu: Bir belge ilk düzenlendiğinde gizli belge olarak düzenlenmemiş olabilir fakat sonradan ortaya çıkan yeni şartlar onun gizli belge olarak muhafaza edilmesini zorunlu kılabilir. O zaman onun dağıtılmış olan nüshaları ne şekilde kontrol edilecek veya bir şekilde nasıl muhafaza altına alınacak?

Son olarak da şunu ben özellikle merak ediyorum: Mahkemelere dahi çok önemli ve kritik belgelerin verilmemesi gibi bir hüküm var burada fakat acaba hâkimin veya mahkeme başkanının veya mahkeme heyetinin kararını son derece önemli ölçüde etkileyebilecek stratejik bir belgenin verilmesi mümkün olmasa dahi hiç olmazsa mahkeme başkanının veya başsavcının veya ilgili bir yetkilinin o belgeyi görmesine müsaade edilebilir mi Sayın Genel Müdürüm?

Teşekkürler.

BAŞKAN – Aykan Bey...

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Sayın Başkan, bir sorum olacak. Yine maddelere geçmeden bitirecek miyiz, yoksa maddeleri de tartışacak mıyız? Ona göre...

BAŞKAN – Bu konuyu şöyle açıklayayım: Doğrudan doğruya Avrupa Birliği müktesebatında bir şey olmadığı için maddelere geçilip geçilmemesi hususunu, bu hususu belirterek oylarınıza sunacağım. Eğer “Geçilsin.” denirse geçebiliriz ama bu noktayı belirterek oylara sunacağım. Orada ne çıkar bilmiyorum fakat bana sorarsanız, siz maddeler üzerinde de şimdi ne söylemek istiyorsanız söyleyin, gerekirse maddeler üzerinde de tekrar konuşursunuz. Yani kendinizi kısıtlanmış hissetmeyin diye söylüyorum bunu.

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Tamam.

BAŞKAN – Başka söz almak isteyen arkadaşımız?

Oğuz Bey...

OĞUZ OYAN (İzmir) – Şimdi, efendim, bir kere, tabii, maddelere geçilmesi konusunu gündeme getirdiniz, yani “Pek de ilgili değil bizimle, gerek yok.” dediniz. O zaman aslında bunun tümü bu Komisyonla ne ilgili, onu sormam lazım. Yani burada AB uyumuyla ilgili bizim böyle bir Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı' nı konuşmamızın hikmeti sebebi nedir? Yani böyle bir şey mi talep ediliyor bizden? Yani bu Türkiye'de yeni bir antidemokratik yönelişi getirecek olan uygulamayı AB niye talep etsin? Yani burada çok ciddi bir sıkıntı var.

İkinci bununla ilgili bir şey söyleyeyim...

BAŞKAN – Oğuz Bey, bu konuda isterseniz kısaca bir açıklama yapayım.

Bu Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı tarafından Komisyonumuza havale edildiği için, biz, bizi ilgilendiren tarafla görüşmek durumundayız ama diyoruz ki maddeler üzerinde biz bir ilişki kuramadık, dolayısıyla onu oylarınıza sunacağım ama şey böyle.

AFİF DEMİRKIRAN (Siirt) – Bir uyumsuzluk yok diyorsunuz.

BAŞKAN – Yani bize gelmiş neticede. Biz genel prensipler açısından, şeffaflık...

AFİF DEMİRKIRAN (Siirt) – AB'yle ilgisi var da uyumsuzluk olmadığı için maddelerine geçilmesi olmayabilir diyorsunuz, öyle diyorsunuz yani.

BAŞKAN – Onu oylayacağız şimdi.

OĞUZ OYAN (İzmir) – Afif Bey, yani yorum getirmeyin.

AFİF DEMİRKIRAN (Siirt) – Yardımcı olmaya çalışıyorum.

OĞUZ OYAN (İzmir) – Anladım ama Başkan en azından daha esnek söyledi. Başkanlar arası rekabet mi var yoksa?

BAŞKAN – Buyurun.

OĞUZ OYAN (İzmir) – Efendim, ikinci söyleyeceğim: Şimdi, biz, burada, milletvekili olarak dahi bu ülkede bilgi edinme hakkını kullanamıyoruz. Biz milletvekilleri olarak Anayasa'nın bize verdiği haklar doğrultusunda yazılı, sözlü sorular soruyoruz, bizim yazılı sorular... Benim bu üçüncü dönemim -birçok arkadaşımız var burada üçüncü dönemi süren- benim cevapsız bir yığın sorum var. Yani ne oluyor sonuçta? Biliyorsunuz gelen evraklara tasnif ediliyor cevap gelmezse süresi içinde. Ben en son Bilgi Edinme Kanunu üzerinden sormak zorunda kaldım. Düşünün, milletvekiliyim, Bilgi Edinme Kanunu üzerinden cevap aramaya çalışıyorum ve oradan da işte kanunen yaptırım öngörülmediği için bana sorumun, yani on tane soru soruyorsam yarımına bir kıyırık cevap veriliyor, böylece o yasal yaptırım şeyinden kaçınmaya çalışıyor ilgili bakanlık ya da genel müdürlük, neyse.

Şimdi, zaten bizim bilgi edinme hakkımız Türkiye'de milletvekili düzeyinde bile böylesi kısıtlanmışken, bir de devlet sırrı üzerinden gelecek bu yeni kısıtlamanın Türkiye'de nasıl bir şeffaflık, nasıl bir saydamlık, nasıl gerçekten bilgiye ulaşma hakkına, demokratik işleyişe, haberleşme özgürlüğüne, ifade özgürlüğüne nasıl bir katkısı olacağını anlamakta zorlanıyorum ya da anlıyorum çünkü bu başka bir gidişin habercisidir, öyle anlıyorum çünkü başka türlü açıklamak mümkün değil.

Türkiye'de "gizli tanık" adı altında insanları nasıl o gizli tanıkların da bilmem sekiz tane davadan mahkûmiyet giymiş birtakım insanların "gizli tanık" sıfatıyla nasıl birtakım fikir suçlarından insanları itham etmek için kullanıldığını yaşıyoruz bu ülkede. Şimdi bir de böyle bir şey çıkıyor karşınıza, devlet sırrı. Üstelik kapsam o kadar geniş ki sadece devlet sırrını kapsamıyor dikkat ederseniz, madde 2 devlet sırrı niteliğini taşıyan bilgi belgeler ile diğer yani devlet sırrı taşımayan diğer belgeler. Yani, peki ne kaldı? Bu ikisinin dışında ne var? Bana söyleyin.

Yani devlet sırrı taşıyan bilgi belgeler, devlet sırrı taşımayan bilgi belgeler. Üçüncü bir seçenek yok zaten. Yani her şeyin üzerine sır perdesini koyabilirsiniz. Bu bir demokratik rejimin düzenlemesi olamaz, bunun adı otokrasidir, bunun başka bir adı yok.

Şimdi bakınız burada bir başka konu: Burada devlet sırrı dediğimiz şey âdeta bir Hükûmet sırrı olarak tarif edilmiş. Buradaki Devlet Sırrı Kurulu ve Devlet Sırrı Üst Kuruluna bakın, yapısına bakın, burada devlet tarif edilmiyor. Burada aslında esas itibarıyla yürütme Hükûmeti biraz aşıyor, Cumhurbaşkanı falan da var ama o da yürütme. Yürütme tarif ediliyor yani Başbakan, Genelkurmay Başkanı, bakanlar, Millî Güvenlik Kurulu, bunların hepsi yürütmenin unsurları. Daha altta da bir Cumhurbaşkanı da var, o da benzer bir şey. Yani dolayısıyla bunu düzenleyecek kurul olarak mekanizma bu. Üst kurul da bu, alt kurulda müsteşarlar, üst kurulda bakanlar. Oh, kendin pişir kendin ye! Yani alt kurula itiraz edersen üst kurula gittiğinde karşına daha üst statüler çıkacak ama aynı şey ve siyaset çıkacak. Yani iktidar çıkıyor karşınıza. Böyle bir şey olabilir mi? Yani burada güçler dengesinin telafi edilemez biçimde yürütme lehine bozulduğunu bir kez daha görüyoruz bu uygulamayla ve bunu dramatik bir gelişme olarak görüyorum.

Kapsam için söyledim. Süre için de benzer şey var yani sadece yetmiş beş yıl, sonra açabiliriz. Yetmiş beş yılda bırakın nesillerin değiştiğini, rejimler değişir Sayın Başkan, rejimler değişir yani Sovyet rejimini bile yetmiş beş yıldan fazla sürmedi. Rejimler değişir. Devlet sırrı dediğiniz ne Allah aşkına.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) – Söylüyorum size sürmeyecek diye.

OĞUZ OYAN (İzmir) – Neyse...

Şimdi rejimler değişir. Şimdi yetmiş beş yıl yani kabili izah bir şey değildir. Yani hepsi için yetmiş beş değil de bazısı... Yetmiş beş yıla kadar yani insaf daha... Elli yıllık düzenlemeler var, bilmem ne var yani bu bir şeydir. Yani bu müthiş bir belirli ilişkiler üzerine, bu kirli ilişkiler olabilir, yolsuzluklar olabilir, bu derin devletin, mevcut iktidarın... Her iktidarın derin devleti vardır, mevcut iktidarın derin devleti var. Bu iktidarın derin devletinin ilişkileri üzerine kalın bir şal atmak demektir, yetmiş beş yıla kadar gidecek bir kalın şal atmak demektir. Kamuoyundan, muhalefetten, halktan bilgi kaçırmaktır. Yani bunun başka bir anlama gelmesi pek mümkün gözüküyor. Bu sonuçta Türkiye'de bir süper Başbakanlık yaratmaktadır. Tabii o süper Başbakan yarın Cumhurbaşkanı olduğunda daha da süper olacak çünkü Cumhurbaşkanı mahkemelere kendisi takdir ederse bilgi, belge yollayabilecek. Yani daha fazla da korunmuş vaziyette. Yani bu bir süper Başbakanlık, bir süper yürütme yaratıyor, bir süper tek parti devleti inşa ediyor. Yani burada devlet için her şey, Hükûmet için her şey sır olurken vatandaş için kişisel sırların tamamen alenileştiği bir sisteme gidiyoruz. Bunun adı nedir Allah aşkına? Bu sisteme ne denir? Yani bizim bütün konuşmalarımız, Medis konuşmalarımız dahi dava tutanaklarına, bilmem klasörlerine kanıt olarak konacak, kişisel olarak yani konuştuğunuz her şey -eşinizle konuşmanız dâhil- kayıt altına girecek ama ondan sonra karşınızda muazzam bir devlet, yürütme, onunla ilgili her şey sır. Bu kadar eşitsiz bir güçler ilişkisinden demokrasi doğmaz. Var olan demokrasi yürüyemez yani topal olarak da yürüyemez. Tek bacağı da kalsa seke seke dahi gidemez. Yani ben bu uyarıyı buradan yapmak zorundayım. Bu aslında bu bir AB üyesi adayı ülkenin profili değildir. Bu, AB'ye aday bir ülke için çizilecek bir çerçeve

değildir. Ancak AB buna ses çıkarmayabilir, niye biliyor musunuz? Çünkü “Bon pour l’Orient” der yani bu işte “Üçüncü sınıf çevre ülkeleri için bu kadar demokrasi yeter.” der, sizinle ilgilenmez. Başka ekonomik çıkarları vardır, bilmem nesi vardır öyle götürür. Ben ülkem adına bunu utanç verici buluyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

“Bir düzensizliğe bir düzen getiriyor.” diye iddialar vardı yani “Her şey devlet sırrı iken bu bir sınırlama getiriyor.” diyenler de vardı.

Sayın Genel Müdürüm herhâlde siz söz istiyorsunuz, buyurun.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Sayın Başkanım, değerli komisyon üyeleri; eğer izin vererseniz tabii biz ilk defa Avrupa Birliği Uyum Komisyonunda karşılaştığımız bir sistemle karşılaştık. Bunun bize bugün faydası var. Siz bilgi almak için bizi çağırdınız ve biz bugün söylenilen bütün soruların cevaplarını yazdık çünkü o zaman da söylenmişti. Uygun görürseniz ben onları kısaca okuyayım. Belki geneli üzerinde konuşulacağı için tutanaklar açısından da faydalı olur.

BAŞKAN – Buyurun efendim.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – “Devlet sırrı yetmiş beş yıl gizli tutularak Hükümetin bazı icraatlarının sorgulanması mı engellenmek isteniyor?” şeklinde bir soru vardı:

Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı’nın 7’nci maddesinin birinci fıkrasında devlet sırrı niteliğinin süreli veya süresiz olarak verilebileceği, süreli olarak verilen devlet sırlarındaki sürenin yetmiş beş yılı geçemeyeceği, ikinci fıkrasında bu sürenin kurulca her zaman değiştirilebileceği veya kaldırılabilirliği, dördüncü fıkrasında süresiz devlet sırrı niteliğine sahip bilgi ve belgelerin kurulca aksi kararlaştırılmadıkça elli yıl sonra bu niteliklerini kaybedeceği düzenlenmiştir.

Sayın Başkan, bugün için hiçbir süre yok, sınırsız ve keyfî bir durum var. Herkes devlet sırrı diye buna göre engel oluyor.

Tasarının bu haliyle kabul edilmesi durumunda mevzuatımızda ilk defa devlet sırrı niteliğinin devamı bakımından bir düzenleme yapılmış olacaktır. Şu andaki uygulamada bir bilgi veya belge devlet sırrı olarak kabul edildiği zaman bu niteliği ilelebet devam etmektedir. Bu noktadan bakıldığında tasarı, devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelerin kapsamını genişletmek yerine belirli bir süreyle sınırlamaktadır.

“Devlet sırrı kavramı muğlak olarak tanımlanmıştır.” sorusu: Tasarıdaki devlet sırrı tanımı esas itibarıyla 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 47’nci maddesinin birinci fıkrasındaki devlet sırrı tanımına dayanmaktadır. Buna göre, “Açıklanması, devletin dış ilişkilerine, milli savunmasına ve milli güvenliğine zarar verebilecek, anayasal düzeni ve dış ilişkilerinde tehlike yaratabilecek nitelikteki bilgiler, devlet sırrı sayılır.”

Sayın Başkanım, ilk açılış konuşmasında da söyledim, birçok kanunumuzda “devlet sırrı” kavramı geçiyor. Ancak bu tanımlanmamış, kimin bu sırrı, niteliği vereceği tanımlanmamış.

Öte yandan kanun tasarısının hazırlanması sürecinde gerek tasarıdaki gerekse de Ceza Muhakemesi Kanunu’ndaki tanımın muğlak olduğu, bu tanımın devlet sırları konusunda yaşanan sıkıntıları çözmek için yeterli olmayacağı görülmüştür. Bundan dolayı hangi bilgi ve belgelerin devlet sırrı olarak kabul edileceği konusunun somutlaştırılması amacıyla Devlet Sırrı Kurulu kurulmuştur. Buna göre bir bilgi ve belgenin devlet sırrı olup olmadığı konusunda tanımdan ziyade Kurulun nitelmesi esas alınacaktır. Bu şekilde tanımın muğlaklığının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

“Devlet Sırrı Kurulu iktidarın bazı sırlarını mı örtecek?” sorusu: Tasarının 6’ncı maddesinin birinci fıkrasına göre bilgi ve belgelere devlet sırrı niteliği verme yetkisi Başbakanlık Müsteşarının başkanlığında, Adalet, Milli Savunma, İçişleri ve Dışişleri Bakanlıklarının müsteşarlarından oluşan Devlet Sırrı Kuruluna verilmektedir.

Böyle bir Kurul kurulmasının temel gerekçesi, tasarının 3’üncü maddesinde tanımı yapılan devlet sırrı kavramının muğlaklığıdır. Tasarıda sadece devlet sırrı tanımına yer verilerek böyle bir kurul kurulmaması durumunda, tasarı şeffaflığın sağlanması bakımından kendinden beklenen amaçları gerçekleştiremeyecektir. Çünkü çok genel ifadeler içeren devlet sırrı tanımı, uygulamada kamu kurum ve kuruluşlarının her türlü belgeyi devlet sırrı olarak kabul edebilmelerine imkân sağlayacak niteliktedir. Bundan dolayı tasarıda sadece devlet sırrının tanımlanmasıyla yetinilmemiş, nelerin devlet sırrı olduğunu belirleme yetkisi sırr kavramıyla doğrudan bağlantılı olan bakanlıkların en yüksek düzeyindeki bürokratlara verilmiştir. Böylece devlet sırrının belirlenmesi noktasında hem keyfîlik önlenerek hem de bu konuda bir standart sağlanmış olacaktır.

Öte yandan söz konusu Kurul idari nitelikte bir yapı olduğundan her türlü işlem ve eyleminin Anayasa gereğince yargı denetiminde olduğu konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Bu nedenle Kurulun devlet sırrı niteliğine ilişkin kararları da yargı denetimine tabidir.

“Tasarı devlet sırlarının belirlenmesi konusunda dört bakanlığın müsteşarlarına yetki veriyor. Bunun sonucu olarak bu konu siyasi idarenin kontrolünde kalmaktadır. Ayrıca tasarı mahkemelerin bu konuyu denetlemesine izin vermiyor.” sorusu:

Kuvvetler ayrılığı noktasından konuya bakıldığında, bir bilgi veya belgenin devlet sırrı olup olmayacağının belirlene yetkisi hiç şüphesiz yürütmenin yetkisindedir. Bu yetkinin yasama veya yargı erkine verilmesi bu erklerin yetkileri noktasında mümkün görülmemektedir. Çünkü yasamanın temel görevi kanun yapmakken yargının temel görevi çıkan uyuşmazlıkları çözmektir.

Mevcut uygulamada da bilgi ve belgelere devlet sırrı niteliği yürütme organı tarafından verilmektedir, bugün için de. Ancak bu nitelendirmeyi kimin yapacağı konusunda bir açıklık olmadığından her kamu kurum ve kuruluşu kendi takdiri ile bu nitelendirmeyi yapabilmektedir. Bu nitelendirme çoğu zaman keyfî olarak kullanılmakta ve bunun sonucunda her şeyin devlet sırrı olduğu bir yapı karşımıza çıkmaktadır. Zaten tasarı bu gerçeklikten yola çıkarak devlet sırları konusunu disipline altına almak amacıyla hazırlanmıştır. Her kamu kurumunun bilgi ve belgelere devlet sırrı niteliği vermesinin önüne geçebilmek amacıyla bu yetki devlet sırları konusyla yakından bağlantılı bakanlıkların en üst düzey bürokratlarına verilmiştir. Bu şekilde devlet sırları konusunda keyfiliğin önüne geçilmesi ve bu konuda standart sağlanması amaçlanmaktadır.

Öte yandan bir belgenin devlet sırrı olarak nitelendirilmesi konusunda bir uyuşmazlık çıkması durumunda, Anayasa’nın amir hükmü olan yürütmenin her türlü eylem ve işleminin yargı denetimine tabii olacağına ilişkin hüküm gereğince, bu sorun yargı mercileri tarafından çözülecektir.

İki tane daha soru kaldı Sayın Başkanım, okuyorum hemen.

“Devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelerin mahkemelerin erişiminin engellenmesi doğru değil, bu durum yargı yetkisine müdahale anlamı taşımaktadır.” sorusu ya da eleştirisi:

Devlet sırları tasarısı hazırlanırken iki husus sürekli göz önünde tutulmuştur. Bunlardan birisi vatandaşın bilgi edinme hakkı iken, diğeri ise devletin güvenliği, iç ve dış menfaatlerin korunması bakımından bazı bilgi ve belgelerin gizli kalması gerekliliğidir. Nitekim gerek Anayasa’ımız gerekse bu konudaki uluslararası belgeler ulusal güvenlik ve ulusal yarar gerektirdiğinde bilgi edinme hakkına sınır getirilmesini meşru görmektedir. Biraz önce Hanımefendi de söyledi Avrupa müktesebatı açısından.

Bu gerçeklikten dolayı tasarıda devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelerin mahkemelere gönderilmesi konusunda bir sınırlama getirilmiştir. Ancak unutulmamalıdır ki bu sınırlama devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgeler içindir. Devlet sırrı niteliği taşımamakla birlikte gizli nitelikteki bilgi ve belgelerin mahkemeye gönderilmesi temel ilke olarak benimsenmiştir.

Mevcut uygulamada da devlet sırlarının mahkemeye gönderilmesi bakımından bazı sınırlamalar mevcuttur. Örneğin, 2577 sayılı İdari Yargılama Usul Kanunu’nun 20’nci maddesinin üçüncü fıkrasında istenen bilgi ve belgelerin devletin güvenliği ve yüksek menfaati ile birlikte yabancı devletlere de ilişkin ise Başbakan veya ilgili bakanın, gerekçesini bildirmek suretiyle söz konusu bilgi ve belgeleri vermeyebileceği düzenlenmiştir. Ancak kanuna göre verilmeyen bilgi ve belgelere dayanarak ileri sürülen savunmaya göre karar verilemeyecektir. Bu hâlen 2577 sayılı Kanun’un 20’nci maddesidir.

Yine, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 125’inci maddesinde hapis cezası alt sınırı beş yıl veya daha fazla olan suçlara ilişkin olarak bir suç olgusuna ilişkin bilgiler içeren belgelerin devlet sırrı olarak mahkemeye karşı gizli tutulamayacağı düzenlenmiştir.

Tasarıda yer alan düzenleme esas itibarıyla mevcut uygulamanın devamı niteliğindedir. Çünkü biz tasarıda CMK’nın bu hükmünü koruyoruz. Tasarıya göre genel olarak devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelerin kurulca gerekçesi belirtilmek suretiyle verilmeyebileceği ancak verilmeyen bilgi ve belgelerin davada ilgili aleyhine soruşturulmayacağı düzenlenmiştir. Ancak tasarıda Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri saklı tutulmak suretiyle Ceza Muhakemesi Kanunu’nun kurduğu sistem muhafaza edilmiştir.

Sayın Başkanım, son olarak bir soru: “Tasarıda yer alan hükümlerin Ceza Muhakemesi Kanunu’nda yer alan düzenlemelerle ilişkisi nasıldır? Bir çelişki var mıdır?”

Tasarının 8’inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları tasarı kapsamındaki bilgi ve belgelerin ceza mahkemelerine ve cumhuriyet başsavcılıklarına gönderilmesine ilişkin genel hükümleri içermektedir.

Bu konuda tasarı ikili bir ayırım yapmaktadır. Buna göre, devlet sırrı niteliği taşıyan bilgi ve belgeler, Devlet Sırrı Kurulunca gerekçesi belirtilmek suretiyle verilmeyebilecektir. Ancak, verilmeyen bilgi ve belgeler davada ilgili aleyhine sonuç doğurmayacaktır.

Devlet sırrı niteliği taşımamakla birlikte gizli bilgi ve belgelerin mahkemelerce talep edilmeleri hâlinde ise gönderilmeleri esastır.

Bu bilgi ve belgeler, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca gerekçesi açıklanmak suretiyle mahkemelere gönderilmeyebilir. Ancak, gönderilmeme gerekçesi mahkemelerce yeterli bulunmadığı takdirde bu bilgi ve belgelerin gönderilmesi zorunludur.

Cumhuriyet başsavcılıklarınca talep edilen bilgi ve belgeler hakkında da bu hüküm uygulanacaktır.

Öte yandan, maddenin beşinci fıkrasında bu genel kurala ceza muhakemesi bakımından bir istisna getirilmiştir. Düzenlemeye göre, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri saklı olacaktır.

Devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelerin mahkemelere gönderilmesi konusunda Ceza Muhakemesi Kanunu özel bir hüküm içermektedir. Kanun'un 125'inci maddesine göre, hapis cezasının alt sınırı beş yıl veya daha fazla olan suçlar bakımından, bir suç olgusuna ilişkin bilgileri içeren belgelerin, Devlet sırrı olarak mahkemeye karşı gizli tutulması mümkün değildir.

Görüldüğü üzere esas itibarıyla bu okuduklarımızın özeti olarak bugüne kadar mevzuatımızda bir düzenleme yok. Sınırsız şekilde uygulanıyor, tanımı yapılmamıştır, kimin vereceğine ilişkin hüküm yoktur. Dolayısıyla Devlet Sırları Kanunu Tasarısı'nda kişisel veriler, bilgi edinme, Genel İdarî Usul Kanunu gibi kanunlar esasında bir bütünün parçalarıdır. Bazı ülkelerde bunların hepsi tek bir kanunda düzenlenmiştir, bazı ülkelerde değişik kanunlar içine serpiştirilmiştir, bazı ülkelerde de müstakil kanunlardır. Dolayısıyla boş olan keyfî bir uygulamanın önüne geçilmek istenmektedir. Zannediyorum bazı şeyler yanlış anlaşılıyor.

Takdirlerinize arz ediyorum efendim, sağ olun.

BAŞKAN – Efendim teşekkür ediyoruz.

Ben bir soruyu, merak ettiğim bir soruyu da bu arada sorayım bu arada size: Devlet sırlarının nerede saklanacağına ilişkin tasarımızda bir şey yok zannediyorum. Her biri kendi kurumunda mı saklanıyor yoksa Başbakanlıkta bir sekreteryaya orada “Orası yapar.” diyor. Orayı mı kastediyor acaba?

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Sayın Başkanım, kastedilen eğer devlet sırrı ya da gizli bir belge ve belgenin birisine verilmesi hâlinde onu nasıl saklayacağı ise CMK'da mahkemelere verilecek bilgi ve belgelere ilişkin hüküm var ama onun dışında bütün kamu kurumlarının...

BAŞKAN – Yani orijinal kopyasının yani her devlet sırrı kendi kurumunda mı saklanacak yoksa onun aslı, orijinal kopyası belli bir merkezde mi toplanacak? Çünkü, o kurumdakiler onu değiştirebilir mi acaba farkına varmadan, varılmadan? Dolayısıyla böyle bir merkeze ihtiyaç var mı? Bu düzenleme var mı burada ben onu sorayım.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Efendim bu düzenleme burada yok. Kim devlet sırrı niteliğinin verilmesini kurula kabul ettirdi ise o ilgili kurum kendisi tutacaktır çünkü o kurumun belgesidir bu. Ancak gene belki de sistemi tamamlayan, bir resmî tamamlayan bir tasarımız üstünde çalışılıyor henüz hazır durumda değil, çok uzun süredir gündemde, Ulusal Bilgi Güvenliği Kanun Tasarısı diye bir tasarı vardı geçtiğimiz yıllarda. Eğer bunu gerçekleştirebilirsek bir devlet sırrı ya da gizli belgenin herhangi bir kamu kurumunda hatta çok önemli, ülke için hayati değeri olan belki tüzel kişiler, özel hukuk tüzel kişilerinde bile nasıl saklanacağına ilişkin orada bir düzenleme yapılmaktadır. Ama şu anda böyle bir husus yoktur ama yönetmelikle bazı şeyler getirilebilir.

BAŞKAN – Tamam, teşekkür ediyorum.

Aslında Avrupa Birliği Bakanlığımızdan da bir açıklama gelecek ama isterseniz diğer mütalaaları alalım siz onları da cevaplandırırsınız Sanem Hanım.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU BAŞKANI DOÇ. DR. SANEM BAYKAL – Bizim dikkate getirmek istediğimiz bir husus vardı efendim.

BAŞKAN – Peki, buyurun.

Yani, ben öbür arkadaşlarımızın da böyle bir şeyi olursa toplu cevap verirsiniz diye düşünmüştüm.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU BAŞKANI DOÇ. DR. SANEM BAYKAL – Siz nasıl takdir buyursanız efendim.

BAŞKAN – Buyurun.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU BAŞKANI DOÇ. DR. SANEM BAYKAL – Efendim biz Adalet Bakanlığımızın da açıkladığı gibi şu an itibarıyla bir düzenleme olmadığı için keyfî şekilde uygulanan bir devlet sırrı kavramının kurala ve esaslara bağlanabilmesi açısından bu kanun tasarısını olumlu bulmuştuk, şeffaflık, bilgi edinme, ifade özgürlüğü bağlamında

ve burada özellikle altını çizmek istediğimiz bir husus var: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde de görüşümüzde de yer alan bir hususu özellikle belirtmek istiyorum o nedenle: Ulusal güvenlik ve kamu güvenliği kavramları sınırlama sebebi olarak kullanılıyor pek çok özgürlük için ve bu kavramların içeriğinin ve kamusal sır kavramının da belirlenmesinin devletlerin takdir yetkisine bırakılması söz konusu. O yüzden her devletin kendine göre düzenlediği bir husus ama burada Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi özellikle "orantılılık ilkesinin" altını çiziyor özgürlüğün sınırlanmasında ve bu nedenle biz "Devlet sırrı niteliği taşımayan diğer gizli bilgi ve belgeler" başlığını taşıyan 4'üncü maddedeki tanımın bu orantılılık ilkesi bakımından çok geniş olup olmadığı hususunu özellikle dikkate getirmek istemiştik. Yazılı görüşümüzde de yer alıyor. Bunu tabii yüce Komisyonumuzun, Medisimizin takdirlerine arz etmek istiyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Akyan Bey...

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Benim öncelikle Avrupa Birliği Bakanlığından Sayın Baykal'a bir, iki sorum olacak: (2003/98) sayılı direktifte kamunun bilgi paylaşımında meşru gerekçeler sıralanmış yani bilginin ifşasını engelleyen. Biri millî güvenlik, biri savunma, diğeri kamu güvenliği yani üç madde var yalnızca. Bir de diğeri maddelerden uluslararası anlaşmalardan doğan yükümlülükleri de buna ekleyebiliyoruz.

Şimdi direktif bize üç madde sunmuşken bizim kendi yasa teklifimizde çok daha geniş bir çerçeve var. Örneğin, direktifte yer almayan -burada hemen ben örneğin, işaretledim söyleyeyim- dış ilişkilerine zarar verebilecek -mesela direktifte geçmiyor, devam edelim- anayasal düzeni, devletin anayasal düzeninde tehlike yaratabilecek, mesela böyle bir ifade yok yani direktiflerde anayasal düzen gerekçesiyle bir bilginin kamuya paylaşılmasına yönelik hiçbir ifade yok dolayısıyla burada bir sıkıntı olduğunu düşünüyorum. Bu konuda sizin görüşünüzü almak isterim yani biz direktifle uyumsuz bir yasa çıkarmaktayız. Bu, birinci sorum.

İkinci sorum: Çevre söz konusu olduğunda Avrupa Birliğinin çok daha farklı bir yaklaşımı var özellikle bilgi paylaşımı noktasında. Eğer bizim bugün devlet sırrı olarak gördüğümüz mesele çevreyle ilgili bir mesele ise bakın yalnızca iki alan saymış. Kamu güvenliği ve millî savunma söz konusu değilse mutlaka paylaşılacak durumunda.

Şimdi bizim devlet sırrı kanunumuzda da çevreyle ilgili konular söz konusu olduğunda biz Avrupa Birliği direktifleriyle çeşitçe şekilde geniş bilgiyi devlet sırrı kabul ediyoruz, ki yakın zamanda -biliyorsunuz- bir orman meselesiyle ilgili -fazla ayrıntıya girmeyeyim- Türkiye sıkıntıları yaşadı.

Üçüncü yorumum şu: Oluşturulacak üst kurulda AİHM'in de özgürlüğün sınırlanmasında orantılılık ilkesi göz önüne alındığında bu ilkeyi sürekli olarak üst kurula hatırlatacak ve bu ilkeyi takip edecek bir aktörün yer almasında büyük fayda var. Bu aktörler iki tane aklıma geliyor: Biri, Avrupa Birliği Bakanlığı temsilcisi ama daha önemlisi oluşturulmakta olan İnsan Hakları Kurumu Başkanı.

Son olarak da, dördüncü yorumum: Süresiz devlet sırrı konusuyla ilgili bir endişem var eğer ben yanlış anlamadıysam süresiz devlet sırrı, kurulca aksi kararlaştırılmazsa elli yıl sonra niteliğini kaybediyor. Bu demektir ki kurul elli artı elliyle sonsuza kadar bir konuyu devlet sırrı kapsamında tutabiliyor. Bunun AİHM'in kararlarıyla doğrudan çeliştiğini düşünüyorum yani AİHM'in herhangi bir şekilde bir konunun sonsuza kadar devlet sırrı kapsamında bırakılmasına olanak sağlayacak bir yasayı konu önüne getirdiğinde uygun görmesinin söz konusu olamayacağını düşünüyorum. Dolayısıyla bu anlamda da konuyla ilişkili bir kanun çıkartıyoruz.

Bu dört gerekçeyle ben hatalı bir işlem, bir yasama faaliyetinde bulunduğumuzu düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Ebu Bekir Bey...

EBU BEKİR GİZGİDER (Nevşehir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Genel Müdürümün açıklamalarından yanlış mı anladım bilemiyorum ama çok ciddi bir çelişki algıladım yani bunu algılayabilmek adına soruyorum yoksa esas komisyon değiliz tabii ki ama şimdi herhangi bir mahkemeye verilmeyen devlet sırrının ve buna ilişkin tespitin yargı denetiminde olması sebebiyle idarenin bütün işlemlerinin bir başka mahkeme tarafından denetlenebilmesi gibi doğal bir çelişki doğuyor anlayabildiğim kadarıyla ve bu itiraz hangi mahkemeye? Onu algılayamadım. Yani diyelim yerel bir mahkeme bir ceza davasında bir bilgi istedi ve devlet sırrı kavramıyla karşılaştı. Şimdi bu karara da ben kurum ve şahıs vekili olarak itiraz edeceğim veya ne şekilde itiraz edeceğim. Şimdi bir mahkemeye verilmeyen devlet sırrı, öbür mahkemeye mi verilmiş olacak? Onu algılamak için soruyorum.

Teşekkür ediyorum.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Aslında...

BAŞKAN – Sayın Genel Müdürüm izin vererseniz, Umut Bey de bir şeyler söyleyecek ondan sonra ben size tekrar döneyim.

UMUT ORAN (İstanbul) – Ben esasında çekincelerimi ifade etmişim baştan ama yani belki bu çelişkiyi anlatmak için iki tane örnek vermemizde fayda olur diye düşündüm yani arkadaşlarımızın da dikkatlerini belki çekmek açısından faydası olur diye düşündüm.

Bunlardan bir tanesi geçen aylarda Amerika Birleşik Devletlerinde bu Watergate skandalıyla ilgili –biliyorsunuz- orada da yirmi beş yıllık devlet sırrı ve bu açıklanmıyordu süresi doldu. Şu andaki mevcut Başkan Obama bu sürenin uzatılmasını istedi ve talep etti fakat orada yüksek mahkeme devreye girdi ve bu talebi kabul etmedi yani Amerikan Başkanının uzatma talebini kabul etmedi ve kamuoyuyla Amerikan halkıyla paylaşıldı.

Şimdi bizde mesela baktığım zaman yani buradaki hani demokrasinin veya vatandaşın bilgi hakkına erişiminin şeyini görüyorsunuz, Başkana rağmen yargı orada bir karar alabiliyor. Mesela bizim bu teklifte 8'inci maddede altıncı fıkrada şöyle yazıyor: "Cumhurbaşkanı bilgi ve belgeleri mahkemeye gönderme hususunda kendisi takdir eder." Yani Cumhurbaşkanı o zaman bu çerçevede kendi takdirindedir, eğer istemiyorsa göndermiyor yani ona hakikaten sınırsız yetki veriyor.

Bir başka bu çelişkiyi anlatmak için: Yine hatırlıyoruz hepimiz geçen yıllarda Sayın Bülent Arınç'a bir suikast girişimi olduğunu kendisi iddia etti ve bu konuda gerekli güvenlik kollarına, mahkemeye başvurdu ve devlet sırrı olmadığı için de yani böyle engeller olmadığı için de mahkeme hatırlarsanız Genelkurmayın kozmik odalarına girerek gerekli birtakım aramaları, araştırmaları yapabildi. Şimdi düşünelim ki mesela şu anda bizim özellikle üstünde durduğumuz şeye bakarsak mesela diyelim ki Deniz Feneri davası... Şimdi Deniz Feneri davası bunun eğer ucu dokunabilir yani yarın başka hükûmete... Hükûmete, bakanlara dokunuyorsa o zaman siyasi irade diyecek ki: "Bir dakika, bir devlet sırrı" ve o zaman mahkemeyi de devre dışı bırakacak ve hiçbir şekilde oraya giremeyeceksiniz o iktidar boyunca yani şimdi burada bu çelişkileri iyi anlamamız ve ona göre karar vermemiz gerektiği için iki tane örneği paylaşmak istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Buyurun.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU BAŞKANI DOÇ. DR. SANEM BAYKAL – Efendim şöyle arz etmeye çalışayım: Tabii devlet sırrı tanımıyla ilgili Sayın Vekilimizin sorduğu sorunun cevabı...

BAŞKAN – Bir dakika, Aykan Bey zannediyorum dışarıya çıkmak zorunda kaldı. İsterseniz Yüksel Bey konuşsun. Siz Aykan Bey varken konuşursanız arkadaşımız da duymuş olur.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Umut Oran Bey'in birinci sorusunu tam anlayamadım da, ikinci sorusu: "Cumhurbaşkanına sınırsız yetki veriliyor, Cumhurbaşkanlığına ait bilgi ve belgeler..." Burada tabii Cumhurbaşkanlığı döneminde Cumhurbaşkanının faaliyetinden kaynaklanan bilgi ve belge. Söz konusu kişinin Cumhurbaşkanı olmadan önceki birtakım şeylerse onu o takdir edemeyecek, o zaten başka yerde onun bilgi ve belgesi. Dolayısıyla o buraya tabi değil diye düşünüyorum.

İkincisi: Aslında bir çelişki var gibi gözüküyor. İşte asliye ceza mahkemesi devlet sırrı diye belge ona verilmeyecek ki verilmediğinde ilgilinin aleyhine sonuç doğurmayacak ama bir şey devlet sırrı niteliğini verirken bu aslında devlet sırrı olmamalı ya da gizli belge olmamalı şeklinde bir itiraz idari yargıya götürüldüğünde idare mahkemesi bunu görebilecek. Herhâlde bunu diyorsunuz?

EBU BEKİR GİZLİĞİDER (Nevşehir) – Mahkeme hiyerarşisi algılanabilir.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Hiyerarşi anlamında değil, iki ayrı şey var orada. Birisi, devlet sırrı niteliği ilgili organlarca verilmiş, hukuken devlet sırrı niteliği kazanmış bir belgenin ya da bilginin verilmesi; birisi, idari yargı da olansa aslında buna devlet sırrı niteliğinin verilmemesi ya da gizli bilgi ve belge niteliğinin verilmemesi idari işlemine ilişkin. Orada astlık üstlük...

EBU BEKİR GİZLİĞİDER (Nevşehir) – İşin esasına girmeyecek mi? O mahkeme işin esasına girmeyecek mi?

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Tabii, tabii. Yani "Bu belgeyi yanlış nitelendirdiniz." diyebilecektir.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Ama bunun içinde belgeyi görecektir yani sonuçta mahkeme.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Evet, öyle bir sonuç çıkıyor, evet.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyoruz.

Sanem Hanım, Aykan Bey de geldi, buyurun.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU BAŞKANI DOÇ. DR. SANEM BAYKAL – Sayın Milletvekilimizin sorularına cevap vermek açısından bir hususu belirtmek mecburiyetindeyim. Diğer AB düzenlemeleri bağlamında “devlet sırrı” kavramının tanımına ilişkin birtakım tespitler yapabilmemiz mümkündür ama burada tanımın Ceza Muhakemesi Kanunu’ndan alınmış olması, devlet sırrının zaten orada tanımlanıyor olması biraz o anlamda farklı bir tespit yapmamıza engel oldu. O itibarla bu hususun altını çizmek istedim. Ceza Muhakemesi Kanunu’nda devlet sırrı zaten tanımlanmış ve Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı’na da aynen o şekilde alınmış, Meclisimizin iradesi o şekilde gerçekleşmiş. Belki orada, eğer uygun görülürse birtakım düzenlemeler yapılabilir. Bu genel olarak, çevreyle ilgili söylediğiniz hususu da kapsıyor sanıyorum.

Bunun yanı sıra, tabii, kurulacak kurula orantılılığı hatırlatmak amaçlı yaptığınız önerileri, elbette, belki Adalet Bakanlığımız ama onun ötesinde Meclisimiz dikkate alabilirler. Ben de Bakanlığımıza arz edeceğim bu hususları. Dolayısıyla, cevap verebildiğimi umut ediyorum.

Arz ederim efendim.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, Sanem Hanım’ın bıraktığı yerden, belki şu husus, tam da bıraktığı yerden, hem Sayın Aykan’ın sorusuna da cevap olacaktır zannediyorum. 3’üncü maddenin ikinci fıkrası -eğer bakma fırsatı varsa- şöyle diyor: “Birinci fıkra hükmü, demokratik toplum düzeni ve hukuk devleti ilkesinin gereklerine aykırı biçimde yorumlanamaz ve uygulanamaz.” Yani aslında bu bir sınırlama o dediğiniz de. Anayasa’da da benzer bir hüküm var.

OĞUZ OYAN (İzmir) – Çok muğlak.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Evet, doğru, hepsi muğlak çünkü alan muğlak yani.

Anayasa’da da 13’üncü maddede gene temel hak ve hürriyetlerin sınırlanmasının kanunla olacağından bahsettikten sonra “Bu sınırlamalar, Anayasa’nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.” gibi bir ibare var. Bu, oradan mülhem bir şey. Genişletilebilir. Takdir sizin.

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Üst kurula eklenmeyle ilgili ne düşünüyorsunuz, onu da öğrenebilir miyiz? Üst kurula, İnsan Hakları Kurumu Başkanı ve Avrupa Birliği Bakanlığı temsilcisinin eklenmesiyle ilgili bir görüşünüz olur mu?

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Yani takdir Parlamentonun. Şimdi, o konuda çünkü kapıyı açtığınız andan itibaren arkadan girmek isteyen çok ama sınırlayıp da sadece onlara verilecekse neden olmasın.

OĞUZ OYAN (İzmir) – Başkan, küçük bir şey eklemek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

OĞUZ OYAN (İzmir) – Şimdi, bu sürelerle ilgili çok ciddi bir burada genişlik olduğu anlaşılıyor, bu yetmiş beş yıla kadar çıkan. Bir örnek vereyim: Mediste biz gizli oturum, kapalı oturum yaptığımız zaman bununla ilgili süre sınırı çok daha mütevazıdır. Gerçi orada hiç gizli bir şey öğrendiğimizi söyleyemem dokuz yıldır ama yani bunun onunla uyumlu hâle getirilmesi herhâlde, en azından bu Komisyon açısından daha doğru olur. Bir onu söyleyeceğim.

İkincisi: Bugün de hukukumuzda soruşturmanın gizliliği esastır. “Soruşturmanın gizliliği esastır.” ilkesi geçerli olmasına rağmen, biz her gün çarşaf çarşaf, soruşturma aşamasındaki şeyleri gazetelerden okuyoruz. Yani eğer burada bu gizlilik böyle gidiyorsa şimdi de bu gizliliğin, buradaki bu devlet sırrının bazıları için sır, bazıları için sır olmaktan uzak hâle yani ya da yürütme dışında, bu tür şeylerin, gerçekten sır olması gereken, gizli olması gereken şeylerin gizli olmaktan nasıl çıkarılabileceğine dair kaygılar... Yani uygulamanın kendisi bize bu konuda güven vermiyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, tasarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmış bulunuyor.

Tasarının maddelerine geçip geçmemeye ilgili bir oylama yapmamız gerekiyor.

Başlangıçta şöyle bir mütalaa olmuştu, onu tekrar hatırlatmak istiyorum: Tasarıda doğrudan doğruya Avrupa Birliği müktesebatını ilgilendiren bir konu olmadığı için, genel anlamda, şeffaflık ilkesi açısından ele aldığımız için, tasarının maddeleriyle ilgili

herhangi bir Avrupa direktifiyle ilgi kurmakta zorlandığımızı söylemişim. Dolayısıyla da maddelerin görüşülüp görüşülmemesini tabii ki neticede Komisyonumuz kararlaştıracak ama en azından bunu oylamak durumundayım.

Tasarının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler...

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Bir söz alabilir miyim.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Sayın Başkan, biz en azından madde 6'da Devlet Sırrı Üst Kurulunun oluşturulması noktasında bu özgürlüğün sınırlandırılmasında orantılılık ilkesinin gözetimine katkıda bulunması amacıyla İnsan Hakları Kurumu Başkanının ve Avrupa Birliği Bakanlığının da bir temsilcisinin yer almasını öngören bir değişiklik önergesi verme arzusundayız. Yani maddelere geçilmesi yönünde bu talebimiz. Bu yalnızca 6'ncı maddeye ilişkin bir önerge.

BAŞKAN – O zaman şöyle yapıyorum: Tasarının maddelerine geçilmesini değil de 6'ncı maddenin görüşülmesini oylarınıza sunuyorum, yani 6'ncı maddenin görüşülmesini, başka bir madde üzerinde bir teklif...

OĞUZ OYAN (İzmir) – Madde 7'deki süreyi de görüşelim.

BAŞKAN – 6 ve 7 mi diyorsunuz?

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – 6 ve 7, süre.

BAŞKAN – Madde 6 ve 7'nin görüşülmesini oylarınıza sunacağım. Tamam mı Oğuz Bey? Yani talep bu değil mi, yanlış anlamıyoruz?

OĞUZ OYAN (İzmir) – Evet.

BAŞKAN – Diğer maddeler üzerinde herhangi bir görüşme ihtiyacımız yok ama siz diyorsunuz ki: “6'ncı ve 7'nci maddeleri görüşelim.” Ben de bunu Komisyonumuzun oylarına sunmak istiyorum.

6'ncı ve 7'nci maddenin görüşülmesini kabul edenler... 4. Etmeyenler... 5. Bu durumda kabul edilmemiştir, karar yeter sayısı vardır.

“Evet” ya da “hayır”ın 8'i bulması gerekiyor diyor arkadaşlar.

O zaman ara vereceğiz, usul açısından ara vermek durumunda kalıyorum ben yani.

Peki arkadaşlar, o zaman on dakika ara veriyoruz.

Kapanma Saati: 16.08

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 16.10

BAŞKAN: Mehmet S. TEKELİOĞLU (İzmir)

BAŞKAN VEKİLİ: Cahit BAĞCI (Çorum)

BAŞKAN VEKİLİ: Umut ORAN (İstanbul)

SÖZCÜ: Ercan CANDAN (Zonguldak)

KÂTİP: Ahmet Kenan TANRIKULU (İzmir)

----- 0 -----

BAŞKAN – Arkadaşlar, 3'üncü Toplantımızın Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Bir önceki oylamada karar yeter sayısı bulunamamıştı. Şimdi 6'ncı ve 7'nci maddeleri görüşerek karara bağlamak ben de daha uygundur diye düşünüyorum aslında. Dolayısıyla 6'ncı ve 7'nci maddelerin görüşmeye açılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6'nci maddeyi okutuyorum:

Ticari Elektronik İleti Gönderme Şartı

MADDE 6- (1) Ticari elektronik iletiler, alıcılara ancak önceden onayları alınmak kaydıyla gönderilebilir. Bu onay, yazılı olarak veya her türlü elektronik iletişim araçlarıyla alınabilir.

(2) Esnaf ve tacirlere önceden onay alınmaksızın ticari elektronik iletiler gönderilebilir.

BAŞKAN – Evet, 6'nci madde üzerinde görüşme açıyorum.

Madde üzerinde söz almak isteyenler?

Buyurun Aykan Bey.

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Sayın Başkan, değerli üyeler; biz 6'nci maddede hâlihazırda Devlet Sırrı Kurulunun Başbakanlık Müsteşarı başkanlığında toplanan Adalet, Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Bakanlıkları müsteşarlarından oluştuğunu görüyoruz. Buraya Avrupa Birliği Bakanlığı Müsteşarını eklemek istiyoruz ve yakında sonuçlanacak olan İnsan Hakları Kurumunun Başkanını buraya eklemek istiyoruz.

BAŞKAN – Olmayan bir kurumu nasıl burada zikredeceğiz Aykan Bey, onun da yolunu göster bize.

OĞUZ OYAN (İzmir) – Daha sonraki bir kanunla ancak.

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Öyle olacak herhâlde.

BAŞKAN – Evet, onu Genel Kurul aşamasında inşallah...

OĞUZ OYAN (İzmir) – İnsan Hakları Komisyonu Başkanını koyalım.

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Evet, geçici olarak. Sonra onu çıkarır, onu koyarız.

Gerekçemizi de açıklayalım hızla. Şimdi, burada tamamen yürütmenin bir iç kabine niteliği var. Bir miktar denetim...

BAŞKAN – Aykan Bey, bunu hemen bir yazılı önerge hâline getirir misiniz.

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Hazırlıyor arkadaşlar. İnsan Hakları Kurumunu da çıkaralım çünkü henüz kurumumuzu kuramadığımız için...

BAŞKAN – Olmayan bir kurum olmaz, olmasın yani.

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – İnsan Hakları Kurumunu çıkarıyoruz önergeden. Reddetmeyin diye İnsan Hakları Komisyonu Başkanını koymuyoruz, en azından Avrupa Birliği Bakanlığının olması daha makul gelebilir çoğunluğa.

BAŞKAN – Oğuz Bey, buyurun.

OĞUZ OYAN (İzmir) – Yani böyle bir öneri, en azından böyle bir kurulun sadece yürütme unsurlarından oluşmasına bir şeydir, yani sonucu değiştirmez belki ama en azından bu sizi bile kurtaran bir şeydir. Yani bu asgarinin asgarisi bir talep. Bununla bu yasa kurtulmaz, bununla bu yasa demokratik olmaz ama bu önergeyi kabul etmek, aslında, bence yürütmenin işine gelmesi gereken bir şeydir çünkü böylece zevahiri kurtarır.

Efendim, ben burada, tabii, bu üst kurul meselesini de gerçekten sonuçta bir alt kabine olarak görüyorum çünkü burada Başbakan, Adalet, Millî Savunma, İçişleri, Dışişleri Bakanlarından oluşan bir alt kabine söz konusu, yani Bakanlar Kurulunun bir küçük unsuru var burada. Yani neyi, nasıl denetleyeceksiniz? Ortada bir denetim mekanizması yok. Yani kurula itiraz kime gidecek?

Müsteşarlara itiraz bakanlara, Başbakan'a gidecek. Onlar zaten Başbakan'dan, bakanlardan habersiz iş yapmazlar. Bizim bürokratik geleneğimizde öyle bir şey yoktur. Dolayısıyla bu bir aldatmacadır. Yani buradaki bu üst kurulun kararlarının da dava edilebilmesi, mahkemeye taşınabilmesi önemli bir gelişme olur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ederim.

Bu önergeye acaba Hükümet katılıyor mu, katılmıyor mu? Önergenin mahiyeti anlaşıldı, henüz tam okumadık ama yani mahiyeti anlaşıldı en azından.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Şimdi, biz bu kurulu oluştururken “devlet sırrı” kavramına muhatap olabilecekleri, en fazla muhatap olabilecek olanları seçtik; İçişleri, Dışişleri, Millî Savunma, Adalet ve Başbakanlık Müsteşarının koordinasyonunda. Şimdi, bu öneri aslında makul bir yönüyle ama diğer taraftan, birçok bakanlık ve kurum aslında buraya girmeyi arzu ediyor. Şimdi, bu tip bir kabul daha sonraki taleplere de hayır diyememe gibi bir sonuç doğuracaktır. Takdir tabii ki Komisyonundur.

BAŞKAN – Arkadaşlar, yine de önergeyi okutuyorum:

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/484) esas numaralı Kanun Tasarısı'nın 6'ncı maddesinin birinci fıkrasına “Dışişleri” ibaresinden sonra gelmek üzere “Avrupa Birliği” ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederim.

Aykan Erdemir

Bursa

Gerekçe:

Avrupa Birliği müktesebatıyla uyumun güçlendirilmesi amaçlanmıştır.

BAŞKAN – Usulen de olsa önerge üzerinde görüşme açıyorum.

Söz almak isteyen? Yok.

Dolayısıyla önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge reddedilmiştir.

6'ncı maddeyi tekrar oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

BAŞKAN – 7'nci madde üzerindeki görüşmelere başlıyoruz.

7'nci maddeyi okutuyorum:

Ticarî Elektronik İletinin İçeriği

MADDE 7- (1) Ticarî elektronik iletinin içeriği alıcıdan alınan onaya uygun olmalıdır.

(2) İletide, göndericinin tanınmasını sağlayan bilgiler ile haberleşmenin türüne bağlı olarak telefon numarası, faks numarası, kısa mesaj numarası ve elektronik posta adresi gibi erişilebilir durumdaki iletişim bilgileri yer alır.

(3) İletide, haberleşmenin türüne bağlı olarak, iletinin konusu, amacı ve başkası adına yapılması hâlinde kimin adına yapıldığına ilişkin bilgilere de yer verilir.

BAŞKAN – Evet, madde üzerinde görüşme açıyorum.

Söz almak isteyenler?

Oğuz Bey, buyurun efendim.

OĞUZ OYAN (İzmir) – Evet, aslında yeterince görüşüldü, çok fazla bir şey eklemeyeceğim. Burada hem süreli hem süresiz olarak bir devlet sırrı süresi tanımı var sonuçta. Süreli olanlar daha dar tutulmakla birlikte süresiz olanlar da bu yetmiş beş yılı bulabilmekte. Madde 4'te getirilen elli yıl, madde 5'te yarısı kadar artırılıp yetmiş beş yıla çıkarılabiliyor. Bunun çok geniş, çok uzun bir süre olduğunu kabul etmek gerekir. Yani bu demokratik bir yapıya uygun değildir. Burada aslında kurumlar arasında, güçler arasında da devlet sırları açısından bir eşitliği getirmek adına yasama organında belirtilen kapalı oturumların gizliliğini düzenleyen hükümle uyumlu hâle getirilmesi, belki bununla ilgili en fazla kurulun bunu yarısı kadar artırabileceğine dair bir ilave hükümle, yasamanın burada yürütmeyle eşitliğini sağlayacak bir düzenleme yapabiliriz diye düşünüyorum. Bununla ilgili bir şey galiba hazırlıyor arkadaşlar, önerge.

BAŞKAN – Kenan Bey, buyurun.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Başkanım, bu arada bize Bakanlık bu süreleri nereden bulduğunu açıklayabilir mi? Ben Bakanlık yetkilimizden belirtilen bu maddedeki süreleri neye göre tespit ettiklerini varsa uluslararası kıyaslamalarıyla birlikte rica edeceğim Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı arkadaşlar?

Yüksel Bey, siz mi cevap verirsiniz bu konuya?

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ - Sayın Başkanım, sondan başlarsak, esas itibarıyla, süreleri belirlerken Komisyonumuz uzlaşarak bu süreleri belirledi. Kıyas aldığımız bir şey yok ama ortalama bir insan ömrü dikkate alındı belki, onu bilemiyorum. Kaldı ki bu son süre yani yetmiş beş yıla kadar, dolayısıyla daha az önerecek. Bir üst sınır koymak durumundayız, bu on yıl da olabilir, on beş yıl da olabilir ama işte, hakikaten, çok daha uzun olması gerekenler de olabilir. Bu yönden bir şey diyemeyeceğim.

Ayrıca, süreli verilen devlet sırlarının süreleri yetmiş beş yıla kadar, eğer süresiz verildiyse en fazla elli yıl kadar yani dolayısıyla süresiz deyip ebedî ve daha uzun süre değil. Devlet Sırrı Kurulu da bunu her zaman kaldırabiliyor, niteliğini kaldırabiliyor veya süreyi kaldırabiliyor.

On yılda bir, süresizse beş yılda bir hep rutin, bu niteliği devam ediyor mu, etmiyor mu diye bakmak durumunda. Yani takdir Komisyonun ama yetmiş beş yıl yerine altmış beş yıl dersiniz veya altmış yıl ama onun da bir ölçüsü yok yani.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Bu sadece devlet sırrı için, diğerleri için yarı kadar uygulanıyor, diğer gizli bilgi ve belgeler için.

BAŞKAN – Evet.

Aykan Bey...

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Sayın Başkan, ben bir soru yönelteyim o zaman. 7'nci maddenin 4'üncü fıkrasıyla ilgili bizim anlayamadığımız bir nokta var. "Elli yılı geçemez." diye belirttiğiniz süresiz devlet sırrı ile ilgili olarak, burada "Kurulca aksi kararlaştırılmadıkça..." diyor. Demek ki Kurulca aksi kararlaştırılabilir. Yani bu elli yıl yetmiş beşe kadar mı uzatılabilir yoksa sonu yok mudur? Mesela Kurul elli yıl sonra toplanıp bir elli yıl daha kararı alabiliyor mu, yani süresiz devlet sırrı devam etsin kararı alabiliyor mu? Nedir? Örneğin, bir belgenin en uzun kaç sene bu sistemde kalabileceğini öngörüyoruz.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Şimdi, burada süreli ise yetmiş beş yıla kadar, malum; süresiz ise veya bu konuda herhangi bir karar alınmadıysa en fazla elli yıl.

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Alındıysa...

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Alındıysa, yani onu bilemiyorum şu anda hakikaten. İhtiyaçtan doğabilir diye düşünüyoruz. Şöyle ki: En son İngiltere'de örneğin veya Amerika'da... Biraz önce de, sabah da örnek verildi. Yani ortaya çıkan ihtiyaçlar ekstra bunu düzenlemeyi gerektirebilir, süreyi uzatmayı gerektirebilir. Böyle bir imkân tanınıyor ama öyle bir eleştiri getirilebilir. Onda da haklısınız yani.

BAŞKAN – Ercan Bey...

ERCAN CANDAN (Zonguldak) – Ben aslında iki şey söyleyeceğim. Bir tanesi Aykan Bey'e tabii ki. Şimdi, aslında devlet sırrı üstünden konuşuyoruz. Öyle olaylar vardır ki yetmiş beş yıl değil, yüz yetmiş beş yıl da geçse bunu saklamak mecburiyetinde olduğunuz durumlar vardır. Yani toplumları birbirine düşürebilecek, hakikaten devlet sırrı olan şeyler olabilir. Onun için, eğer ısrarla süreyi sınırlayalım, azaltalım diye düşünüyorsak o zaman kendi kendimizi de bir bağlamda bağlıyoruz demektir. Çok özel durumlarda, evet, bence kanunda bir yerde, bir kaçak nokta bırakılmalı. Bu benim fikrim tabii ki. Onun için, ben bu fikrinize katılmıyorum. Bunlar yapılırken toplumlar, ülkeler arası... Belki ülkeler elli yıl, yetmiş yıl, yüz yıl yaşayacaktır ama herhangi bir ülkeyle bir problem çıkması durumunda bunun hiç bilinmemesi çok daha iyi olur diye ben düşünüyorum tabii ki. Onun için, bu yasada da, burada eğer sizin dediğiniz gibi "Kararlaştırılmadıkça." diyor ve ucu kapanıyorsa bu tür şeylerin en azından buradan önünü kapatmış olabiliriz diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Aykan Bey...

AYKAN ERDEMİR (Bursa) – Ben burada süresiz devlet sırrının ucunun sonsuza kadar açık bırakılmasında iki sakınca görüyorum. Birincisi, bu kararı verecek olanın dar anlamda bir yürütme olması sorunu. Yani biz burada herhangi bir güçler ayrılığı, yani burada bir suistimali denetleyecek başka aktörler sokamadığımız için... Örneğin, hani İnsan Hakları Kurumuyla ilgili önerimiz ya da İnsan Hakları Komisyonu Başkanını buraya ekleme önerimiz zaten buna ilişkin, bir suistimali önlemeye yönelik bir çabaydı. Bunun, açıkçası, suistimal edilip edilmeyeceğini göremiyoruz, bu bir. Çünkü kamunun bu noktada da yararı var yani devlet sırrı, nihayetinde,

tabii, kamunun da yararı için fakat kamunun yararını burada gözetecek hiçbir katılımcı yok kurulda. Dolayısıyla eli yılların uç uca eklenerek sonsuza gitmesi noktasındaki müdahaleyi kimin yapabileceğini göremiyoruz. O yüzden bu süreyi sınırlandırma arzumuz var ve AİHM'in de "özgürlüğün sınırlandırılmasında orantılılık" ilkesi söz konusu olduğunda bunun da müktesebatla bir anlamda uyumsuzluk yarattığını düşünüyoruz. En azından bunun iki çözümü var. Bir, üst sınır koymak -ki büyük ihtimalle makul olan bu- bir de aynı zamanda kurula denetim görevi yapabilecek kişilerin eklenmesi.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Yıldırım Bey...

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Teşekkür ederim Başkan.

Ben Aykan Bey'i rahatlatmak adına bir başka açıdan bakıyorum buraya. Biraz önce Sayın Genel Müdürümüz de söyledi, gerek benim soruma cevaben gerekse Ebubekir Bey'in sorusuna cevaben. Şimdi, herhangi bir şekilde itiraz edildiği zaman, herhangi bir devlet sırrının devlet sırrı olma vasfına itiraz edildiği zaman konu zaten idare mahkemesine intikal etmek suretiyle bunun devlet sırrı olup olmadığını...

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Kurula da itiraz edebilir efendim, kurum da yeniden değerlendirebilir.

YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU (Kahramanmaraş) – Tabii, tabii, edebilir ama demek istediğim şey şu Sayın Genel Müdürüm: Sonuçta, en üst düzeyde bu kararı verecek, anladığım kadarıyla, mahkeme. O zaman devlet sırrı süresinin değil yüz yetmiş beş yıl, iki yüz yetmiş beş yıl da yapsa mahkeme "Bunun süresi sıfırdır kardeşim, bu devlet sırrı değildir." dedi mi zaten orada otomatikman hüküm kesinleşmiş oluyor. O bakımdan bu da rahatlatıcı bir unsur.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN – Ben de teşekkür ediyorum.

Efendim, başka söz talebi olmadığını görüyorum.

Bir önerge var madde üzerinde.

Önergeyi okutuyorum:

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/484) esas numaralı Kanun Tasarısı'nın 7'nci maddesinin birinci fıkrasında geçen "75 yılı" ibaresinin "Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün kapalı oturum tutanaklarının açıklanmasına ilişkin süreler için de" biçiminde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Oğuz Oyan
İzmir

Gerekçe:

Süreler makul hâle getirilmektedir.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Önerge üzerinde usulen de olsa görüşme açıyoruz tabii ki.

Söz almak isteyen?

Zannediyorum bir açıklama yapacak Yüksel Bey.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Şimdi, İç Tüzük 71'inci maddede bahsedilen konu "Kapalı oturum tutanakları" başlığında. İkinci fıkra, birinci cümle aśında "On yıl geçtikten sonra açıklanır." demiyor, şöyle diyor: "Kapalı oturum tutanakları ve özetleri, kapalı oturum tarihinden itibaren on yıl geçtikten sonra yayımlanabilir." Dolayısıyla "İlanihaye de gidebilir." anlamı çıkıyor buradan. Buradaki şeyi sağlarsak aleyhe bir sonuç da doğabilir yani. Takdir hakkı var.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Efendim, maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Böylece, Komisyonumuz önerilen maddeler üzerindeki görüşmelerini de tamamlamıştır.

Şimdi, tasarının bütününe oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Gündemimizde görülecek başka bir husus bulunmadığından Komisyonumuzun bugünkü toplantısını kapatıyorum.

Hepinize iyi günler diliyorum, toplantımıza katılan milletvekili arkadaşlarımıza, Komisyon üyelerimize, Bakanlık temsilcilerimize, misafirlerimize, hepsine ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Bundan sonra bu kadar çok sayıda kanunu bir arada görüşmemek gibi bir gayret içinde olacağımı da bilmenizi istiyorum ama bugün bir mecburiyet vardı, o bakımdan bunu böyle yapmak durumunda kaldık.

Hepinize teşekkür ediyorum.

Yüksel Bey, buyurun.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRÜ YÜKSEL HIZ – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Âdettendir, tasarılar kabul edilince Hükûmet temsilcisi küçük bir konuşma yapar. Bugün görüşülen üç kanunla ilgili ben hem iktidar hem de muhalefet partisi milletvekillerine şunu hakikaten söylemek istiyorum: Esas itibarıyla çok doğru şeyler. Belki düzeltilmesi gereken hususlar vardır ama inanın çok doğru şeyler. Katkılarından dolayı herkese teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Peki efendim.

Toplantıyı kapatıyorum.

Hayırlı akşamlar diliyorum, teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 16.28